

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Strategie řízení a správy školství v ČR

Národní rada vzdělávání

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

2018

Vedoucí práce: PhDr. Jindřich Fryč

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Management vzdělávání

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Strategie řízení a správy školství v ČR“ s podtitulem „Národní rada vzdělávání“ vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce PhDr. Jindřicha Fryče samostatně za použití v práci uvedeného seznamu literatury a dalších zdrojů. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

20. 4. 2018

Eva Straková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem, kteří mi byli při zpracování diplomové práce nápomocni. Zvláště děkuji PhDr. Jindřichu Fryčovi za jeho podněty, cenné rady a připomínky a ochotu při vedení této práce.

Eva Straková

NÁZEV:

Strategie řízení a správa školství v České republice – Národní rada vzdělávání

AUTOR:

Eva Straková

KATEDRA:

Andragogiky a managementu vzdělávání

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Jindřich Fryč

ABSTRAKT:

Cílem diplomové práce je analýza a komparace již existujících a fungujících Národních rad vzdělávání v zemích Evropské unie a OECD. Práce dále shrnuje dosavadní poznatky o diskusi a realizaci Rady v České republice. Nabízí vhled do historie vývoje správy a řízení školství v České republice od roku 1918 po současnost s přiblížením změn, které nastaly po listopadových událostech roku 1989. Výstupem je návrh koncepce možné budoucí Národní rady vzdělávání České republiky, který je zpracován na podkladě výsledků provedené analýzy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Strategie řízení, správa školství, Národní rada vzdělávání, systémy řízení, centralizovaný, decentralizovaný, autonomie, participace

TITLE:

Management strategy and administration of education in the Czech Republic – The National Education Council

AUTOR:

Eva Straková

DEPARTMENT:

Centrum školského managementu

SUPERVISOR:

PhDr. Jindřich Fryč

ABSTRAKT:

The aim of the thesis is to analyse and compare existing National Councils of Education in countries from Europe Union and OECD. The thesis also summarises knowledge about discuss and realization Councils in the Czech republic. It shows history of Administration and Management of Education in the Czech republic from early years after war to present with a focus on changes which happened after the Velvet Revolution in november 1989. Output of the thesis is a concept of possible National Council of Education in the Czech Republic which is based on performed analysis.

KEYWORDS:

Management strategy, administration of education, management systems, centralized, decentralized, autonomy, participation

OBSAH:

ÚVOD	10
1. VÝVOJ ŘÍZENÍ A SPRÁVY VE ŠKOLSTVÍ	13
1.1 Podstata řízení	13
1.2 Druhy řízení	13
1.2.1 Centralizovaný	13
1.2.2 Decentralizovaný	14
1.3 Systémy řízení školství	14
1.3.1 Typ A Vysoce centralizované systémy	15
1.3.2 Typ B Centralizované systémy s tendencí k decentralizaci.....	15
1.3.3 Typ C Převážně decentralizované systémy	15
2. HISTORIE VÝVOJE ŘÍZENÍ A SPRÁVY ŠKOLSTVÍ V ČR	17
2.1 Školská správa od roku 1918	17
2.2 Školská správa v letech 1945 – 1948	19
2.3 Socialistické školství v letech 1948 – 1989.....	20
2.4 Transformace řízení českého školství	24
2.4.1 Řízení a správa	24
2.4.2 Reforma veřejné správy	30
2.4.3 Legislativní rámec školské reformy	36
2.4.4 Kurikulární reforma.....	44
2.4.5 Koncepční a strategické dokumenty.....	46
2.5 VSTUP ČR DO EVROPSKÉ UNIE A JEJÍ DŮSLEDKY	60
2.5.1 Závazné a ostatní změny	61

2.5.2	Základní funkce vzdělávacích systémů	62
2.5.3	Strategie a vize	63
3.	NÁRODNÍ RADY VZDĚLÁVÁNÍ V ZEMÍCH EU A OECD	64
3.1	Španělsko	65
3.2	Francie	67
3.3	Finsko	68
3.4	Irsko	71
3.5	Itálie	73
3.6	Lucembursko	74
3.7	Maďarsko	76
3.8	Portugalsko	78
3.9	Nizozemsko	80
3.10	Řecko	82
3.11	Švédsko	83
3.12	Slovinsko	84
3.13	Litva	87
3.14	Shrnutí	87
4.	POZNATKY Z DISKUSE K NÁRODNÍ RADĚ VZDĚLÁVÁNÍ ČR .	93
4.1	Historické dokumenty	94
4.1.1	Zpráva OECD.....	94
4.1.2	Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha)	94
4.1.3	Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020.....	95
4.2	Návrhy a vyjádření pracovníků MŠMT.....	96
4.2.1	Ministr I. Pilip.....	96
4.2.2	Ministr J. Gruša	96
4.2.3	Návrh MŠMT č.1	97

4.2.4 Návrh MŠMT č. 2.....	98
4.2.5 Ministr J. Sokol	101
4.2.6 Ministr Eduard Zeman	102
4.2.7 Ministr Petr Fiala	102
4.2.8 Ministr Marcel Chládek	102
4.2.9 Schůze přípravného výboru	103
4.3 Přípomínky k návrhu MŠMT	104
4.3.1 K. Rýdl, FF UK Praha	104
4.3.2 P. Ježek	106
4.4 Stanoviska členů Vlády a Parlamentu ČR	108
4.4.1 VVVKMT PSP ČR 18. schůze 17. 9. 1997	108
4.4.2 VVVKMT PSP ČR 19. schůze 18. 9. 199	109
4.4.3 VVVKMT PSP ČR 32. schůze 22. 4. 1998	110
4.4.4 Návrh M. Šojdrové	111
4.4.5 Názory členů školského výboru	113
4.4.6 Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů	115
4.4.7 Programové prohlášení vlády ČR	115
4.4.8 Vládní návrh novely zákona č. 561/2004 Sb.	116
4.4.9 VKMT PSP ČR 24. schůze 2. 3. 2016	117
4.5 Vyjádření možných sociálních partnerů	117
4.5.1 Unie zaměstnavatelských svazů – P. Ernst	117
4.5.2 Unie rodičů a zaměstnavatelských svazů – P. Lacina, P. Ernst	119
4.5.3 Unie rodičů – P. Ježek	120
4.5.4 Návrh „Statutu Rady pro vzdělávání“	122
4.5.5 Návrh Koordinační rady středních a základních škol při UZS	123
4.6 „Kulaté stoly“ na téma Národní rada vzdělávání	125
4.6.1 Rada moudrých také ve školství	125
4.6.2 Vzdělávání se netýká jen školství	127
4.6.3 Strategické řízení v českém školství	130
4.6.4 Co máme očekávat od NRV	130
4.7 Shrnutí	131

5. VÝZKUMNÁ ČÁST - KOMPARACE NÁRODNÍCH RAD VZDĚLÁVÁNÍ	
NA ZÁKLADĚ VYBRANÝCH CHARAKTERISTIK	141
5.1 Stanovení výzkumného problému	141
5.2 Argumenty pro výběr tématu.....	141
5.3 Cíle výzkumu	141
5.4 Výzkumné metody	142
5.5 Formulace výzkumných otázek	142
5.6 Interpretace získaných výsledků	143
5.6.1 Interpretace výsledků analýzy rad zemí EU a OECD	143
5.6.2 Interpretace výsledků diskuse o NRV v České republice	147
5.7 Interpretace výsledků dle jednotlivých cílů	153
6. ZÁVĚR	159
6.1 Návrh koncepce Národní rady vzdělávání České republiky	161
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	166

ÚVOD

Dramatické změny, k nimž došlo ve střední a východní Evropě po roce 1989, podstatným způsobem změnilly financování a řízení systémů vzdělávání.

Většina změn v řízení a správě systémů vzdělávání ve střední a východní Evropě přímo souvisela s transformací politických systémů v těchto zemích. Předtím, než nastaly politické změny, vládnoucí monopolní politická strana určovala nejen hlavní priority vzdělávací politiky, ale řídila i každodenní chod vzdělávacího systému. Vytvoření základních demokratických institucí, zavedení nebo rozšíření občanských práv novými ústavami a nástup navzájem soutěžících politických sil v parlamentech a v místní správě, to vše logicky vedlo také k transformaci mechanismů rozhodování v oblasti vzdělávání.

Vzdělávací politika a s ní související rozhodnutí se staly předmětem otevřené veřejné debaty a kontroly prováděné demokraticky zvolenými rozhodovacími orgány. Ti, kteří v těchto zemích rozhodují o vzdělávání, administrativně spravují vzdělávací instituce, ředitelé škol i učitelé se ocitli tváří v tvář občanské společnosti, jejíž aktivita rostla. **Občanská společnost začíná vyjadřovat své názory a přání stran vzdělávání** nejen prostřednictvím zvolených politických zástupců a formálních institucí politické demokracie, ale i přímo, prostřednictvím masových sdělovacích prostředků, různých poradních orgánů, organizovaných nátlakových skupin, sdružení a jiných institucionalizovaných forem.

Následkem těchto změn vzniká nové prostředí pro řízení vzdělávání. V mnoha zemích bylo na celostátní či místní úrovni i na úrovni jednotlivých škol vytvořeno prostředí, jehož cílem bylo poskytnout těmto novým partnerům institucionálně zakotvené příležitosti k ovlivňování přijímaných rozhodnutí. Na **celostátní úrovni byly** vedle ministerstev, **zakládány poradní** nebo **rozhodovací orgány**, jež disponují větší či menší mírou odpovědnosti. Podobné orgány (školní rady nebo výbory) se zvláštním zaměřením na rodiče vznikly i na úrovni škol.

Cíl založit orgány, v nichž by byli zastoupeni rodiče nebo jiné zainteresované osoby a orgány a to jak na centrální, tak na úrovni škol se objevil ve všech zemích střední a východní Evropy, v některých z nich to zákonná ustanovení o vzdělávání umožňují v jiných přímo ukládají jako povinnost.

Pro českou vzdělávací politiku byla k takovému kroku významným impulsem v roce 1995 podkladová zpráva pro OECD *Proměny vzdělávacího systému v České republice*, na níž

navázala *Zpráva examinátorů OECD o vzdělávacím systému v České republice (1996)* a v roce 1999 analytická studie *České vzdělávání a Evropa (Strategie rozvoje lidských zdrojů v ČR při vstupu do Evropské unie)*. V těchto dokumentech jsou s velkou naléhavostí formulovány důležité požadavky a doporučení pro náš „český“ vzdělávací systém.

A právě *Zpráva o národní politice ve vzdělávání (1996)*, vypracovaná examinačtorským týmem OECD, se stala jedním z podkladů této diplomové práce. V jejím závěru tým examinátorů uvedl **jedenáct doporučení představujících priority vzdělávací politiky**. Pátým doporučením v řadě bylo - **ustavit Národní kurikulární radu** jako: „širokou platformu, otevřenou všem zainteresovaným subjektům jak zevnitř, tak i zvnějšku vzdělávacího systému“ (OECD, 1996, s. 186). Od předložení uvedené zprávy uběhlo 20 let během kterých se nepodařilo podobný orgán v České republice ustavit, přestože snahy ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zde byly, stejně tak jako snahy odborníků i organizací, které by měly patřit v rámci této rady mezi sociální partnery. A právě (ne)ustavení tohoto orgánu do dnešní doby se stalo druhým impulsem pro vypracování této diplomové práce.

Jedním z cílů diplomové práce je provést analýzu již existujících a fungujících rad v zemích EU a OECD a jejich komparaci na základě předem určených charakteristik. V návaznosti na tento cíl se diplomová práce snaží shrnout dosud existující poznatky z vývoje o možné realizaci Národní rady vzdělávání ČR. Výstupem je identifikace potřeby vzniku Rady a návrh možné koncepce Národní rady vzdělávání ČR.

S ohledem na rozsah, zaměření a přehlednost je práce rozdělena do pěti kapitol. První kapitola zmiňuje **podstatu řízení, jednotlivé druhy řízení a typy řízení ve školství**. Poukazuje na dvě rozdílné formy řízení školství a v návaznosti na to uvádí tři typy řízení školství, které jsou za poslední roky realizovány v různých zemích světa a ze kterých je patrné, **že se zatím nepotvrdila úspěšnost určitého modelu řízení, že různé přístupy fungují v jednotlivých zemích odlišně**.

Druhá kapitola se snaží poskytnout vhléd na vývoj řízení a správy českého školství a její institucionalizace v historickém přehledu od roku 1918, přes poválečná léta roku 1945 až po rok 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie. Kapitola je členěna do několika podkapitol popisujících určité vývojové etapy řízení a správy školství. Podrobněji je rozpracovaná podkapitola *transformace řízení českého školství*, která zachycuje transformaci

řízení a správy, reformu veřejné správy, její legislativní rámec, kurikulární reformu a koncepční a strategické dokumenty.

Třetí kapitola seznamuje s již existujícími a fungujícími Národními radami vzdělávání (popřípadě obdobnými orgány) v zemích EU a OECD.

Čtvrtá kapitola poskytuje informace a poznatky z diskuse k realizaci Národní rady vzdělávání ČR za posledních dvacet let, tedy od roku 1996 až po současnost, rok 2016. Toto téma není v české odborné literatuře zpracováno, proto jednotlivé informace a poznatky jsou výsledkem studie odborných periodik, která tyto informace zveřejňovala a poskytovala k nim komentář, především to jsou Učitelské listy, Učitelské noviny, Řízení školství, Pedagogická orientace, ale i další informační zdroje např. webové stránky apod.

Empirickou část zachycuje pátá kapitola, ve které jsou interpretovány výsledky analýzy již existujících rad zemí EU a OECD a výsledky diskuse k realizaci a ustanovení Národní rady vzdělávání ČR. Výsledky empirické části jsou dány jednak analýzou již existujících Národních rad vzdělávání zemí EU a OECD a jejich následnou komparací a zjištěnými poznatky z diskuse o realizaci Národní rady vzdělávání České republiky.

Závěry diplomové práce, které vyplývají z předcházející studie odborné literatury, odborných periodik a studia dalších informačních zdrojů, by mohly vést k zamyšlení se nad celkovou situací našeho systému vzdělávání, především však nad oblastí strategického řízení vzdělávání a vzdělávací politiky ČR, jako určujícími prvky v celém systému řízení s největším vlivem na to, jak bude naše vzdělávací soustava vypadat, kam bude směřovat a zda to směřování bude ve vzájemném souladu s prioritami vlády, parlamentu, politiků, státních orgánů a představ většinové společnosti.

Jedním ze zjištění, které jsou v diplomové práci prezentovány, je skutečnost, že vznik Národní rady vzdělávání by mohl vést k participaci sociálních a dalších partnerů do rozhodování v oblasti vzdělávání a jejich spoluúčast by zlepšila kvalitu rozhodovacích procesů a významně by pomohla i při realizaci přijatých rozhodnutí.

1. VÝVOJ ŘÍZENÍ A SPRÁVY VE ŠKOLSTVÍ

1.1 Podstata řízení

Řízení je velmi frekventovaný termín, který v běžné mluvě má různé, byť podobné významy. V uváděném pojetí se proces řízení vztahuje k systému a rozumí se jím druh ovlivňování či působení systému samého, jeho funkce, cíle či zaměření.

Podstatnou složkou řízení je práce s informacemi, především jejich sběr, zpracování, vydávání informací (rozhodování) ovlivňujících funkci systému a práce s informacemi zpětné vazby (kontrolní informace). Druhou podstatnou složkou řízení je tvorba struktury systému tj. tvorba vazeb (spojů) prvků systému, která tvoří jeho uspořádání nebo-li jinými slovy jeho organizaci (Solfronk, 1994, s.6).

1.2 Druhy řízení

Řízení je v centru pozornosti mnoha odvětví lidské činnosti. Nepřekvapuje tak fakt, že se setkáváme s velkým množstvím pokusů o jeho klasifikaci a o určení jeho „druhů“.

I variant třídění druhů řízení je několik. V návaznosti na téma práce zabývající se otázkami správy a řízení školství jako celku, kdy základním hlediskem třídění je celkový charakter řízení, především pak povaha a postavení řídicího centra, práce zmiňuje dva druhy řízení – centralizované (totalitní) řízení a participační (kooperativní, demokratické) řízení.

1.2.1 Centralizované (totalitní) řízení

V tomto případě je řízení založeno na silném postavení centra řízení, na jeho (zpravidla apriori dané) autoritě a na koncentraci (monopolu) rozhodování v centru systému. Logickým důsledkem takového řízení je tendence vytvářet formální struktury (organizací systému), které upevňují centrum řízení a umožňují uplatnění autokratických metod řízení. Vnější znakem centralistického řízení je tendence vytvářet početné a přesné normy, směrnice a pokyny, které v podstatě systém stabilizují, ale jsou brzdou změn a inovací. Jedním z kladů centralistického řízení je skutečnost, že koncentrací rozhodování (a tedy i moci) zbavuje nižší složky systému pravomocí, ale také odpovědnosti a tíhy rozhodovacích procesů, což může být pociťováno ze strany některých řídicích pracovníků jako příjemný výraz jistoty a klidu.

1.2.2 Participační (kooperativní, demokratické) řízení

Tento způsob řízení je založen na decentralizaci rozhodovacích pravomocí (včetně odpovědnosti) na nižší složky systému. Přesun (delegování) některých prvků řízení (především rozhodování) na nižší prvky neznamena likvidaci centra řízení, ale účastenství (participaci) na řízení orgány systému v případech, které nutně nevyžadují centrální rozhodnutí. Tento druh řízení je náročnější ve svém systémovém pojetí, je komplikovanější v rozdělení kompetencí, v tvorbě organizačních struktur i nezbytných norem. Subjektivně může být proto pocíťován jako méně snadný (i nepříjemný), ale ve své podstatě jde o systém s vyšší efektivitou a flexibilitou (Solfronk, 1994, s.7).

Princip demokratického řízení ve školství má dva rozměry : **vertikální a horizontální**. Vertikální dimenze vyžaduje hledání rovnováhy mezi různými úrovněmi řízení školství tj. centrální, střední (nebo regionální), místní a úrovní škol samotných. Ačkoli se řešení budou samozřejmě lišit v závislosti na politické, společenské a správní historii každé země, zásada „subsidiarity“ - podle které všechna řešení, jež mohou být přijata na určité úrovni, není třeba přenášet na úroveň vyšší – může být dobrým vodítkem při stanovení pravomocí a odpovědnosti různých úrovní státních orgánů. Horizontální dimenze demokratického řízení znamená zapojení zainteresovaných subjektů z řad občanské společnosti do procesu rozhodování. Rodiče, obce, zaměstnavatelé, odbory, nezisková sdružení a jiné subjekty by měly být konzultovány při všech rozhodnutích, jež mají společenské důsledky (OECD, 1996, s. 178).

1.3 Systémy řízení školství

K poznání systémů řízení školství v evropských, ale i dalších zemích přispělo několik projektů mezinárodních organizací. První z nich byl projekt Rady Evropy, který zkoumal **rozdělení odpovědností na národní, regionální a místní úrovni** ve vzdělávacích systémech dvaceti tří Evropských zemí v roce 1993. Na základě výsledků výzkumu byly vymezeny tři základní **typy řízení školství**.

1.3.1 Typ A. Převážně centralizované systémy

- ***Vysoce centralizované systémy***

Vysoká míra centralizace, byla typická pro země střední a východní Evropy před rokem 1990, kde byla kombinovaná se silným politickým ovlivňováním. Objevuje se však i v dalších zemích. Centrum v nich má většinu odpovědností za přidělování zdrojů a personálu, za otevírání a zavírání státních škol a za rozhodování o obsahu studia. Mezi tyto země se ze západoevropských zemí zařadily: Kypr, Řecko, Irsko, Malta, Nizozemsko, Turecko, ze sledovaných zemí střední a východní Evropy Slovensko.

- ***Centralizované systémy, směřující k administrativní dekoncentraci***

Tento typ se vyznačuje posunem některých administrativních a řídicích odpovědností z centra na nižší orgány státní správy, ať již jde o orgány náležející školství (obdobné našim školským úřadům či nižším složkám inspekce) nebo o orgány regionální správy. Za tyto země se v roce 1993 považovaly Portugalsko a Česká republika.

1.3.2 Typ B. Centralizované systémy s tendencí k decentralizaci

V tomto systému docházelo ke zřetelnému posunu rozhodovacích pravomocí na nižší úroveň samosprávy: spolkové země a municipality v Rakousku, autonomní obce ve Španělsku, municipality ve Finsku, regiony, départements a obce ve Francii a municipality v Nizozemsku.

Z bývalých zemí sovětského bloku se do této skupiny zařadilo Polsko. Současně se v některých z těchto zemí prosazovala i administrativní dekoncentrace, jako je přesun některých pravomocí na direktoráty Ministerstva školství a vědy v provinciích ve Španělsku, na provinční správu ve Finsku a na místní inspektoráty a školské úřady ve Francii.

1.3.3 Typ C. Převážně decentralizované systémy

V průběhu devadesátých let lze v mnoha zemích pozorovat **pokračující decentralizaci nebo administrativní dekoncentraci**, která je spojena se silicím přesvědčením, že školské systémy se mohou mnohem lépe vyrovnávat se stále komplikovanějšími nároky svého okolí, bude-li jejich ovlivňování co nejbližší skutečnému uživateli jejich služeb (rodině, obci, zaměstnavateli, regionu apod.). Výhodou může být i

snadnější získávání finančních zdrojů a efektivnější hospodaření s přidělenými finančními prostředky. Důvodem je i poznání, že větší samostatnost škol podporuje jejich inovační chování. Ve hře jsou i regionální a další rozdíly – školy se mohou lépe přizpůsobit zvláštnostem prostředí (skladby populace, kulturního zázemí regionu apod.), mají-li určitou volnost rozhodování.

Řešení bývají kombinací různých typů rozhodování: například v Rakousku zůstávají některé vyšší sekundární školy přímo řízené centrem a tento vliv se týká i nově vzniklých Fachhochschulen, jiné se postupně dostávají pod vliv spolkových zemí. Přes pokračující decentralizaci v Rakousku o umístění učitelů nadále rozhoduje stát. Výzkum OECD, který sledoval rozdělení rozhodovacích pravomocí ve školství mezi různé úrovně správy a samosprávy a odlišnosti rozhodování o různých oblastech působnosti škol (organizace výuky, personální řízení, plánování, řízení zdrojů apod.) zjistil, přitom vysokou míru ovlivňování autonomních rozhodnutí škol „shora“ (předpisy, konzultováním s vyššími orgány).

V České republice je převaha předškolních zařízení a základních škol v kompetenci samosprávných obcí a koordinace středního školství (vyšších sekundárních škol, vyšších odborných škol) je v současnosti přisuzována z centra na správní orgány nižší úrovně – určené školské úřady v sídlech vyšších územně samosprávných celků. Ve prospěch decentralizace hovoří přímější vliv různých úrovní územních samosprávy na školství a z toho pramenící větší zájem občanské veřejnosti o jeho záležitosti, který přináší. Nevýhodou může být rozdílnost možností různých územních celků, pokud jde o financování škol i využívání prostředků původně určených na školství pro jiné účely. V případě dekoncentrace zůstává naopak silnější odborná složka řízení a ovlivňování školství a zachovány jsou objemy centrálních finančních dotací – menší zdroje mohou ovšem plynout z nižších územních úrovní, kde se také může projevit menší zájem o školství.

Celkově se zatím nepotvrdila úspěšnost určitého modelu řízení. Různé přístupy fungují v jednotlivých zemích odlišně (MŠMT, 1997).

2. HISTORIE VÝVOJE ŘÍZENÍ A SPRÁVY ŠKOLSTVÍ ČR

V dosavadním systému správy a řízení školství byly v českých zemích uplatňovány nejrůznější modely a přístupy organizace, projevující se různou mírou vzájemného poměru státní správy (s povahou centralizující a direktivní) a samosprávy (s povahou decentralizující, ale značně direktivní). Obecně lze konstatovat, že období let 1948 – 1990 lze označit za silně centralistické a direktivní, zatímco období od roku 1990 lze označit za období značného vlivu samo-správných orgánů s tendencemi po dekoncentraci až decentralizaci kompetencí státní moci a postupného nahrazování direktivního hierarchického přístupu ve správě a řízení školství přístupy méně direktivními, partnerskými a kooperujícími. Z hlediska dlouhodobého vlivu centralizovaných a direktivních forem a metod správy a řízení je velmi obtížné tento stav měnit (Kalous, Veselý, 2006, s. 20).

2.1 Školská správa od roku 1918

Vývoj našeho školství v období od 28. října 1918 do konce roku 1920 probíhal za zvláštní situace. Bylo to období mladého státu, v němž se rozhodovalo o jeho charakteru a perspektivách. Veškerou zákonodárnou a výkonnou moc v Československé republice převzal 28. října 1918 Národní výbor složený ze zástupců jednotlivých politických stran.

Svým rozhodnutím, vyhlášeným později ve Sbírce zákonů a nařízení jako zákon z 28. října 1918, recipoval Národní výbor všechny až dosud platné zákonné normy, tj. říšské zákony rakouské i uherské (v tom i císařská nařízení z doby , kdy byl panovník nositelem zákonodárné moci), dále všechny zemské zákony české, moravské a slezské.

Ústředním školským úřadem bylo ministerstvo školství a národní osvěty. V jeho čele byl sociálně demokratický politik Gustav Habrman, státním tajemníkem byl jmenován universitní profesor dr. František Drtina, který do ministerstva povolal řadu vynikajících profesorů středoškolských a učitelů škol obecných a měšťanských. O demokratizaci ministerstva usiloval Drtina i zřízením poradních sborů, složených z pedagogických odborníků.

Agenda ministerstva byla rozčleněna na šest odborů: 1. věcí škol národních, mateřských a zvláštních, 2. věcí škol středních a učitelských ústavů, 3. věcí škol odborných, 4. věcí škol vysokých, vědeckých ústavů a institucí, 5. věcí osvěty a sociální péče studentské, 6.

věcí církevní, fondové a nadační. Prezidiální kancelář obstarávala styk s vládou, Národním shromážděním a tiskem.

Ministerstvo spravovalo přímo státní školy menšinové, školství odborné a vysoké. Reorganizace nižších orgánů měla být provedena v souvislosti se zavedením župního zřízení, k němuž však nedošlo. Ze zákona o župní školské správě (zákon z 9.dubna 1920, č. 292) byla převzata jen ustanovení o místních školních radách a okresních školních výborech. Místní školní rady, jejichž povinností bylo především pečovat o věcné potřeby obecných a měšťanských škol, byly složeny z volených zástupců učitelstva a občanstva – zástupci učitelstva měli tvořit třetinu pléna. Analogicky byly složeny i okresní školní výbory, jejichž členové však nebyli voleni, ale jmenováni zemskou školní radou k návrhu okresní hejtmána. Členy okresních školních výborů byli i školní inspektoři. Správu státních škol menšinových obstarávaly školní inspektoráty, podřízené bezprostředně ministerstvu školství.

Zemských školních rad v historických zemích, tj. v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, se nová úprava nedotkla. Zůstaly ve starém složení ve smyslu ustanovení říšského zákona z 25. května 1868 i jednotlivých zemských zákonů z let sedmdesátých. Skládaly se ze zástupců zemského výboru, inspektorů, zástupců hlavních měst a představitelů církví. Zástupci učitelstva (jmenování a nikoliv volení) tu měli poměrně malý vliv.

Zemská školní rada se dělila na dva odbory, z nichž jeden obstarával správu škol českých, druhých německých. Společné věci se řešily na plenárních schůzích.

Školskou správu na Slovensku zajišťoval školský referát v Bratislavě, který byl pouhou dislokovanou složkou ministerstva, nikoli školskou samosprávnou instancí. Podobně v rozporu s přísliby autonomie byla vyřešena školská správa v Podkarpatské Rusi.

Prvním vládním referentem pro školství na Slovensku byl dr. Anton Štefánek, jeho zástupcem byl dr. Josef Folprecht. Na Slovensku vykonávali pravomoc okresních školních výborů okresní školní inspektoři, jinak zůstávala v platnosti stará ustanovení o školských stolicích (pro školy obecní a církevní) a kuratoriích (pro státní lidové a měšťanské školy).

Nejvýznamnějším úkolem mladého státu bylo vybudování školství na Slovensku, kde byla situace po převratu krajně neutěšená. Mnoho škol bylo zavřeno, některé byly obsazeny vojskem. Maďarští učitelé byli propouštěni anebo odcházeli dobrovolně, tisíce dětí nechodilo do školy. Úroveň učitelských sborů byla nevalná. Představitelé státní moci, reprezentované na Slovensku ministerstvem s plnou mocí pro správu Slovenska požádali tehdy o pomoc české učitelstvo. Na základě této pomoci byly otevírány nové státní školy, především měšťanské.

Školská správa usilovala o zaškolení všech dětí školou povinných, narážela však na nedostatek školních budov a jejich vybavení. Školská správa dodávala školám slovenské čítanky a učebnice i knihy pro děti.

K podstatnějším změnám došlo v oblasti středního a odborného školství. Školy ve slovenských městech byl přeměněny na ústavy slovenské; byla také otevřena řada dalších škol. Zákonem č. 293 z roku 1919 byly normy platné pro české střední školy aplikovány i na Slovensku.

Situace na Podkarpatské Rusi (dnešní Zakarpatské Ukrajině), která byla k Československu připojena na základě mírové smlouvy v Saint-Germainu jako autonomní území se zvláštní statutem byla mnohem složitější. Řešila se otázka mateřského jazyka, kde doposud převládala maďarština. Nově byla prosazována velkoruština, ukrajinština (maloruština) i místní nářečí, z kterého měl být vytvořen spisovný jazyk. O organizaci školství i o zlepšení jeho vnitřní práce tu pečoval přednosta školského referátu Josef Pešek.

Zvláštním problémem bylo v předmnichovské republice školství jinonárodních menšin. Vznik Československé republiky učinil konec odnárodňování českých dětí v jazykově smíšeném území. Už 3. dubna 1919 byl přijat zákon o menšinovém školství, jímž byly stanoveny podmínky pro zřizování státních menšinových škol (Kopáč, s.14-22).

2.2 Školská správa v letech 1945 – 1948

Bezprostředně po okupaci byla zrušena nařízení z let nesvobody. Do jara 1946 se vládlo prostřednictvím dekretů prezidenta republiky, které Prozatímní národní shromáždění prohlásilo **27. března 1946 za zákon**. V oblasti školství se mimo jiné jednalo o vysokoškolském vzdělávání učitelů, zřízení Výzkumného ústavu pedagogického. Změnily se také orgány státní správy. Již 4. prosince **1944** vydal prezident republiky ústavní **dekret o národních výborech**. Byly ustaveny místní, okresní a zemské národní výbory, které převzaly pravomoc předcházejících správních institucí. V Praze vznikl ústřední národní výbor. V oblastech s německým obyvatelstvem vznikly správní komise. Německé školství včetně vysokého bylo zrušeno. **Nejvyšším orgánem** školské správy bylo **Ministerstvo školství a osvěty**, zřízené dekretem prezidenta republiky č. 1/45 Sb. V počátečním období po druhé světové válce až do vzniku krajského zřízení (1. 1. 1949) působily ve správě školství dřívější

školské úřady. Ministerstvu školství podléhaly zemské školní rady, těm pak okresní školní výbory a místní školy rady při nově vzniklých národních výborech (Obst, 1995, s. 30).

2.3 Socialistické školství 1948 – 1989

Únorový převrat roku 1948 byl počátkem výrazných společenských změn, které se nevyhnuly ani oblasti školství. Byla dokončena snaha o postátnění škol a prosazení jednotné školy. Základními principy socialistického školství byla demokratičnost, jednotnost, polytechnický charakter a bezplatnost (Bednářová, 1974, s.2). Princip demokratičnosti znamenal rovnost přístupu ke vzdělání bez ohledu na sociální původ a princip jednotnosti odstraňoval dvojkolejnost vzdělání. Polytechnický charakter kombinoval teoretické znalosti s praktickými dovednostmi. Bezplatnost se týkala nejen samotného vyučování, ale také bezplatných učebnic a školních pomůcek.

Hlavními orgány politické moci v poválečném období, se staly **národní výbory**, jako orgány lidové moci. Tento nový systém lidovlády se promítl i do správy školské, i když se národní výbory přímo na správě školství nepodílely, přesto mu vydatně pomáhaly, zejména materiálně a na obsazování řídicích funkcí ve školách. Nastolení komunistické moci v únoru 1948 vyvolalo politické čistky, realizované tzv. akčními výbory obrozené národní fronty, které těžce zasáhly i úřady a orgány všech stupňů správy školství a postupně ochromovaly jejich činnost (Kalous, Veselý ; 2006, s.18).

Klíčovým školským zákonem týkajícím se všeobecného vzdělávání byl tzv. **Nejedlého zákon o jednotné škole** schválený **21. dubna 1948**, snažící se řešit působení dosavadního duálního systému na sociální rozvrstvení společnosti po stránce vnější organizace, ale neumožňující vnitřní diferenciaci ve školách samotných. Slabou náplastí bylo prodloužení povinné školní docházky na 9 let (Kalous, Veselý, 2006, s. 19). Zákon deklaroval postavení všech vzdělávacích institucí a je v něm patrná i snaha o ideologizaci školství, cituji: „ § 2 stanovuje, že cílem školství je vychovávat *„národně a politicky uvědomělé občany lidově demokratického státu, statečné obránce vlasti a oddané zastánce pracujícího lidu a socialismu“* (Zákon o základní úpravě jednotného školství, §2). Základní devítileté

vzdělávání probíhalo postupně ve dvou úrovních na tzv. národní škole (1.-5. ročník) a čtyřleté střední škole (6.-9. ročník), což představovalo druhý stupeň jednotné školy.

Na základní vzdělání navazovaly školy třetího stupně, které byly povinné (základní odborné školy) nebo výběrové školy (odborné školy, gymnázia, vyšší odborné školy). Na povinné školy třetího stupně chodili všichni žáci, kteří nechodili na školy výběrové. Ve školách se vyučovalo na základě osnov schválených Ministerstvem školství a osvěty, které velmi podrobně určovaly obsah výuky. Učitelské ústavy zanikly. Veškeré školství bylo postátněno.

Krajské zřízení přineslo 19 krajů. Byly **zřízeny krajské národní výbory** a Ústřední národní výbor hlavního města Prahy. Komise KNV, tj. i pro školství, měly zpravidla poradní funkci. Po IX. Sjezdu KSČ (květen 1949) se marxismus – leninismus stal jedinou závaznou ideologií na všech stupních a typech škol. Projevovaly se **snahy o co největší centralizovanost ve správní sféře**, které byly motivovány politickou kontrolou a snahou po naprosté podřízenosti KSČ.

V roce 1949 vznikly jako nová forma správy **referáty KNV pro školství, osvětu a tělesnou výchovu**. Obdobné referáty působily při ONV. Od roku 1954 působily školské odbory rad KNV, které vykonávaly odborný a pedagogický dozor na školami, školskými a mimoškolními zařízeními. Školským odborům ONV byly přímo podřízeny školy mateřské, všeobecně vzdělávací a střední školy pro pracující.

Zákon o základní úpravě jednotného školství platil jen čtyři roky. Pod tlakem politických poměrů schválilo Národní shromáždění dne **24. dubna 1953 zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů č. 31/53 Sb., který přerušil kontinuitu a tradici ve vývoji českého školství** (Vališová, Kasíková, 2011, s. 85). Ten zdůrazňoval nutnost „*vychovávat všestranně rozvitě a dokonale připravené socialistické občany – dělníky, rolníky a inteligenci (...) což může splnit jen škola spjatá s velkými úkoly socialistického budování a s politickým, hospodářsko - technickým a kulturním rozvojem vlasti a s její obranou*“ (Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů, §1, §2). **Zákon nově zavádí osmileté a jedenáctileté střední školy**. Povinná školní docházka trvala osm let, na jedenáctiletých středních školách

představovala jejich osm ročníků. Osmiletá střední škola připravovala žáky na povolání, odbornou školu nebo na vyšší všeobecné vzdělání. Jedenáctiletá škola v posledních třech ročnících poskytovala vyšší všeobecné vzdělání a byla zaměřena především na přípravu žáků pro studium na vysoké škole (Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů, § 4). Odborné školy byly výběrové a poskytovaly vzdělání pro konkrétní oblasti hospodářství. Kromě nich existovala i nevýběrová učiliště, která připravovala kvalifikované pracovníky (Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů, § 5).

Výše popsaný systém fungoval do **15. prosince 1960**, kdy Národní shromáždění přijalo nový školský zákon, který byl odvozen z nové ústavy, šlo o tzv. **Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání**. Tímto zákonem byla vytvořena soustava škol od předškolní výchovy přes školy I. cyklu (základní devítileté školy s docházkou od šesti do patnácti let), školy II. cyklu (všeobecně vzdělávací, střední odborné školy, odborné a specializované školy, vysoké školy, školská zařízení a mimoškolní zařízení. Vysoké školy se staly nejvyšším stupněm jednotné školské soustavy. Jeho hlavní zásadou bylo užší propojení školy s potřebami společnosti: „*Spojuje se studium základů věd, polytechnické vyučování a pracovní výchova se společensky užitečnou, zvláště výrobní prací, do níž se mládež začleňuje přiměřeně svému věku*“ (Zákon o soustavě výchovy a vzdělání, § 1). V praxi tato zásada znamenala, že absolvent střední školy měl být na základě svého vzdělání schopen vykonávat i dělnické profese (Vališová, Kasíková, 2011, s. 85.).

Podle tohoto zákona mělo střední vzdělání rovnocennou společenskou hodnotu bez ohledu na typ školy, na kterém je jedinec získal. Byly zavedeny nové typy středních škol – odborná učiliště, učňovské školy, odborné školy, střední odborné školy, střední všeobecně vzdělávací školy, konzervatoře, hudební a taneční školy. **Zákon také kladl důraz na možnost doplňujícího vzdělání pro dospělé**, proto zavedl střední školy pro pracující nebo podnikové instituty. V **oblasti úplného středního vzdělání** došlo v roce **1968** ke změně. Střední všeobecně vzdělávací školy byly zpět přeměněny na čtyřletá gymnázia a jejich hlavním cílem bylo **zvýšení úrovně středoškolského vzdělání** (Zákon o gymnasiích, §1).

V roce 1968 jako výsledek zákona o federaci (28. října 1968) vznikla dvě **národní ministerstva školství – české a slovenské bez federálního orgánu**.

V roce **1976** byl přijat dokument **Další rozvoj československé výchovně-vzdělávací soustavy**, na který pak **navazoval zákon z roku 1978**, který schválily obě sněmovny Federálního shromáždění. Zákon zavádí nový typ školy – **střední odborné učiliště**, které sjednotilo učňovské školy (Zákon o opatřeních v soustavě základních a středních škol, §5). Dále vymezil, že střední školy budou nadále poskytovat buď střední, nebo úplné střední vzdělání. Povinná školní docházka trvala 10 let a byla ukončena středním vzděláním po absolvování prvních dvou ročníků střední školy. Úplné střední vzdělání získali studenti po složení maturitní zkoušky na některém typu středních škol. Změnou oproti předchozím předpisům bylo, že o studium na vysoké škole se mohli ucházet také absolventi středních odborných učilišť.

Poslední **zákon** vydaný v období socialismu vyšel v roce **1984**. Ten však žádné výrazné změny nepřinesl. Středoškolská soustava v roce **1989** byla tedy tvořena čtyřmi typy škol: středními odbornými učilišti, gymnázii, středními odbornými školami a konzervatořemi. Odborná příprava, která opravňovala k výkonu povolání a různých odvětví odborných činností, byla součástí všech typů škol s výjimkou konzervatoře. Střední odborná učiliště nabízela jak dvouleté obory zakončené závěrečnou zkouškou, tak i čtyřleté obory zakončené zkouškou maturitní. Oba další typy poskytovaly úplné střední vzdělání a byly taktéž ukončeny maturitní zkouškou.

Socialistické školství **upřednostňovalo učně na středních odborných učilištích**. Jejich zvýhodnění souviselo s celkovým charakterem hospodářství, které bylo zaměřeno na těžký průmysl. Naopak všeobecné vzdělání bylo v tomto období potlačováno. **Řízení školství bylo plně centralizované. Vládní orgány předepisovaly na základě ekonomických a ideologických kritérií počty žáků pro jednotlivé typy škol. V 80. letech muselo 65% žáků projít výcvikem pro dělnické profese a jen 15% žáků bylo umožněno všeobecné vzdělání** (KOTÁSEK, J, 1996, s.52).

2. 4 Transformace řízení českého školství

Listopadové události roku 1989 vnesly do české společnosti významné politické a ekonomické změny, které se bezprostředně promítly do koncepce řízení školství a celého systému vzdělávání. Do té doby vysoce centralizovaný systém řízení a správy školství začal nabírat nový směr „*decentralizace*“ se zcela novými principy – *subsidiarity, participace a deregulace* – které přinesly do probíhající reformy školství zásadní změny. K decentralizaci se přidala *regionalizace* vzdělávání (přenosu odpovědnosti na nižší úroveň řízení), *deideologizace* a *depolitizace* školství.

Jako reakce na direktivní řízení provázely první etapu transformace nadměrné liberální přístupy, např. V benevolentním povolování vzniku nových středních škol při snižujícím se počtu studentů ve středoškolské populaci. Novela školského zákona z roku 1995 přispěla k překonání některých extrémů přechodného období, např. v usměrnění původně povinné autonomie škol na nepovinnou nebo stanovením náročnějších podmínek pro zařazování do sítě škol (Malach, 1997, s. 4).

2.4.1 Řízení a správa školství

Zrušení monopolu státu na poskytování státem uznávaného vzdělávání a možnost **vzniku nestátních** (soukromých a církevních) **škol byl umožněn** novelami školské legislativy **v roce 1990** a týkal se předškolní výchovy a základního a středního školství. Zrušení státního monopolu bylo provázeno důslednou a nebývalou podporou státu, která se týkala především oblasti financování, tj. přístupu k dotacím ze státního rozpočtu, i samotného zřizování nestátních škol. Otevřel se tak prostor pro **rychlý** rozvoj nestátního školství, pro zajištění studijních míst v dříve nedostatkových částech vzdělávacího systému.

Druhým **stavebním kamenem transformace** vzdělávacího systému a zároveň **rozhodujícím faktorem změny** chování škol je **změna způsobu přidělování finančních prostředků** ze státního rozpočtu na jednotlivé školy. **Od roku 1992** byl nastaven tzv. **normativní metoda financování**, která je charakteristická úzkou vazbou **výše státního příspěvku na počet žáků a studentů**. V oblasti vysokých škol se navíc od roku 1994 objevil

nový prvek – postupné zavádění stimulačního koeficientu k podpoře vědecké činnosti vysokých škol.

V novém paradigmatu řízení je definován vzdělávací systém pouze jako poskytovatel nabídek vzdělávacích služeb, který přebírá vzdělávací objednávku státu, ekonomiky a společnosti, za jehož finanční zajištění však přesto zodpovídá stát.

Decentralizace je jedním z hlavních rysů proměny řízení školství v posledních desetiletích. **Základním argumentem decentralizace** je myšlenka, že **rozhodování**, které je **blíže lidem**, snižuje transakční náklady a je efektivnější. Na straně druhé lze předpokládat, že centralizace (a tedy jistá míra standardizace) spíše vede k zajištění alespoň základní míry kvality všem.

Podoba řízení může být někdy poměrně obtížně empiricky zachytitelná. Není totiž dána jen formálními pravomocemi jednotlivých institucí (dané legislativními normami), ale také jejich reálnou mocí a autoritou v systému řízení. V systému řízení například mohou hrát velmi důležitou roli různé státem přímo řízené organizace, které poskytují školám jisté služby (zejména poradenské a konzultační). Ty sice nemusejí mít legislativně ukotvené pravomoci rozhodovat, ale jejich jednání mohou zásadně ovlivňovat prostřednictvím své autority tím, že bezprostředně komunikují s konkrétními vzdělávacími institucemi přímo a podílejí se na jejich činnosti. V České republice jde například o Národní ústav odborného vzdělávání a Výzkumný ústav pedagogický, které pomáhaly školám se zpracováním školních vzdělávacích programů.

Na úrovni státu má hlavní odpovědnost za řízení vzdělávání **národní ministerstvo školství** (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy). Další ministerstva jsou částečně odpovědná za střední odborné vzdělávání (obdobně jako u nás do roku 1996 ministerstvo zdravotnictví a zemědělství), přičemž ministerstvo školství určuje kritéria pro všeobecné vzdělávání i ve školách, které spadají do odpovědností těchto ostatních sektorů. Ministerstvo financí v přiděluje školství státní finanční prostředky, a to prostřednictvím systému státní správy a samosprávy. Část státní finanční úhrady odborného vzdělávání jde přes příslušné resorty. V tomto kontextu bylo svěřeni odborné přípravy na učilištích v České republice do

pravomoci ministerstva hospodářství určitou anomálií, neboť v jiných středoevropských zemích není takto část sektoru odborného vzdělávání správně oddělena od ostatního školství z hlediska jiných než odborně příslušných kompetencí.

Funkce ministerstva školství spočívají ve vytváření školské legislativy a programů rozvoje školství i pravidel jeho financování. Ministerstvo odpovídá za stanovování základních kurikul za schvalování učebnic, za vytváření pravidel pro hodnocení škol, za integraci handicapovaných žáků a studentů, za shromažďování dat o školství, za podporu školského výzkumu apod. V některých ohledech má národní ministerstvo specifické kompetence. V České republice ministerstvo mnohem více ovlivňuje rozvoj sítě škol než v ostatních zemích.

Obecně lze říci, že ministerstvo školství se **věnují převážně správní agendě**. Jejich koncepční úloha je v nynějších podmínkách podstatných proměn školských systémů dočasně potlačena, což ovšem může tyto změny dlouhodobě negativně poznamenat. K překonání tohoto stavu směřují již zmíněné počátky snah o strategické rozhodování ve školství.

Na základě **zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství**, byly **správní kompetence soustředěny do rukou MŠMT** a byly **zřízeny školské úřady jako střední článek resortní správy školství**. Školy byly vyňaty z pravomocí okresních a krajských národních výborů a podřízeny těmto školským úřadům. **Územní řízení** tak bylo cestou ministerstva vnitra **změněno na odvětvové** po linii školství. Novela zákona 256/1994 Sb. upřesnila postavení školských úřadů jako správních úřadů a umožnila vstup veřejnosti do škol také prostřednictvím rad škol, vedle již více nebo méně fungujících okresních školských rad. **Spolu se správními kompetencemi byly na MŠMT převedeny i odpovídající kompetence v oblasti financování škol.**

Druhou zásadní změnou bylo vytvoření předpokladů pro **rozvoj samosprávy v regionálním školství**, která byla postavena na úrovni obcí a školských rad, jako samostatného prvku s okresní působností. Na úrovni jednotlivých škol však zákon nevytvořil protiváhu řediteli školy, který plnil na státních školách funkci nejnižšího článku státní správy ve školství.

Dalším významným krokem bylo zavedení **právní subjektivity škol**. Zatímco na

základních školách záleží na vlastním rozhodnutí škol, zda právní subjektivitu chtějí mít, v případě středních škol je povinná. Právní subjektivita zvyšuje nezávislost škol - uvolňuje prostor pro hospodaření škol a jejich personální řízení, méně se vztahuje na organizaci a obsah studia, které se řídí národními pravidly. Zájem základních škol o právní subjektivitu přitom vzhledem k nedořešenosti návazné legislativy a nepřipravenosti regionální infrastruktury nebyl velký (zákon č. 171/1990 Sb.).

Dalším krokem na **získání vyšších pravomocí vedení škol** se stala jejich **transformace na příspěvkové organizace**. Významným krokem bylo také **nové postavení České školní inspekce**, která se stala v rámci resortu samostatným orgánem státní správy.

Od roku **2001** došlo k **reformě veřejné správy ve školství**, tj. došlo k přechodu **veřejných škol a školských zařízení do působnosti krajů**, kdy kompetence vykonávané orgány státní správy přešly na kraje. **Školské úřady ke dni 31. 12. 2000 ze zákona zanikly**. Ke změně došlo také ve financování škol, kompetence přešly na krajské a okresní úřady.

Dřívější **zřizovatelskou funkci MŠMT převzaly kraje**, a to od **1. 1. 2003**. MŠMT zřizuje školy a školská zařízení, především speciální školy, výchovné a diagnostické ústavy. Obce na místní úrovni v rámci samosprávy jsou odpovědné za zajištění podmínek pro povinnou školní docházku a pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. **Všechny školy získaly ze zákona právní subjektivitu**, a tím i **vyšší stupeň autonomie**. **Ředitelé škol** jsou jmenováni zřizovatelem na základě konkurzního řízení. Mají **plnou odpovědnost nejen za kvalitu a efektivitu vzdělávacího procesu**, ale také za **finanční řízení školy**, za přijímání a propouštění učitelů a za vztahy s obcí a veřejností.

Nová situace nepřináší pouze rizika, ale zejména nové šance. Nabízí možnosti využití decentralizace k aktivizaci zastupitelských orgánů a sociálních partnerů na všech stupních a jejich účast na postupném **řešení dlouhodobých problémů v oblasti řízení a financování školství i mimoškolních forem vzdělávání a tím i ke zvyšování výkonnosti celého systému a kvality vzdělávání**.

Uvedené reformní procesy jsou ve školství **provázeny změnami v kompetencích a**

odpovědnosti škol a vzdělávacích institucí. Kromě **dosavadní autonomie** v oblasti **kurikula** a v **personální politice** se všechny školy stávají relativně **samostatnými subjekty** i při řešení **hospodářsko - finančních a administrativně-správních** úkolů.

Mění se i úloha centra (Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) – reforma MŠMT umožní oprostít se od převahy operativních činností a umožní zlepšit plnění koordinačních, regulačních a distributivních aktivit.

Jeho hlavní funkce lze formulovat takto:

- *Vytváření střednědobé a dlouhodobé koncepce a strategie všech sektorů vzdělávací soustavy*
- *Kurikulární politika a zajišťování kvality vzdělávání*
- *Politické působení*
- *Řízení, financování a legislativa*
- *Rozvoj lidských zdrojů v celém systému*

Důležitým pomocníkem a korektivem záměrů MŠMT se má stát ústřední orgán, jmenovaný vládou – **Národní rada pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů**. Tento mezirezortní poradní sbor reprezentující českou občanskou společnost bude má spolupracovat s MŠMT, MPSV a dalšími rezorty a *bude do značné míry nezávislý*.

Jako nezbytná se jeví především důsledná restrukturalizace úřadu v souladu s novými podmínkami a funkcemi MŠMT, provázená zřetelem k racionalizaci celkového počtu pracovníků a zvýšení jejich kvality.

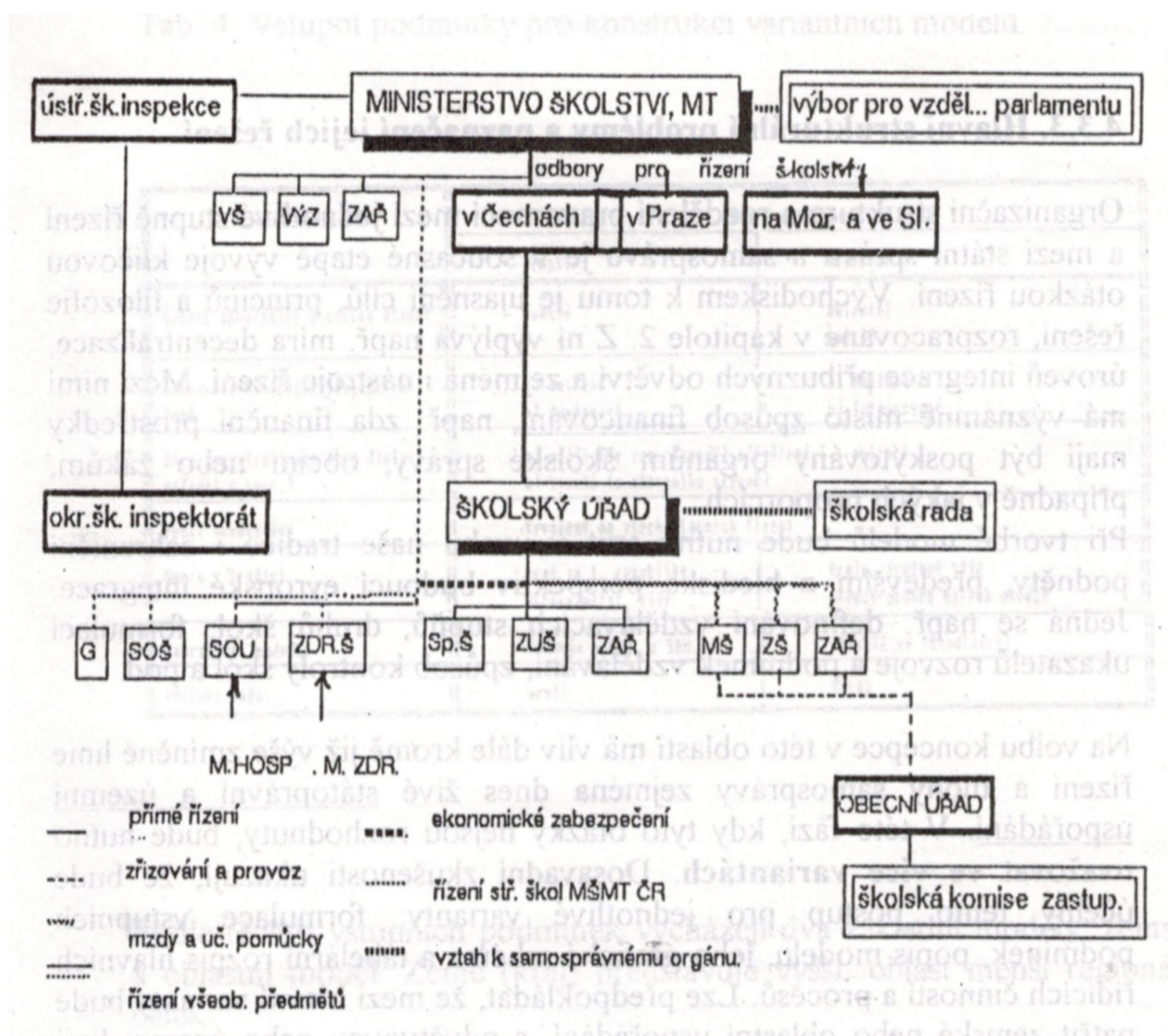
Na **nižším stupni řízení (kraje, okresy, obce)** Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy považuje za nezbytné participaci na přípravě pracovníků veřejné správy na úseku školství tak, aby byli dostatečně kompetentní k plnění funkcí a úkolů stanovených pro příslušný stupeň řízení, tak aby získali znalosti, dovednosti i účinné osvojení nástrojů a metodických postupů, nezbytných pro následující kompetence a postupy:

- *formulování, realizace, vyhodnocování a řízení vzdělávací politiky na krajské úrovni, včetně horizontálních i vertikálních vazeb*
- *příprava zpráv a podkladů jimi zpracovávaných (např. krajské dlouhodobé záměry rozvoje školství, výroční zprávy, krajské rozpočty a závěrečné účty)*

- vypracování a způsoby využívání potřebných analýz
  - rozvoj lidských zdrojů a personální politika
  - uplatnění forem a metod decentralizovaného participativního a efektivního řízení,
- které musí být chápáno jako cílevědomé ovlivňování jednotlivců, organizací, systémů s cílem získat je, přimět je k určitému chování, k žádoucí změně.

V důsledku této reformy se stal český školský systém jedním z nejvíce decentralizovaných školských systémů v Evropě.

č. 1 Organogram státní správy a samosprávy ve školství v České republice podle zákona č. 564/1990 Sb.

2.4.2 Reforma veřejné správy

Správa na úseku školství je nedílnou součástí veřejné správy, přičemž tato oblast správy v sobě zahrnuje zajištění výchovy a vzdělávání dětí předškolního věku, žáků základních a středních škol, mimoškolní výchovu a studium na vysokých školách.

Úkolem reformy veřejné správy bylo odstranit dosavadní nedostatky v jejím výkonu. Na základě **Koncepce reformy veřejné správy** byly nejprve připraveny potřebné zákony pro realizaci reformy územní veřejné správy a poté byl vybrán z možných alternativ tzv. **spojený model veřejné správy**, což znamenalo, že **orgány samosprávy vykonávají** na základě zvláštních zákonů vedle **samosprávy** také **státní správu v přenesené působnosti**.

Reforma proběhla ve dvou fázích, jejím garantem bylo Ministerstvo vnitra České republiky.

V první fázi došlo k přijetí klíčové legislativy, především **zákona 425/1990 Sb.**, o okresních úřadech, úpravě jeho působnosti a některých dalších opatření a školského zákona č. **564/1990 Sb.**, o státní správě a samosprávě ve školství, který schválila ČNR dne 13. prosince 1990 a který **umožnil vznik odvětvovému řízení** regionálního školství.

Nejdůležitější znaky této etapy:

- demonopolizace v oblasti zřizovatelských kompetencí – vedle státních škol a škol zřizovaných obcemi vznikaly i nestátní;
- decentralizace správy a řízení – byly ustanoveny regionální školské úřady konající státní správu, vznikly první orgány školské samosprávy (okresní školské rady, rady škol), došlo ke zvýšení autonomie škol;
- strukturální změny – původně osmiletá povinná školní docházka bylo prodloužena na devítiletou, došlo k obnovení duální struktury vzdělávání (vznikla víceletá gymnázia);
- změna ve způsobu financování - normativní způsob financování, finanční zdroje se začaly rozdělovat přímo ministerstvem školství za pomoci regionálních školských úřadů;
- změny v platovém systému;

- kurikulární změny – byly potlačeny politické vlivy na obsah vzdělávání, pedagogické materiály se dočkaly kompletního přepracování (Valenta, 2004, s.131).

Vzhledem k tomu, že v první fázi byly reformy realizovány zvláště rychlým tempem a výkon správy vykazoval určité nedostatky, došlo k její další reformaci. **V rámci transformace školské správy** byly přijaty tzv. **transformační zákony**, kterými byla v roce 2000 završena druhá etapa reformy veřejné správy.

Jednalo se o přijetí tzv. kompetenčních zákonů:

- *zákon 128/2000 Sb., o obcích,*
- *zákon 129/2000 Sb., zákon o krajích,*
- *zákon 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze,*
- *zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech*
- *zákon 132/2000 Sb., zákon o změně a zrušení některých zákonů o vzniku a sloužení),* jež upravovaly kompetence v oblastech veřejné správy, a rozpočtové a majetkové zákony, které upravovaly pravidla tvorby a čerpání finančních a majetkových zdrojů
- *zákon 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů,*
- *zákon 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,*
- *zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům,*
- *zákon 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku státu ČR do majetku krajů.*

Zmíněná legislativa upravila kompetence do té doby určené zákonem 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), zákonem 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství a zákonem 76/1978 Sb., o školských zařízeních.

V roce 2002 byl přijat **zákon 284/2002 Sb.**, kterým se měnil zákon 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství a zákon 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. **Cílem této etapy bylo přenesení působnosti během výkonu státní správy ve školství z okresních úřadů na kraje a obce s rozšířenou působností, k čemuž došlo k 1. 1. 2003. Změny řízení, správy a financování jsou přímým důsledkem a doplňkem transformace.**

Decentralizace škol a jejich autonomie se staly klíčovými hesly školské správy. Samotný systém decentralizace je procesem daleko složitějším. Vzdělávací systém lze v určitém ohledu decentralizovat (oblast kurikula), zatímco jiné oblasti zůstávají centralizované (financování).

V 90. letech bylo nejprve uplatňováno v rámci školské správy tzv. „odvětvové řízení“, které následně bylo nahrazeno tzv. „kombinovaným modelem“, který je kombinací jak odvětvového (resortního), tak územního řízení. V návaznosti na rysy kombinovaného modelu byly v druhé etapě reformy přijaty výše citované právní normy, které umožnily zřídit orgány regionální správy, posílily jejich kompetence a provedly celkovou decentralizaci veřejné správy. **Reforma státní správy po roce 2001 se zaměřila na základní aspekty vzdělávání – evaluaci, monitorování, akreditaci, zajištění kvality a veřejné odpovědnosti** (Halasz, 1996). V této souvislosti je nutno uvést, že **první ucelenou koncepcí vzdělávání v České republice** se stala **Bílá kniha**, tedy tzv. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, kterou přijala vláda v **únoru 2001**. V roce 2002 byl přijat Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR, který byl fakticky koncipován jako realizace Bílé knihy. Po tomto dokumentu následovalo na jaře roku 2005 přijetí dalšího Dlouhodobého záměru, kde bylo navrženo šest nových strategických směrů (DZ, 2005).

Dne 1. 1. 2005 nabyl účinnosti nový školský zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který přinesl řadu novinek (zejména v otázce maturitních zkoušek), definuje činnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, České školní inspekce a působnost územních samosprávných celků. Zavádí novou formu právnické osoby ve školství – školskou právnickou osobu a stanovuje podmínky pro zápis škol do školského rejstříku.

Změny v oblasti financování se týkaly zejména **dvou oblastí**, konkrétně **zavedení nového mechanismu financování** vzdělávání a pokusu o **jeho diverzifikaci**. Zásadní změnou v mechanismu financování bylo, že starý systém, spočívající v kvazi-automatickém přidělování prostředků školám ve výši přidělu na předcházející rok, bez ohledu na jejich výsledky, popřípadě na výši přidělu zvýšeného na základě určitého více či méně svévolně stanoveného indexu (často ovlivněného politickými či osobními styky) byl nahrazen tzv.

normativním systémem (systémem vzorce), založeným na počtu žáků a na typu příslušné školy. To přineslo lepší kontrolu výdajů na vzdělání a mnohem lepší průhlednost financování škol. Školám vznikl nárok na téměř automatické přidělování grantu v přepočtu na žáka, a proto mezi nimi vznikla soutěž o nové žáky. **Posílila se úloha kraje**, který se v **systému normativního financování od 1. 1. 2003** stal důležitým článkem, resp. přešla na něj hlavní úloha v rozpisu normativních prostředků. Dále jim byla přidělena povinnost zajišťovat ze svých rozpočtů část nákladů, které jsou spojeny s provozem jimi zřizovaných středních škol a školských zařízení, čímž došlo k rozlišení různých typů finančních prostředků (*neinvestiční výdaje, provozní výdaje, investiční výdaje*). Reforma přispěla k posílení územního principu financování, neboť kraje získaly několik možností jak zajišťovat potřebné prostředky, a to buď z vlastních daní dle nového rozpočtového určení daní, nebo z účelových dotací různých kapitol státního rozpočtu.

Při hledání **možnosti diverzifikace** financování nabyly na větší nebo menší důležitosti **tři kategorie dodatečných zdrojů**, ačkoliv jejich celkový příspěvek k financování z ústředí zůstává omezený (cca 10%). Jedná se o **financování z veřejných prostředků na místní úrovni** (hlavně z rozpočtu obcí), **školné a příspěvky od rodin**. V případě prostředků na místní úrovni je třeba konstatovat, že i když objem těchto prostředků může představovat až 50 % výdajů místní samosprávy, jsou to většinou přerozdělené prostředky ze státního rozpočtu, které v různých formách představují zdaleka nejvýznamnější zdroj místních veřejných rozpočtů. Příspěvky od rodin (poskytované i státním školám) na různé vzdělávací služby, např. učebnice, školní stravování, mimoškolní činnost se liší v závislosti na typu škol, přičemž rostoucí podíl rodin žáků a studentů na financování vzdělání je zdůvodněn zvyšujícím se důrazem na vzdělávání jako osobní investici.

Financování z hospodářského sektoru (podniky a průmyslové obory), ať už přímo nebo cestou daňových úlev, po roce 1989 výrazně pokleslo. V současné době je financování z těchto zdrojů zanedbatelné a je velmi postrádáno, přičemž tato otázka je důležitou výzvou do budoucna.

Na financování školství se podílejí také další resorty, do jejichž kompetence školy

spadají (Ministerstvo obrany, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti aj.) ze zvláštních zdrojů je financována část rekvalifikací – Fond Ministerstva práce a sociálních věcí. Nezanedbatelnou úlohu v rámci externích zdrojů hrají i subvence, poskytované Evropskou unií na rozvoj vzdělání prostřednictvím strukturálních fondů (Adámková, MU).

Financování škol v novém systému je založeno na principu **vícezdrojového financování**. Finanční prostředky se člení na *přímé náklady na vzdělávání* hrazené státem (zejména mzdové prostředky, povinné odvody, učební pomůcky, rozvojové a inovační programy) a na *ostatní (provozní a investiční) výdaje škol* hrazené zřizovateli. Systém navazuje na stávající systém, v němž jsou zakomponovány změny vyplývající ze změn výkonu státní správy a samosprávy a je charakteristický tím, že *ponechává* státní správě (MŠMT) její roli normotvornou a metodické řízení; státní správě (MŠMT a přenesená působnost kraje) její roli přímého financování:

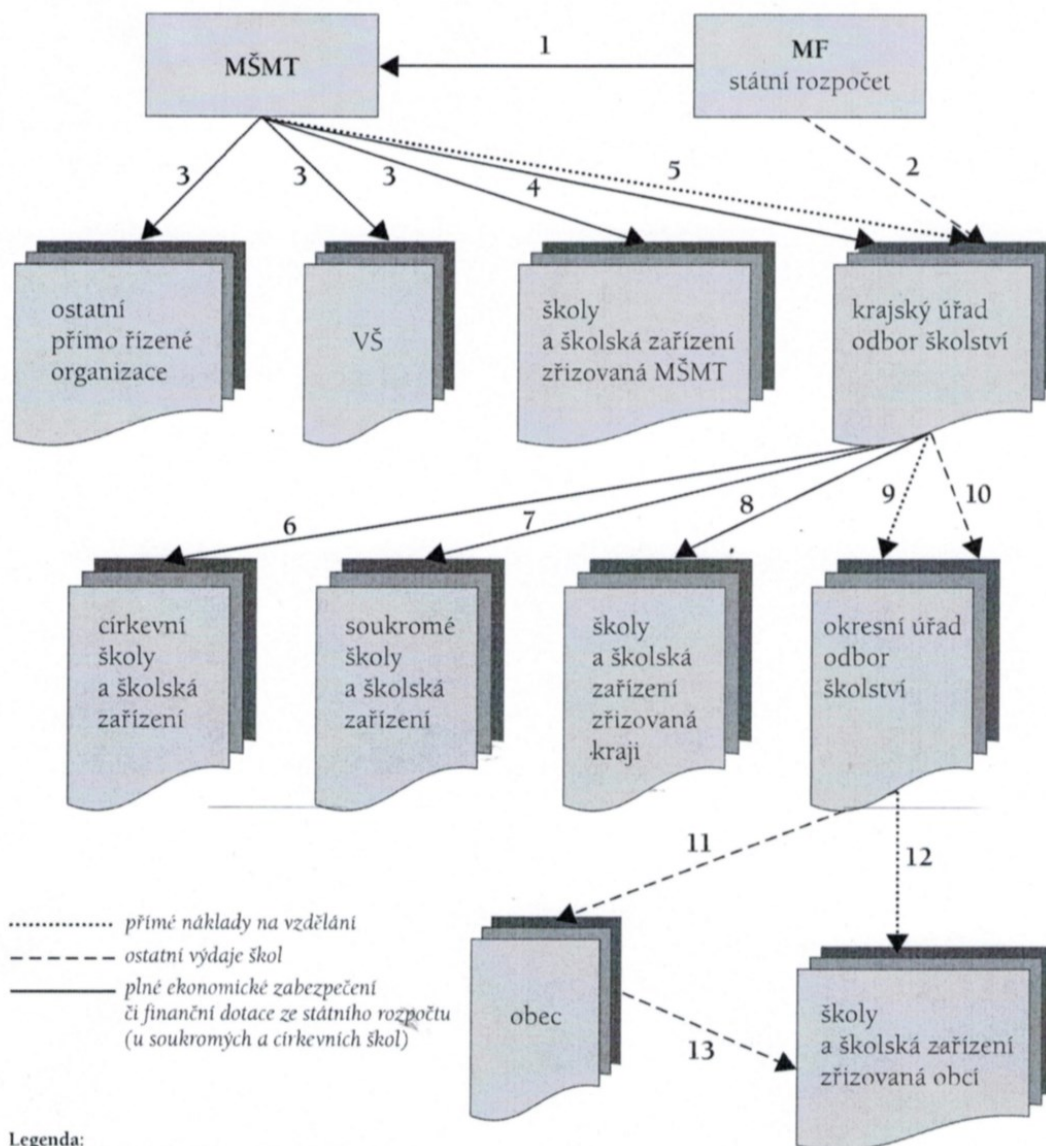
- *v oblasti přímých nákladů na vzdělávání pro školy všech zřizovatelů*
- *v oblasti ostatních výdajů škol přímé financování pro školy zřizované státem a církvemi*
- *v přenesené působnosti kraje poskytování dotací soukromým školám* (NPRV, 2001, s. 22).

Hlavní výsledky reformy veřejné správy pro řízení školství:

- a) posílení role orgánů veřejné správy při rozhodování a řízení školství, především pak orgánů samosprávy;
- b) zvýšení role státu (MŠMT) v oblasti koncepční a metodické směrem k orgánům vykonávajícím přenesenou státní správu v krajích i obcích III;
- c) povinné vzdělávání pracovníků vykonávajících přenesenou státní správu ve školství v orgánech územní veřejné správy (MŠMT, 2002)

Schéma finančních toků

Příloha

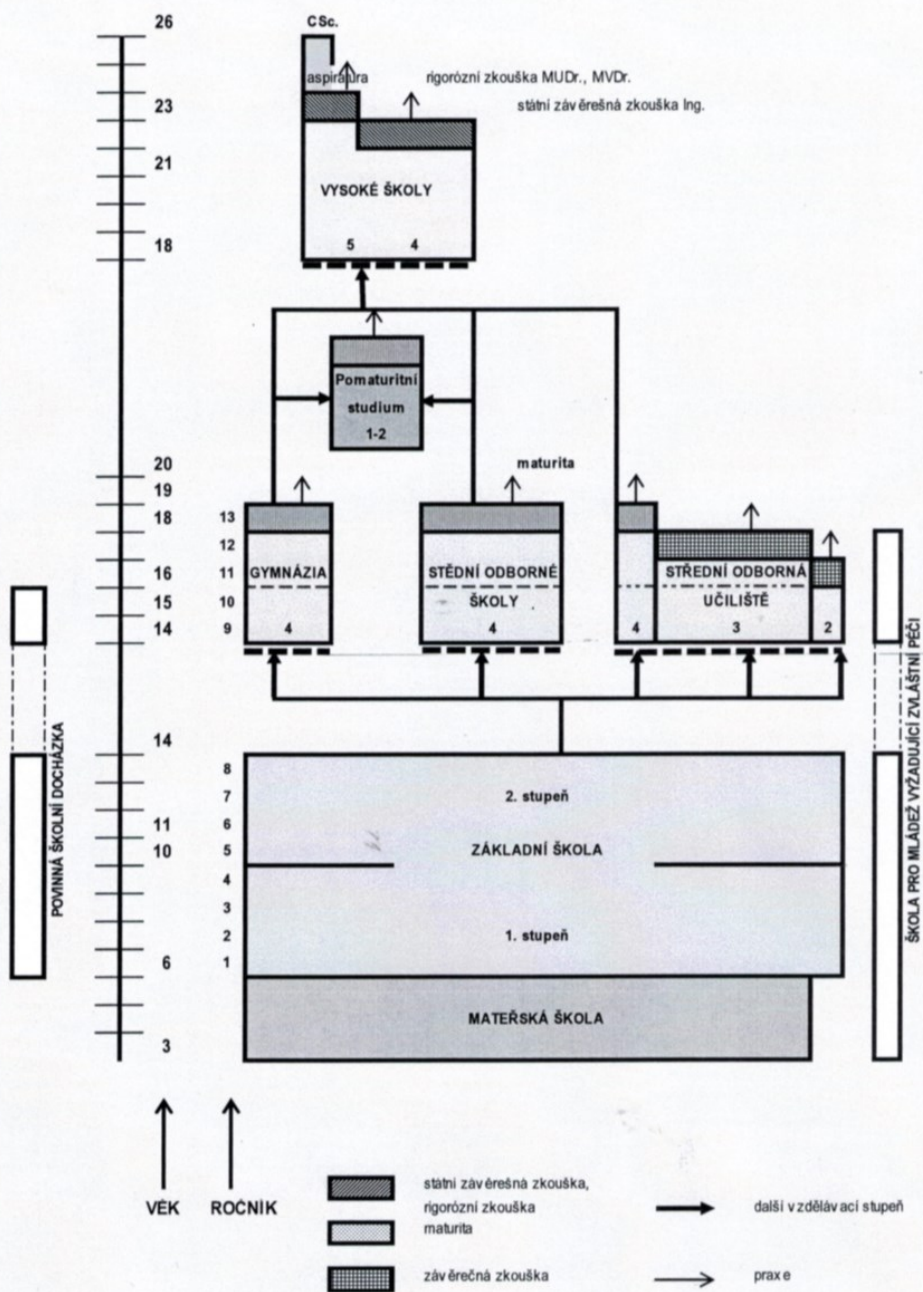
Legenda:

1. Prostředky státního rozpočtu určené kapitole školství
2. Prostředky státního rozpočtu určené na ostatní výdaje škol a školských zařízení zřizovaných krajem nebo obcí, které souvisí s jejich provozem a investičními výdaji
3. Úplné financování škol a školských zařízení zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, vysokých škol a ostatních přímo řízených organizací
4. Dotace hrazené z kapitoly školství na platy a odvody a na provozní výdaje (nikoliv investiční) pro soukromé a církevní školství
5. Prostředky státního rozpočtu určené na přímé náklady na vzdělávání pro školy a zařízení zřizované krajem a obcemi
6. Financování jednotlivým církevním školám a školským zařízením rozepisované krajským úřadem (platy, odvody, provoz)
7. Financování jednotlivým soukromým školám a školským zařízením rozepisované krajským úřadem (platy, odvody, provoz)
8. Úplné financování škol a školských zařízení zřizovaných krajem (přímé náklady na vzdělávání a ostatní výdaje škol)
9. Přímé náklady na vzdělávání pro školy zřizované obcemi
10. Financování ostatních výdajů škol pro školy a školská zařízení zřizované obcí
11. Rozpis ostatních výdajů škol na jednotlivé obce z okresního úřadu
12. Rozpis přímých nákladů na vzdělávání z úrovně okresních úřadů na jednotlivé školy a školská zařízení zřizované obcí
13. Rozpis ostatních výdajů na jednotlivé školy a školská zařízení z úrovně obce.

2.4.3 Legislativní rámec školské reformy

Legislativní změny v resortu školství po společensko - politických změnách v roce 1989 byly zahájeny přijetím **zákona 172/1990, o vysokých školách**, ze dne 4. května 1990. Tímto zákonem byly vysokým školám navraceny akademické svobody, samospráva a autonomie. Na úrovni škol a fakult byly vedle vědeckých rad zavedeny samosprávné akademické senáty volené akademickou obcí (učitelé, vědeckými pracovníky, studenty a případně odbornými pracovníky vysoké školy). Orgánem samosprávy vysokých škol se stala **Rada vysokých škol**. Ustavení **Akreditační komise** jako poradního orgánu vlády zákon vytvořil předpoklady pro rozvoj kontroly kvality vysokoškolského vzdělávání. K potřebnému rozrůznění vysokoškolského studia zákon přispěl definováním jeho kratšího, bakalářského cyklu jako „ucelené části vysokoškolského studia“, ukončeného titulem „bakalář“ (Bc.). Absolventům delších cyklů jsou podle tohoto zákona udělovány tituly (uváděné před jménem) „magistr“ (Mgr.), „inženýr“ (Ing.) a „doktor všeobecné medicíny“ (MUDr). V červenci 1993 byl přijat **zákon 216/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon 172/1990 Sb., o vysokých školách**. Tato novela, podle níž byly pracovní poměry všech učitelů sjednávány bez výjimky na dobu určitou (2-5 let) na základě konkursu, měla přispět ke zkvalitnění učitelských sborů na vysokých školách. K příznivému ovlivnění personální politiky však novela nepřispěla.

Schéma vzdělávacího systému ČSSR (platné do roku 1990)

V souladu s ústavními změnami a nově vzniklou politickou situací bylo nutné i v oblasti školství vytvořit nové právní normy, přičemž **vývoj školské legislativy** byl v **České republice** a na **Slovensku** ovlivněn jejich koexistencí ve **společné federaci až do konce roku 1992**. Obě země vycházely ze společného **školského zákona 29/1984 Sb.**, (školský zákon) a **zákon 76/1978 Sb., o školských zařízeních**. *Školský zákon byl v porevolučním období zhruba 15krát novelizován.*

Novela školského zákona č. 171/1990 vytvořila legislativní podklad pro první důležité systémové změny v české vzdělávací soustavě. Úpravy se **týkaly** zrušení „jednotné školy“, možnosti **vzniku nestátního školství (církevní a soukromé)**, možnosti **diferenciace výuky**, **existence víceletých gymnázií**, **zkrácení povinné školní docházky z 10 na 9 let** a současně prodloužení **osmileté základní školy na devítiletou**. **V obou zemích byly v roce 1990 přijaty** jejich národními radami **zákony o státní správě a samosprávě ve školství (zákon č. 564/1990 Sb.)**, který soustředil správní kompetence do rukou MŠMT, zřídil **školské úřady (jako střední článek resortní správy školství)**. Spolu se správními kompetencemi byly na **MŠMT převedeny i odpovídající kompetence v oblasti financování škol**. Druhou zásadní změnou bylo **vytvoření předpokladů pro rozvoj samosprávy** v regionální školství, která byla postavena na úrovni obcí a školských rad, jako samostatného prvku s okresní působností. Na úrovni jednotlivých škol však zákon nevytvořil samosprávnou protiváhu řediteli školy, který plnil na státních školách funkci nejnižšího článku státní správy ve školství. Třetím významným krokem, který uvozoval tendence k decentralizaci správy školství, bylo **zavedení právní subjektivity škol**, v případě středních škol povinné a v případě mateřských a základních škol nepovinné. *Velká část rozhodovacích pravomocí a odpovědnosti se přesunula na nejnižší články vzdělávací soustavy tj. na školy*. Dalším krokem k získání vyšších pravomocí vedení školy se stala *transformace škol na příspěvkové organizace*. Významným krokem bylo také nové postavení České školní inspekce, která se stala samostatným orgánem státní správy v rámci resortu školství.

Další zákon **č. 390/1991 Sb. o předškolních a školských zařízeních** byl novelou zákona č. 76/1978 Sb. Tento **zákon vymezil soustavu zařízení**, která **zajišťují předškolní výchovu** (mateřské školy), **výchovu zájmovou** (základní umělecké školy, jazykové školy),

mimoškolní (školní družiny, školní kluby), *ústavní* (dětské domovy), *výchovné a diagnostické ústavy a účelová zařízení* (školní jídelny a domovy mládeže). V zákoně byla také zakotvena možnost integrace postižených dětí do běžných mateřských škol.

Školský zákon byl ve větším rozsahu **novelizován** v roce 1995 a to **zákonem 138/1995 Sb.**, o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol. V letech 1990 – 1994 byly provedeny ve školském zákoně pouze malé změny. Samotný název zákona podstatnou změnu signalizuje. **Novela stanovila povinnost absolvovat 9. ročníků základní školy** (kterou navíc rozčlenila na *pětiletý 1. stupeň a čtyřletý 2. stupeň*, stanovila **délku studia na gymnáziích** na 4, 6 a 8 let, zrušila všechny formy státem financovaného pomaturitního studia, ale **zavedla** do školského systému **vyšší odborné školy**. *Pro školu jako instituci umožnila zřizovat více druhů a typů škol jako jednu právnickou osobu*. Došlo k zařazení státních škol do sítě škol a ke schválení pedagogické dokumentace příslušných oborů MŠMT. **V oblasti správní novela znamenala, že vyšší odborné vzdělávání se začalo poskytovat za úplatu i na státních školách**. Rovněž byly zpřesněny podmínky pro započítání školní docházky.

Novelizován byl také **zákon o státní správě a samosprávě ve školství – zákon 139/1995 Sb.** Ministerstvo školství se tímto zákonem výrazněji ujalo svých správních funkcí (udělování a odmítání státního uznání školám) a posílilo kompetence svých regionálních správních orgánů – školských úřadů. Tímto zákonem **byla kodifikována normativní metoda rozdělování školského rozpočtu na jednotlivé školy, zavedena povinnost** všech stupňů řízení (škol, školských úřadů, MŠMT) **poskytovat informace veřejnosti** (výroční zprávy školy, školského úřadu, výroční zprávy MŠMT) o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy (veřejnými se stávají i inspekční zprávy), **rozšířena participativní úloha řízení škol** a jejich veřejné kontroly prostřednictvím **rad škol** upravila a nově **vymezila kompetence České školní inspekce** (Walterová, 2004, s.74).

K podstatným změnám ve školském zákoně došlo také na základě nového územně správního uspořádání podle **zákona č. 132/2000 Sb.** (s účinností k 1. 1. 2001) a **zákona č. 284/2002 Sb.**, které změnily především kompetence ve školství a systém řízení školství (zaměřené zejména na kvalitativní aspekty rozvoje školství, včetně kompetencí České školní

inspekce, a rozvíjení jejího informačního zázemí).

Vzhledem k délce platnosti, roztržitosti a nepřehlednosti některých školských právních norem, které vyvolávaly potřebu častých a rozsáhlých novel, byla připravena pro celou **oblast tzv. regionálního školství** komplexní právní norma s řadou nových prvků – jednalo se o **zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který nabyl **účinnosti 1. ledna 2005**. Spolu s ním byl schválen **zákon č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, který taktéž nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005. **Obě tyto právní normy znamenaly legislativní ukotvení reformy v oblasti regionálního školství.** Zároveň si vyžádaly vydání celé řady prováděcích právních předpisů (vyhlášek ze strany MŠMT a nařízení vlády). Přestože prováděcími právními předpisy jsou na základě těchto zákonů a v jejich mezích pouze upřesňována a konkretizována, zákonná ustanovení pro každodenní práci zejména ředitelů škol a školských zařízení, zřizovatelů, krajských úřadů, MŠMT či České školní inspekce, jsou neméně důležité.

Autoři zákona č. 561/2004 Sb., (školský zákon) zdůrazňují, že „vychází z Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice z roku 2001 (tzv. Bílé knihy), Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky z roku 2002, z Programového prohlášení vlády České republiky z července 2002, z mezinárodních smluv (např. Úmluva o právech dítěte, Úmluva o ochraně práv národnostních menšin apod.), ze závazných předpisů Evropské unie a dalších předpisů. Jeho účelem je především nahradit a sjednotit roztržitou a nedostatečnou právní úpravu v oblasti školství tak, aby nový zákon byl komplexní právní normou, které postihne oblast regionálního školství od předškolního vzdělávání, přes základní a střední až po vyšší odborné vzdělávání, včetně vzdělávání zájmového, základního uměleckého a jazykového.

Zákon 561/2004 Sb. nahrazuje tyto právní normy:

- Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 390/1991 Sb., o předškolních zařízeních a školských zařízeních.

Řadou ustanovení umožňuje a prohlubuje **demokratizaci vzdělávání** a **posiluje jeho evropský rozměr**, což se projevuje:

- v širším **zapojení veřejnosti** do procesů projednávání návrhu soustavy oborů vzdělávání, RVP, dlouhodobých záměrů rozvoje vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky,
- rozšířením práv a povinností účastníků vzdělávání i vně škol a školských zařízení (např. nově explicitně popisuje rozsah **práv a povinností dětí, žáků**, studentů a jejich zákonných zástupců).
- dokončením převodu kompetencí ke zřizování škol a řízení školství na nižší úroveň řízení a současně rozšířením autonomie škol a školských zařízení (např. zavádí **školskou radu** jako povinný orgán školy a také vlastní hodnocení škol),
- v souladu s evropskými trendy nový školský zákon akcentuje **celoživotní přístup** k učení,
- zavádí nové pojetí **maturitní zkoušky**,
- **právně zakotvuje** již započatou **kurikulární reformu**,
- **zvyšuje prostupnost vzdělávací soustavy**, např. Zavedením zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou,
- umožňuje **bezplatnou docházku do posledního ročníku mateřské školy** zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí.

V platnosti zůstávají:

- Zákon 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Je svým způsobem „přelomovým dokumentem“ v oblasti školské legislativy, neboť přinesla sloučení čistě školských právních předpisů s oblastí státní správy a samosprávy ve školství.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících: je zcela novou právní normou, která upravuje právní poměry pedagogických pracovníků.

Zákon upravuje:

- předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka;
- předpoklady pro výkon funkce ředitele školy nebo školského zařízení;
- systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků;
- kariérní systém pedagogických pracovníků.

Zákon o pedagogických pracovnících tak vytváří právní rámec, který zajistil pedagogickým pracovníkům zlepšení jejich pracovních podmínek, motivuje je k osobnímu růstu a posiluje jejich profesní postavení ve společnosti (MŠMT, 2004).

Za významný počín je možné považovat **přijetí zákona č. 179/2006 Sb. o uznávání výsledků dalšího vzdělávání**, který otevřel cestu dospělým certifikovat své pracovní zkušenosti a dovednosti, které nabyli mimo oficiální vzdělávací systém.

2.4.4 Kurikulární reforma

Reformní proces v oblasti obsahu a organizace vzdělávání byl zahájen v roce 1990 v souvislosti s celkovými koncepčními a strukturálními změnami vzdělávací soustavy a byl charakteristický zcela odlišným přístupem – *posiloval koncepci úlohu škol, státní správa byla omezena na vytvoření legislativního rámce a dalších obecně závazných pravidel pro rozvoj vzdělávací politiky*. S přípravou kurikulární reformy vrcholila celonárodní diskuse „*Vzdělávání pro 10 milionů*“ a vznikem Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílé knihy), která byla poprvé kodifikována zákonem 561/2004 Sb., (školský zákon).

Novela školského zákona v **roce 1990** vymezila první kroky liberalizace obsahu a organizace vzdělávání v regionálním školství. **Školy získaly pravomoc formulovat a realizovat vlastní strategie rozvoje vzdělávací nabídky**, přizpůsobovat obsah vzdělávání určený schválenou pedagogickou dokumentací. Byly uvolněny učební plány, posíleny pravomoci ředitelů škol v rozhodování o tom, kterým předmětům se bude vyučovat, současně byla dána volnost v používání učebnic a učebních pomůcek.

V roce **2005** byl zahájen proces **školské reformy**, který se odehrával v souladu s vymezením v *Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice* (tzv. Bílé knize) na úrovni změn cílů, obsahu vzdělávání; vytváření systémů hodnocení kvality činnosti vzdělávacích institucí, kvality výsledků žáků ve vzdělávání, transformací uvnitř autonomních škol a změn v postavení a profesní činnosti pedagogických pracovníků. Uvedený dokument také předpokládal vytvoření Státního programu vzdělávání a soustavu navazujících rámcových vzdělávacích programů s vypracováním metodických pokynů pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Veškeré inovace měly podpořit inovační a rozvojové programy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (ČŠI, 2010, s. 3).

V návaznosti na Bílou knihu byla v novém zákoně č. 561/2004 Sb., (školský zákon) vymezena nová soustava kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 – 19 let.

- *Národní program vzdělávání* – který představuje nejvyšší úroveň kurikulárních

dokumentů a charakterizuje české vzdělávání v obecných cílech, oblastech, obsahu a prostředcích - § 3 školského zákona, dosud nebyl vytvořen.

- *Rámcové vzdělávací programy* - které normativně stanovují obecný rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání. Představují druhou úroveň kurikulárních dokumentů a jsou nástrojem, který má zajistit koordinaci a sjednocení vzdělávací funkce autonomních škol různých zřizovatelů. Jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Zákonem jsou kodifikovány:

- RVP pro předškolní vzdělávání
  - RVP pro základní vzdělávání
  - RVP pro gymnaziální vzdělávání
  - RVP pro střední odborné vzdělávání
  - RVP pro speciální vzdělávání
  - RVP pro základní umělecké vzdělávání
  - RVP pro jazykové vzdělávání s právem státní jazykové zkoušky
- *Školní vzdělávací programy (ŠVP)* – tvoří třetí úroveň kurikulárních dokumentů, vycházejí z podmínek a potřeb jednotlivých škol a jsou pro danou školu závazné.

Podstatou kurikulární reformy je změna cílů a obsahu vzdělávání směrem k utváření a rozvoji životních dovedností (klíčových kompetencí) a k přípravě žáků pro praktický život. Změnou procházejí i procesy řízení vzdělávání, jeho průběžná diagnostika a způsoby hodnocení dosahovaných výsledků.

2.4.5 Koncepční a strategické dokumenty

- **Kvalita a odpovědnost**

Je oficiálně prvním dokumentem, který formuloval novou vzdělávací politiku významně personálně obměněného ministerstva, a to na základech opatření přijatých v letech 1990 – 1993 a na základě poznání dosaženého stavu a hlavních vývojových tendencí (*posílení řídicí úlohy centra, mechanismů zajištění a měření kvality a rozvoj informovanosti ve školství*) českého školství v uplynulých čtyřech letech. Tento dokument z roku **1994 lze považovat za první ucelenou společnou základnu pro formulování nové vzdělávací legislativy a konkrétních prováděcích opatření.**

Formulování dokumentu rozčlenilo polistopadové období z hlediska vývoje vzdělávací politiky na dvě základní etapy – *etapu základních strukturálních a kvantitativních změn v letech 1990 – 1993 a etapu stabilizace vzdělávacího systému a podpory kvalitativního růstu vzdělávacího prostředí od roku 1994 - 1995*) které na sebe navazovaly, bez zásadních zvrátů. Tímto materiálem se nové vedení ministerstva přihlásilo k dosavadním opatření a k vývoji vzdělávací politiky v uplynulých čtyřech letech, zhodnotilo dopady těchto opatření a do určité míry uzavřelo první etapu polistopadového vývoje českého školství charakterizovanou liberalizací vzdělávacího prostoru a otevíráním prostoru pro spontánní rozvoj na nejnižších článcích vzdělávací soustavy.

V oblasti řízení a správy školství dokument navazuje na probíhající proces decentralizace a potvrzuje zájem státu na rozvoji participativního řízení školství, tj. takového, na němž se účastní nejen státní správa, ale i rodiče, obec, zaměstnavatelé, popř. Další partneři škol. Formuluje přitom postavení a úkoly státní správy a potvrzuje odklon od operativního řízení k řízení koncepčnímu a strategickému.

MŠMT v tomto dokumentu dále stanovuje **pět základních systémových mechanismů** prosazování vzdělávací politiky:

A) **Kurikulární politika** – postavená na existenci obecně závazných vzdělávacích standardů a na rozvinuté pedagogické autonomii škol, tj. volnosti při tvorbě a užití vzdělávacích programů.

B) **Péče o kvalitu** – bude prosazována prostřednictvím hodnocení a sebehodnocení škol s důrazem na kontrolu výstupů vzdělávacího procesu a na propojení s informačním systémem. Za základní podmínku rozvoje školského evaluačního prostředí považuje transformaci České školní inspekce a posílení významu akreditace ve vysokém školství.

C) **Mechanismus financování vzdělávání** – založený na využívání více zdrojů (mj. spoluúčasti studentů ve vyšším a posléze i vysokém školství), průhledný a svázaný s úrovní výkonu a kvality poskytovaných vzdělávacích služeb a umožňující veřejnou kontrolu rozdělování a využívání veřejných finančních prostředků.

D) **Rozvinuté pluralitní informační prostředí** – vychází z úlohy informací v decentralizovaném systému. Má poskytovat dostupné a spolehlivé informace o nabídce vzdělávání a poptávce po něm, o jeho výsledcích, o uplatnění žáků a studentů a v neposlední řadě o názorech veřejnosti na školní vzdělávání.

E) **Podpůrné systémy** – pomáhající školám v jejich rozvoji a státu k prosazování jednotlivých součástí státní vzdělávací politiky. Zvláštní důraz je kladen na profesní růst učitelů a řídicích pracovníků ve školství (MŠMT, 1995-1996, s. 22).

Dokument konstatuje začátek druhé etapy transformace, jejímž cílem je:

- stabilizace vzdělávacího systému,
- optimalizace jeho struktury a pravidel jeho fungování,
- především přesun z rozvoje kvantity a plurality na **rozvoj kvality školy a vzdělávání.**

Školská veřejnost nebyla s touto situací spokojená a vyvíjela snahu k vytvoření materiálu, který by nastínil budoucí rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, podílejících se na utváření národní vzdělanosti. Nový dokument by měl současně vymezit cíle, ke kterým by měla činnost škol a školských zařízení směřovat a mechanismy,

kterým by se mohlo uvedených cílů dosáhnout. Tímto závazným dokumentem se v roce 2001

stal „*Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha)*).

- **Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku**

Tento strategický dokument je výsledkem několikaleté práce Národního vzdělávacího fondu (NVF) na níž se podílelo Ministerstvo práce a sociálních věcí, odborníci ze všech sfér hospodářského a společenského života i úřad místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a lidské zdroje.

Vláda ČR schválila tento dokument usnesením č. 210 dne 3. 3. 2003.

Základní cíle strategie

Cíle jsou vzájemně synergicky propojené a vycházejí z prioritních potřeb české ekonomiky a společnosti.

Cíl 1 – Nastolit celoživotní učení jako běžnou praxi

Cíl 2 – Připravit lidské zdroje v ČR na výzvy, které přináší informační a znalostní společnost, globální ekonomika, nezbytnost udržitelného rozvoje a blížící se členství v Evropské unii

Cíl 3 - Zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost české ekonomiky a její přitažlivost pro investory

Cíl 4 - Zvýšit zaměstnatelnost pracovních sil a tím pozitivně ovlivnit zaměstnanost

Cíl 5 - Zlepšit využívání omezených zdrojů a mobilizaci nutných prostředků pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů

Strategické řízení rozvoje lidských zdrojů je jedním z nejvýznamnějších součástí strategického řízení rozvoje kraje, protože silně ovlivňuje zaměstnanost v kraji, životní úroveň jeho obyvatel a konkurenční schopnost ve srovnání s jinými regiony domácími i zahraničními. Budování strategického řízení lidských zdrojů na úrovni krajů je v souladu se zákonem 129/2000 Sb., krajích.

Hlavní strategické směry a doporučení

- **Na úrovni krajů je nutné vybudovat systém strategického řízení rozvoje lidských zdrojů** – institucionální rámec rozvoje lidských zdrojů, který bude zapojovat a spojovat všechny významné instituce do procesu účasti na rozvoji lidských zdrojů (orgány krajské samosprávy, orgány státní správy včetně úřadů práce, odbory, podnikatelské a zaměstnavatelské organizace, školy a další vzdělávací instituce, významné regionální podniky, poradenské a konzultační firmy, neziskové organizace, nadace, občanská sdružení apod.)
- **V krajích bude dále nutné budovat centra exelence, intelektuální podpory podnikání a podnikatelských služeb** – jako nástroje pro získávání špičkových odborníků a talentovaných lidských zdrojů pro daný region a příležitosti k učení novým technologiím i podnikatelským metodám.
- **Kraje se musí stát centry spojení vzdělávacího systému s praxí hospodářské sféry i veřejných služeb a veřejně prospěšných organizací.** I v tomto směru bude potřebná efektivní institucionální síť umožňující spolupráci, efektivní podporu, výměnu zkušeností a koordinaci. Je nutné posílit Regionální rozvojové agentury, jejichž základy byly již položeny (Rýznar, 2009, s. 37)
- **Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha)**

Národní program rozvoje vzdělávání byl schválen usnesením vlády České republiky č. 113 ze dne 7. února 2001. Je pojat jako systémový projekt vyjadřující ideová východiska, obecné záměry a akční programy, jimiž má být usměrňován rozvoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Měl se stát závazným základem, z něhož budou vycházet konkrétní realizační plány resortu, jak je předpokládají zákony o školství a vládní strategické plánování sociálně ekonomického rozvoje (BK, 2001, s 7).

Hlavní strategické linie pro období 2001 – 2005

1. Realizace celoživotního učení pro všechny znamená uspokojovat a vyvolávat vzdělávací potřeby dětí, mládeže a dospělých odpovídajícím zvyšování kapacit ve školách a dalších vzdělávacích i mimoškolních institucích tak, aby byla zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována příležitost k maximálnímu rozvoji různorodých schopností všem jedincům v průběhu celého života v souladu s principem spravedlivosti a využívání talentů.

2. Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života společnosti znalostí. Klade si za cíl *zvyšit kvalitu a funkčnost vzdělávání* prostřednictvím nových vzdělávacích programů, které budou odpovídat potřebám moderní společnosti a budou se odvíjet od konceptu celoživotního učení. Bílá kniha předpokládala vznik ústředního zastřešujícího dokumentu „*Státní program vzdělávání pro děti a mládež od 3 – 19 let*“, na který měly navazovat nově vytvářené rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé úrovně a obory vzdělávání. Zamýšlený „*Státní program*“ nevznikl, tím se stalo, že neproběhla diskuse o cílech vzdělávání a úkolech školy v moderní společnosti. Česká společnost má stále nevyjasněno, zda, případně proč a jak zásadněji měnit cíle a obsahy vzdělávání.

3. Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání. V této strategické linii je explicitně stanoven cíl: „...*podpořit vznik bohatého a diferencovaného evaluačního prostředí, v němž se uplatní různé formy interní i externí evaluace, a vytvořit mechanismy, jak z provedené evaluace vyvozovat závěry pro zlepšování kvality vzdělávacího systému i jednotlivých škol...*“ (BK,2001,s.92). Vybudování uceleného systému evaluace považuje Bílá kniha za jednu z největších priorit a navrhuje řadu opatření, které k budování systému mají vést.

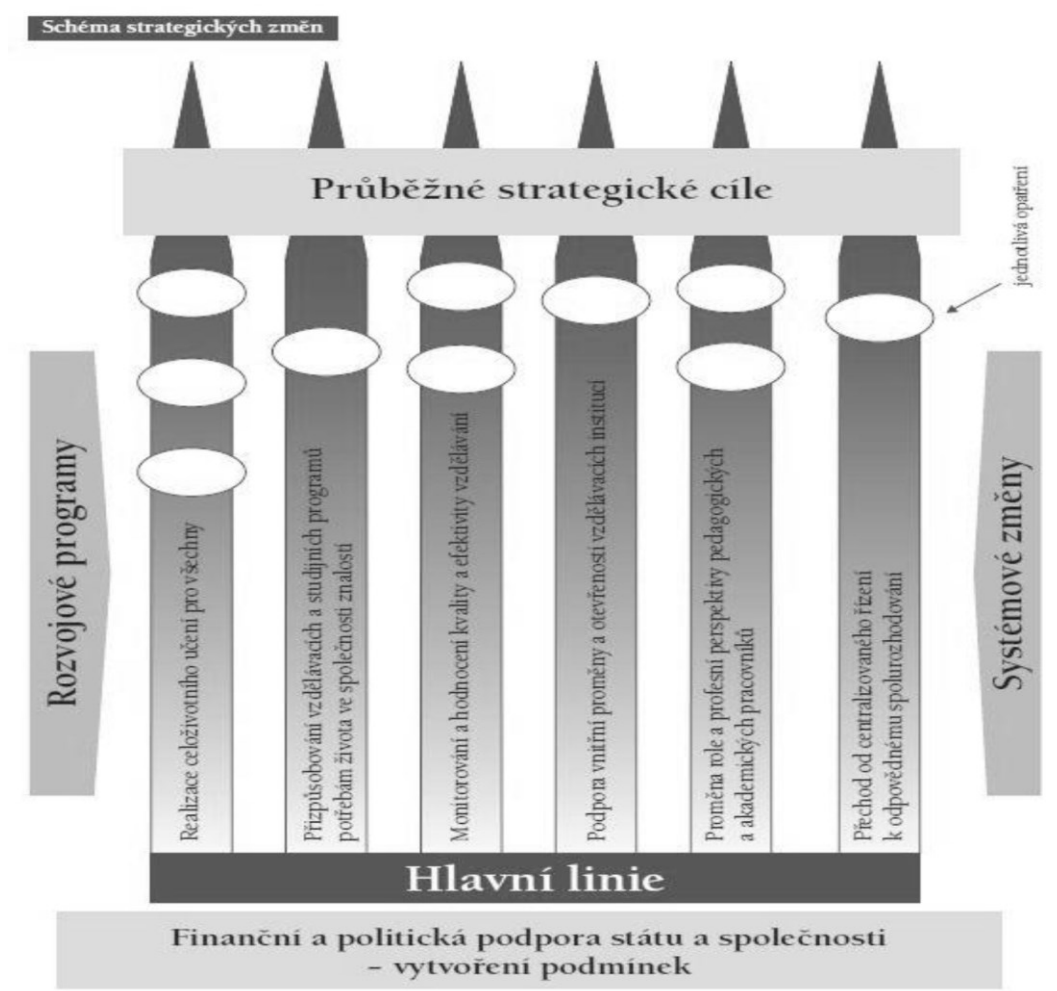
5. Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků. Strategická linie které by pomohly *zajistit schopné učitele* do českých škol všech stupňů. Chce dosáhnout takových změn, díky kterým se stane učitelské povolání atraktivní pro nejschopnější mladé lidi (BK, 2001, str. 94-95).

Nároky na práci učitele souvisejí s decentralizací vzdělávacího systému, s rostoucí autonomií škol i práce učitelů, se změnou oblastí, za něž učitel odpovídá, i mírou jeho odpovědnosti, s individualizací žákovských potřeb, se změnou sociální role školy z hlediska udržování soudržnosti společnosti i z hlediska zajištění konkurenceschopnosti navenek.

V části šest se věnuje *Východiska a předpoklady rozvoje vzdělávací soustavy* i v části II. Předškolní, základní a střední vzdělávání věnuje proměnám vzdělávání a vzdělávacího systému velmi podrobně, srozumitelně a výstižně.

7. Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování. Cílem této strategické linie je přispět k rozvoji a zkvalitňování vzdělávání pomocí *decentralizace*, zajištění účinné *participace sociálních a dalších partnerů* a *zlepšení kvality řízení*. Naplnění na konkrétní úrovni – např. ustavení Národní rady pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů.

Bílá kniha se stala východiskem podstatné reformy českého vzdělávacího systému (BK, 2001, 87).

● **Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustav ČR**

Aktualizace *Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky* zpracovaná v roce 2007 představuje jeden z nástrojů formování vzdělávací soustavy a klade důraz na implementaci legislativy přijaté v letech 2004 – 2006. Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech a projektech spolufinancovaných z prostředků Evropské unie, určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů a sjednocuje jejich přístup, zvláště v oblasti středních škol.

Základní strategické směry:

- A) *Rovnost příležitostí ke vzdělávání* (zejména zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny v prostředí bezpečné školy, tj. podpora individuálních vzdělávacích potřeb).
- B) *Kurikulární reforma* – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí (zejména rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí žáků, podpora realizace rámcových a školních vzdělávacích programů, aktualizovat a dokončit reformu soustavy oborů vzdělávání).
- C) *Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií* (zejména zkvalitnit a rozšířit výuku jazyků a podpořit rozvoj dovedností žáků i učitelů v oblasti informační gramotnosti).
- D) *Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení* (zejména dokončení reformy maturitní zkoušky a závěrečné zkoušky, zefektivnit metodu vlastního hodnocení škol, využít výstupy z mezinárodních šetření pro zlepšení výsledků žáků v mezinárodním srovnání).
- E) *Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků* (zejména ohodnotit inovativní práci pedagogických pracovníků a vytvořit účinný systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků směřující k podpoře inovací ve vzdělávání).
- F) *Podpora dalšího vzdělávání.*

Dlouhodobý záměr zpracovaný v roce 2011 s platností do roku 2015 navazuje na

předchozí dlouhodobý záměr a rozpracovává dokumenty, které formulují základní strategické cíle školství, zejména **Programové prohlášení vlády** v oblasti regionálního školství. Při hodnocení vývoje českého školství a nového nastavení jeho cílů přihlíží také k dalším studiím, např. Společnosti McKinsey Company: **Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení**, která přináší analýzu stavu českého vzdělávacího systému včetně možných návrhů řešení různých problémových oblastí.

Dlouhodobý plán obsahuje **strategii rozvoje regionálního školství**, jehož základním principem a určujícím motivem pro následující období je **zvýšit kvalitu a efektivitu** ve vzdělávání a tím také **konkurenceschopnost** naší republiky v mezinárodním porovnání.

Klade důraz na následující témata:

- zvýšení kvality vzdělávání,
- nové metody hodnocení škol,
- optimalizace nabídky vzdělávání,
- rozvoj odborného vzdělávání
- podpora pedagogickým pracovníkům.

Strategie rozvoje regionálního školství je rozdělena:

- **na hlavní reformní kroky**

- v oblasti *předškolního vzdělávání* (zejména firemní školky, polytechnická výchova, opatření ke snížení počtu odkladů),
- v oblasti *standardizovaného hodnocení škol na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol*, včetně odpovídajících ročníků 6. a 8letých gymnázií, a další nástroje směřující ke zlepšení kvality základního vzdělávání (inovace ŠVP, pravidelně zjišťovat výsledky vzdělávání žáků 5. a 9. ročníků základní školy, zjišťovat úroveň vzdělávání v České republice v mezinárodním srovnání – PISA, TIMSS, PIRLS, ICILS),
- v oblasti *středního vzdělávání* realizovat *reformu maturitní zkoušky*, do *systému odborného vzdělávání* zavést *novou závěrečnou zkoušku*, *optimalizovat síť středních škol*, *podporovat zajištění kvality odborného vzdělávání a spolupráci se zaměstnavateli*.

- **další opatření vedoucí ke zkvalitnění vzdělávání a výchovy** – se zaměřují na *oblast*

rovných příležitostí ve vzdělávání (inkluze, cizinci), systém poradenství ve školství. Neopomíjí otázky týkající se ústavní a ochranné výchovy, nebo oblast jazykového, uměleckého, environmentálního a speciálního vzdělávání.

V návaznosti na celorepublikový záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy je povinen příslušný krajský úřad na základě ustanovení § 9 zákona 561/2004 Sb., (školský zákon) vypracovávat každé čtyři roky svůj krajský Dlouhodobý záměr, jakož i každoroční Výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji (zákon 561/2004, § 9,10).

● **Strategie celoživotního učení ČR**

Vláda České republiky schválila usnesením č. 761 ze dne 11. července 2007 dokument Strategie celoživotního učení České republiky, který mapuje oblast celoživotního učení v ČR a přichází s návrhy, jak tuto oblast rozvíjet a podporovat.

Strategie vychází z analýzy základních strategických dokumentů ČR i EU, které se z různých úhlů pohledu dotýkají nebo přímo zabývají otázkami celoživotního učení. Strategie celoživotního učení stanovuje postupně dosažitelné cíle, které mohou být podpořeny mimo jiné prostředky z evropských fondů. Její úspěch předpokládá zapojení a participaci hlavních aktérů (zástupci zaměstnanců, zaměstnavatelů, samosprávy a státní správy) a odborníků na jednotlivé fáze celoživotního učení.

Hlavní strategické směry představují prioritní oblasti, kterým by měla být v dalších letech věnována zásadní pozornost.

- a) *Uznávání , prostupnost* – vytvořit otevřený prostor pro celoživotní učení včetně uznávání výsledků neformální vzdělávání a informálního učení zajistit jeho odpovídající prostupnost.
- b) *Rovný přístup* – podporovat dostupnost a rovnost šanci v přístupu ke vzdělávacím příležitostem během celého životního cyklu.
- c) *Funkční gramotnost* – rozvíjet funkční gramotnost a další klíčové kompetence včetně schopnosti učit se v průběhu celého života.

- d) *Sociální partnerství* – spoluprací se sociálními partnery podporovat soulad nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje.
- e) *Stimulace poptávky* – stimulovat poptávku po vzdělávání u všech skupin populace v průběhu celého života.
- f) *Kvalita* – podporovat zajišťování kvalitní nabídky vzdělávacích příležitostí.
- g) *Poradenství* – rozvíjet informační a poradenské služby.

V návaznosti na uvedené strategické směry jsou v závěru dokumentu navržena „opatření“ směřem ke třem oblastem vzdělávání z pohledu života člověka.

- a) *Návrh opatření specifických pro počáteční odborné vzdělávání*
- b) *Návrh opatření pro terciární vzdělávání*
- c) *Návrh opatření pro další vzdělávání*

Opatření jsou směřovány k jednotlivým centrálním orgánům (*Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo vnitra*).

Vláda ČR schválila dne 8. 1. 2009 **Implementační plán Strategie celoživotního učení**, zastřešuje celý vzdělávací systém od základního a středního vzdělávání až po vzdělávání terciární (Rýznar, 2009, s. 115).

● **Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky (2008 – 2015)**

Strategie udržitelného rozvoje ČR byla usnesením vlády č. 1434 ze dne 19. prosince 2007 vzata vládou ČR na vědomí jako postupový materiál k aktualizaci Strategie udržitelného rozvoje. Účelem Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR je stanovení priorit a strategických opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) pro období 2008 až 2015. Jedná se o stěžejní strategický dokument, podle něhož se bude VUR v České republice systematicky a koordinovaně rozvíjet. Strategie bude realizována prostřednictvím **Akčních plánů Strategie, které stanoví konkrétní aktivity v jednotlivých strategických oblastech a odpovědnosti za jejich plnění**. *Hlavním cílem Strategie VUR ČR do roku 2015 je začlenit principy a tematické obsahy vzdělávání pro udržitelný rozvoj jako přirozené součásti celoživotního učení do kurikuly na všech úrovních vzdělávacího systému ČR.*

Dílčí cíle Strategie VUR ČR vycházejí z identifikovaných problémových okruhů a jsou členěny dle základních etap vzdělávání:

- **V raném věku dítěte a v předškolním vzdělávání** – je cílem zajištění podnětného prostředí pro in-formální a neformální učení dětí v rané věku a u dětí předškolního věku zajistit potřebné kompetence ve vztahu k udržitelnému rozvoji
- **V základním a středním vzdělávání** – je cílem vybavit žáky takovými kompetencemi, které jim umožní realizovat zásady udržitelného rozvoje v praktickém životě.
- **Ve vyšším odborném a vysokoškolském vzdělávání** – cílem je dosažení kompetencí souvisejících s VUR u studentů i akademických pracovníků, které budou podpořeny zejména systémem výuky, kariérním růstem, možnostmi inovací a grantovou politikou.
- **V dalším vzdělávání** – je cílem vytvořit funkční prostředí pro další vzdělávání, které umožní získávat znalosti a kompetence z oblasti UR a které systematicky nabídne aktualizované vzdělávací programy pro vzdělavatele, veřejnou správu, podnikovou sféru a NNO zaměřené na praktické uplatňování UR a zajistí dostupnost VUR veřejnosti rovnoměrně v České republice.

System implementace Strategie je popsán následujícími strategickými oblastmi:

1. Klíčová témata pro VUR
2. Vzdělávací programy
3. Motivaci pro realizaci VUR a účast na VUR
4. Koordinace, spolupráce, komunikace
5. Vyhodnocování VUR, monitoring, indikátory
6. Publicita vzdělávacích aktivit zaměřených na UR
7. Finanční pomoc

- **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**

je koncipována jako obecný základ pro tvorbu vzdělávací politiky v České republice, který vymezí priority dalšího rozvoje vzdělávací soustavy. Vychází z myšlenky celoživotního

učení, pro jehož rozvoj chce v České republice vytvářet koncepční základ. Priority a směry vzdělávací politiky předkládané v tomto dokumentu vycházejí na jedné straně z domácích i zahraničních analýz českého vzdělávacího systému, komparativních studií i vlastních dat shromažďovaných ministrem, jeho přímo řízenými organizacemi a Českou školní inspekcí, na straně druhé ze zhodnocení toho, jak jsou naplňovány současné strategické a koncepční materiály ministerstva, zejména *Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha)* z roku 2001.

Na základě důkladného zhodnocení současného stavu vzdělávací soustavy v České republice stanovuje **Strategie tři průřezové priority**:

- **snižování nerovnosti ve vzdělávání** - prioritním cílem je dosáhnout výrazného snížení snížení nerovností ve vzdělávání komplexním posilováním kvality celé vzdělávací soustavy. Specificky se strategie zaměřuje na snížení podílu dětí, žáků a studentů, kteří nedosahují ani základní úrovně očekávaných výsledků vzdělávání. Základním předpokladem pro zlepšování v této oblasti je kvalitní výuka dostupná pro každé dítě či mladého člověka v každé škole. Specifickou pozornost bude přitom také potřeba zaměřit na rozšíření vzdělávacích příležitostí pro některé cílové skupiny, tak aby jejich vzdělanostní potenciál mohl být maximálně naplňován. Důraz na snižování nerovností ve vzdělávání bude navíc nezbytné propojovat s iniciativami v oblasti sociální a rodinné politiky v souladu se *Strategií sociálního začleňování 2014 – 2020*.
- **podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad** – kvalitní výuka je stěžejním předpokladem pro maximální rozvoj dětí, žáků a studentů. Stěžejní pro splnění tohoto cíle je modernizace počáteční přípravy učitelů, dokončit a zavést kariérní systém pro učitele a zlepšovat podmínky pro jejich práci. Posílit podporu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (mentoring, supervize, sdílení příkladů dobré praxe atd.). Srozumitelněji popsat cíle vzdělávání. Modernizovat hodnocení na úrovni školy.
- **odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém** – posilovat prvky strategického řízení ve vzdělávací politice tak, aby nedocházelo k rozmělnění podpůrných kapacit a k problémům s koordinací vzdělávacích politik na úrovni státu, krajů, měst a obcí.

Připravit profesní rámce a vzdělávací programy pro vedoucí pracovníky ve školství (úředníky ministerstva, pracovníky přímo řízených organizací, ČŠI, zástupce zřizovatelů atd.). Zjednodušit soustavu strategických dokumentů a zavést jejich jasnou hierarchii. Ve vazbě na cyklus dlouhodobých záměrů periodicky vyhodnocovat naplňování priorit a cílů vzdělávací politiky a toto hodnocení zveřejňovat. Zlepšit komunikaci mezi aktéry ve vzdělávání včetně široké veřejnosti.

Schválení Strategie vládou definitivně pozbývá platnost Národního programu rozvoje vzdělávací soustavy (Bílá kniha) z roku 2001.

Návaznost směrů Strategie vzdělávací politiky („Strategie 2020“ na Bílou knihu 2001	
HLAVNÍ SMĚRY	NÁRODNÍ PROGRAM ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ /BÍLÁ KNIHA
Role škol	„Půjde o vyváženost poznatkového základu kurikula, rozvoje kompetencí i osvojování postojů a hodnot. Bude prohloubena vzájemná provázanost mezi cíli, obsahem vzdělávání a kompetencemi, důraz bude kladen na získání klíčových kompetencí. Půjde o novou orientaci vzdělávání: naučit se poznávat.“ (str.38)
Slabá místa vzdělávacího systému	„Předškolní vzdělávání svým pojetím, výchovným zaměřením a organizací života má pozitivní vliv na pozdější úspěšnost dětí, úroveň jejich výkonů i schopnost společenské integrace.“ (str. 45)
Standardy a jejich naplňování	„Vyšší míru samostatnosti škol v rozhodování je nutné vyvážit systematickým hodnocením dosažených výsledků, aby byla zajištěna jejich kvalita i efektivita.“ (str. 92).
Role učitelů	„Chceme-li rozlišit kvalitu a náročnost práce učitelů i ostatních

	pedagogických pracovníků a platově ji vyjádřit, je nutné vypracovat systém kariérového postupu, na němž by závisel postup platový.“ (str. 44).
Řízení systému a budování kapacit	„Úlohou MŠMT jako centra tedy bude především stanovit strategické cíle a hlavní principy, definovat pravidla hry, vytvářet odpovídající podmínky, založit hlavní mechanismy nepřímého řízení, monitorovat procesy, vybudovat komplexní systém evaluace na všech úrovních tak, aby byla zajištěna odpovídající úroveň vzdělávání.“ (str.21).

Pro období po roce 2015 budou nosnými implementačními dokumenty:

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období let 2015 – 2020
- Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné a vývojové i inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na léta 2016 – 2020
- Rámec rozvoje vysokého školství do roku 2020
- Strategie digitálního vzdělávání
- Akční plán inkluzivního vzdělávání v České republice
- Koncepce podpory mládeže na období 2014 -2020

č. 6 Schéma hierarchie strategických dokumentů ČR pro oblast vzdělávání

2.5 . Důsledky vstupu ČR do Evropské unie

Před rokem 1989 se mezinárodní vztahy v oblasti školství orientovaly především na státy východního bloku.

Po roce 1989 ministerstvo usilovalo o prohloubení integrace země do euroatlantských a evropských struktur a o posílení regionální spolupráce s členskými zeměmi Evropské unie. Významným předělem byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, který přinesl České republice příležitost plnohodnotně se zapojit do **evropského vzdělávacího prostoru**. Pro Českou republiku to znamenalo možnost zapojit se do všech aktivit a iniciativ v oblasti vzdělávání, odborné přípravy, komunitárních programů zaměřených na podporu rozvoje systémů vzdělávání a odborné přípravy a spolupráci mezi vzdělávacími institucemi jak mezi členskými státy EU, tak i s institucemi ze třetích zemí. Současně získala možnost využívat finanční podporu ze strukturálních fondů.

2.5.1 Závazné a ostatní změny

1/ Závazné změny

- ČR musí přizpůsobit své právní předpisy tak, aby odpovídaly direktivám, které upravují volný pohyb v sedmi regulovaných povoláních v zemích EU (lékaři, zubní lékaři a technici, veterináři, porodní asistentky, zdravotní sestry, lékárníci, architekti),
- ČR musí včlenit do svého právního systému direktivy o všeobecných systémech uznávání diplomů v oblasti jiných regulovaných povolání (diplomy po tříletém vysokoškolském studiu a diplomy po postsekundárním studiu delším než jeden rok), aby se mohla tato povolání vykonávat.
- Stát musí vytvořit orgány, které by posuzovaly uznání.

Tyto změny jsou důležitým krokem k vytvoření evropského trhu kvalifikací.

2/ Ostatní změny

- Úprava obsahu a cílů vzdělávání k vytvoření předpokladů pro soužití jednotlivých národů. Myslí se tím výuka cizích jazyků, výchova k demokracii a evropskému občanství, uplatnění evropské dimenze a multikulturních aspektů ve vzdělávání.
- Ovlivňování dalšího vývoje systémů odborného vzdělávání pro zvýšení zaměstnanosti, jedná se o transparentnost kvalifikací a vzájemné uznávání diplomů, propojování počátečního a dalšího vzdělávání, vztah vzdělávacích institucí a podniků.
- Uplatňování demokratických postupů a mechanismů:
  - propojit vzdělávací systém s ostatními sektory společnosti
  - zajistit participaci ministerstva školství s ostatními resorty
  - zřídit regionální úrovně řízení a správy
  - vymezit přesně kompetence, zavést otevřené postupy pro stanovení cílů, strategií a priorit vzdělávací politiky
  - vytvořit mechanismy monitorování a evaluace efektivity programů.

3/ Zajištění české účasti na diskusích EU

- prostřednictvím zástupců vlád, nevládních organizací, sociálních partnerů, vzdělávacích institucí profesních asociací, společných programů
- evropská spolupráce ve vzdělávání je ve 4 oblastech:

- a) v utváření vzdělávací politiky
  - b) v odborném vzdělávání a ve zvyšování zaměstnatelnosti
  - c) v programech evropské mobility
  - d) ve výzkumu a vzdělávání výzkumných pracovníků
- podpora ESF je možná na základě vypracování projektu regionálního rozvoje, který musí vycházet z národních priorit, důležité je proto jasné vymezení cílů a vypracování celkové koncepce na centrální úrovni.

2.5.2 Základní funkce vzdělávacích systémů

1/ Podpora rozvoje osobnosti

- znamená co největší rozvinutí a uplatnění jedince ve společnosti a to hlavním zdrojem rozvoje vůbec celé společnosti

2/ Posílení soudržnosti společnosti

- předává hodnoty a tradice, vyrovnává nerovnosti sociálního a kulturního prostředí
- rozdílná úroveň vzdělání určuje rozdíly ve společnosti, proto je nutný rovný přístup ke vzdělání

3/ Podpora demokracie a občanské společnosti

- škola působí svou kvalitou vztahů, pokud jsou založené na vzájemném respektu, jako model demokratického společenství rovnoprávných partnerů

4/ Výchova k otevřenosti a spolupráci

- je nezbytná pro život v evropské a globální společnosti
- jedná se o schopnost respektovat jiné národy a kultury

5/ Zvýšení zaměstnatelnosti

- schopnost nacházet zaměstnání a uplatnit se na trhu práce
- důraz se klade na odborné vzdělávání, všeobecné vzdělávání a celoživotní učení
- v příloze uvádím různé možnosti jednotlivých zemí jak se vyrovnávají preventivně s nezaměstnaností tím, že poskytují různé vzdělávací programy mladým lidem bez kvalifikace

6/ Zvýšení konkurenceschopnosti a prosperity

- ovlivňuje úroveň kvalifikace, adaptability a flexibility pracovní síly
- užívání nových technologií a reagování na změnu, inovace

Tyto funkce ve svém pojetí představují trendy vzdělávacích systémů zemí EU, neboť zahrnují poznatky, schopnosti a dovednosti potřebné k uplatnění se v dnešním informačním světě. Všechny informace, požadavky, důsledky a funkce se dají shrnout do společné strategie, která obsahuje společné vize vzdělávání nejen vzdělávacího systému ČR.

2.5.3 Strategie a vize

1/ Vzdělávání jako příležitost

- požadavky rovného a spravedlivého přístupu ke vzdělání pro všechny
- demokratická společnost vyžaduje, aby jedinec převzal odpovědnost za svůj vlastní osud
- úkolem vzdělávacího systému je poskytnout rozmanité nabídky a příležitosti ke vzdělávání tak, aby pokryla co nejvíce možnosti, aspirací a individuálních potřeb jedince
- dále poskytovat programy, které budou kompenzovat různá znevýhodnění daná nižší vzdělaností, ekonomickou, sociální a kulturní úrovní některých rodin

2/ Realizace celoživotního učení

- vybudování nového sektoru dalšího vzdělávání
- propojení tradičního vzdělávacího systému s jinými formami učení v různém prostředí
- umožnění napravovat omyly při volbě vzdělávací dráhy a jejího selhání tím, že poskytne další příležitosti (především u mládeže, která ukončila povinnou školní docházku a ve vzdělání dále nepokračuje)

3/ Otevření školy společnosti

- myslí se zapojení účastníků jako jsou rodiče, představitelé obcí a regionů, zaměstnavatelé
- od nich se vyžaduje aktivní účast ve smyslu rozhodování o cílech a obsahu vzdělávání proto, aby se vědělo, jak bude škola vnímána vůči potřebám společnosti

4/ Proměna tradiční školy

- změny v obsahu vzdělávání (klíčové kompetence, formy a metody výuky, organizace)
- změny klimatu a prostředí školy (mezilidské vztahy založené na partnerství, aktivita, tvořivost, motivace)
- rozšíření funkce školy (výchovná funkce, sociální vztahy, využití pro zájmové činnosti a volný čas)
- musí usilovat o to, aby měla pro studenty smysl a osobní význam

5/ Uvolnění vnitřních zdrojů proměny

- předpokladem je stanovit společné cíle akceptované celou společností
- vytvořit celkový rámec i konkrétní nástroje např. : propojené systémy pro podporu škol o změnu a zvýšení kvality, šíření dosavadních výsledků, další vzdělávání a profesionální růst učitelů
- vytvoření inovačního prostředí a oživení aktivity školy, zdůrazní se sebeevaluace a reflexe vlastního úsilí škol (Smékalová, 2004).

3. NÁRODNÍ RADY VZDĚLÁVÁNÍ ZEMÍ EU A OECD

V osmdesátých letech minulého století vznikaly ve většině evropských zemích **orgány**, které **umožňovaly** účast různých zainteresovaných skupin **na řízení školství**. Tyto orgány měly, jak je níže v práci uvedeno, podobné názvy, ale i dílčí odlišnosti, například se lišily **zastoupením členů**, nebo **samotným počtem členů**, který se pohyboval od **36** do **97**, některé měly **pravomoci poradních orgánů**, jiní měly i **rozhodovací pravomoci**. V různých členských státech EU vykonávaly tyto orgány různé funkce. Pozornost byla věnována členství v těchto orgánech a způsobu, jakým poukazovaly na problémy. Většina působila na národní úrovni a vyjadřovala se k zásadním otázkám školství. **Hlavním úkolem** těchto orgánů bylo **poskytovat rady k návrhům reforem a k jakýmkoliv školským otázkám**, které byly v celonárodním zájmu – k cílům, k reformám nebo fungování vzdělávacího systému.

V této části práce jsou popsány úkoly a složení hlavních orgánů v zemích Evropské

unie a OECD, které umožňují účast různých skupin zainteresovaných na školství, ať už poradních nebo rozhodovacích.

3.1 ŠPANĚLSKO

V roce 1978 zavedla španělská ústava model **decentralizovaného státu**, kde jsou výchovné pravomoci sdílené mezi všemi úrovněmi státní správy. Tyto **pravomoci**, pokud jde o školství **jsou sdíleny** mezi **státní generální autoritou** (Ministerstvo školství, kultury a sportu) a **autonomními oblastmi** (regionálními ministerstvy nebo odděleními vzdělávání). V autonomních městech Ceuta a Melilla spadají tyto pravomoci pod samotné Ministerstvo školství, kultury a sportu (MECD).

Centrální správa školství realizuje obecné pokyny vlády o politice vzdělávání a reguluje základní prvky nebo aspekty systému. **Regionální orgány školské** rozvíjejí předpisy státu a mají výkonné a správní pravomoci pro správu vzdělávacího systému na jejich vlastním území. Kromě toho, **školy** mají pedagogickou, organizační a manažerskou autonomii svých zdrojů. Tato autonomie je doprovázena účastí vzdělávacích komunit v organizaci jednotlivých škol, v jejich řízení, chodu a vyhodnocování.

Mezi organizace, které jsou zapojeny do řízení školství patří **Státní škola Rady** (www. Eurydice, 2016).

- **Státní škola Rady (Státní rada pro vzděláváním)**

Statut: participující orgán, daný zákonem z roku 1985

Kompetence: rozsah činnosti s celostátní působností

Předseda: má prezidenta

Členové: má 107 členů, z těchto zúčastněných organizací:

- učitelé,
- rodiče studentů,
- školní,
- správa a servis škol,
- majitelé soukromých škol,
- svazy,
- obchodní organizace,
- místní subjekty,

- ženské organizace,
- renomované osobnosti v oblasti vzdělávání.

Úloha:

- poradenskou činnost v různých aspektech vzdělávacího systému,
- členové předkládají (podávají) návrhy právních norem v oblasti vzdělávání, které mají být schváleny parlamentem, vládou nebo ministrem školství,
- každoročně schvaluje **Zprávu o stavu vzdělávacího systému**, ve které jsou zahrnuty návrhy na zlepšení vzdělávání (www. Eurydice, 2016).

- **Národní rada vzdělávání**

V nové španělské Ústavě z roku 1978 je v článku 27 zakotven i princip participace. Je sdíleno přesvědčení, že decentralizace neznamená pouze nové rozložení kompetencí ve vertikální linii, ale též podporu účasti sociálních partnerů.

Jako naplnění těchto principů byla v roce 1983 ustavena tři grémia:

- **Národní rada vzdělání** (*Consejo Escholar del Estad*),
- **Rada odborného vzdělávání** (*Consejo General de la Formación Profesional*),
- **Univerzitní rada** (*Consejo de Universidades*).

Statut: národní, poradní orgán, ukotveno v zákoně

Složení rady: 83 členů

Předseda: je jmenován královským dekretem na základě návrhu ministra školství, vybraný z osob s vysokou prestiží ve vzdělávacím sektoru,

Místopředseda: volen členy rady,

Tajemník: ministerský úředník nominovaný ministrem, bez hlasovacího práva,

Členové: 80 členů: zastupujících:

- 20 učitelů (12 z veřejného sektoru – 7 MŠ a ZŠ, 5 střední školy,
- 8 ze soukromého sektoru – 5 MŠ a ZŠ, 3 střední škol,
- 12 rodičů,
- 8 žáků,
- 4 představitelé podpůrných systémů,
- 4 ředitelé soukromých vzdělávacích center,
- představitelé veřejných soukromých organizací,

- 8 představitelů školské administrativy (jmenovaných ministrem školství),
- 4 reprezentanti univerzit (jmenovaní Univerzitní radou).
- 12 osob s vysokou prestiží v oblasti školství a vzdělávací reformy a z různých náboženských i nenáboženských organizací, institucí a organizací věnujících se vzdělávání (jmenovaných ministrem školství).

Úloha:

- zapojovat sociální partnery do plánování rozvoje vzdělávací soustavy,
- případných změn zákonů a opatření ve vzdělávání

S výjimkou posledních tří kategorií, členy nominují organizace či asociace, které jsou považovány v dané oblasti za nejvýznamnější a nejreprezentativnější.

Stálá komise Národní rady vzdělání má 23 členů a připravuje podklady pro výše uvedené plénum. Plénum musí být ze zákona konzultováno v případě obecného plánu rozvoje vzdělávací soustavy, změn ve struktuře školské soustavy, vzdělávacích standardů aj. Plénum též schvaluje a zveřejňuje zprávu stálé komise o stavu vzdělávacího systému (*Informe sobre el estado y situación del sistema educativo* o rozsahu cca 500 stran).

I složení a kompetence dalších uvedených grémií (Rada odborného vzdělávání a Univerzitní rada) jsou stanoveny zákonem (Kalous, 1997).

3.2 FRANCIE

Francouzský vzdělávací systém se vyznačuje **silnou přítomností státu v organizaci a financování školství**, je řízen **ministerstvem pro národní vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání a výzkum**. Řídí se v rámci definovaném **Parlamentem**, který stanoví základní principy vzdělávání. Stát definuje detaily vzdělávacích programů na všech úrovních vzdělávání; organizuje přijímací řízení pedagogů; rekrutuje učitele, kteří se stávají úředníky, poskytuje jim další vzdělávání; rekrutuje vzdělávání a výběr školních inspektorů; je zodpovědný za kontrolu kvality vzdělávacího systému. Zároveň zaručuje soudržnost školení - školní programy jsou navrženy a stanoveny na národní úrovni. Nicméně, **orgány na místní úrovni** mají od počátku **procesu decentralizace kompetencí** ve správě vzdělávacího systému **v roce 1980 významnější postavení a roli** - zajišťují materiální fungování systému (výstavba a údržba školních budov, školní doprava, zásobování výukových materiálů, atd.) (www. Eurydice, 2016).

Francie má mnoho poradních orgánů na národní a regionální úrovni a na úrovni *département*. Na **národní úrovni** jsou **dva hlavní orgány** pro primární a sekundární školství – Radu pro vzdělávání a Národní rada pro kurikulum.

- **Rada pro vzdělávání** (*Conseil supérieur de l' éducation*)

Předseda: je ministr školství nebo jeho zástupce

Složení rady: rada má 95 členů zastupujících:

- Učitele a zaměstnance (48),
- Rodiče, žáky a rodičovská sdružení (19),
- Místní úřady, kulturní, výchovná, vzdělávací a společenská sdružení (28).

Úloha: je konzultována ve všech případech národních zájmů týkajících se výchovy a vzdělávání (cíle, činnosti a pravidla vzdělávacích systému).

- **Národní rada pro kurikulum** (*Conseil national des programmes*)

Předseda: vybrán z členů rady

Složení rady: 22 členů vybraných ministrem podle jejich kvalifikace

Úloha: Tato rada spolupracuje s ministrem a podává návrhy týkající se všeobecného obsahu vyučování, hlavních cílů, na které má být zaměřena pozornost, a kurikula pro různé stupně vzdělávání.

Ve vysokém školství existuje **Národní rada pro vysoké školství a výzkum** (*Conseil national de l'enseignement supérieur et de la recherche*). Dalším takovým orgánem na centrální úrovni je: **Meziprofesní poradní výbor** (*Comité interprofessionnel consultatif*) (ÚIV, 1997).

3.3 FINSKO

Politika vzdělávání je definována Parlamentem a vládou. Řízení je založeno na principu **decentralizace**. Za vzdělání na národní úrovni odpovídá **Ministerstvo školství a kultury**, které je nejvyšším orgánem a je zodpovědné za veškeré veřejně financované vzdělávání ve Finsku. Odpovědné je také za přípravu vzdělávací legislativy, všech nezbytných rozhodnutí a jeho podílu na státním rozpočtu pro vládu. Působnost ministerstva školství zahrnuje vzdělávání a výzkum. Univerzity a polytechniky jsou přímo podřízeny ministerstvu. Je také zodpovědné za správu v oblasti kultury, církví, mládeže a sportovních

odvětví. Národní vzdělávací správa řídí poskytování a rozvoj vzdělávání a odborné přípravy především prostřednictvím financování a informací. Na **regionální úrovni** existují dva orgány, které jsou odpovědné za širokou škálu úkolů, mezi nimiž je šest regionálních státních správních agentur (AVI) a je 15 středisek pro ekonomický rozvoj, dopravu a životní prostředí (ELY). Centra ELY posilují regionální spolupráci v oblasti vzdělávání dospělých, jakož i vytváření sítě mezi organizátory vzdělávání, politiky a dalšími zainteresovanými stranami. Agentury se podílejí na prognózování vývoje trendů v oblasti podnikání a zaměstnanosti a dovednosti a vzdělávacích potřeb. **Místní orgány (obce)** jsou odpovědné za organizaci základního vzdělávání na místní úrovni a jsou také částečně zodpovědné za jejich financování. Úkolem místních orgánů je nabídnout všem dětem ve věku povinné školní docházky - včetně těch s duševním nebo tělesným postižením - příležitost učit se podle svých schopností. **Finské vysokoškolské instituce mají rovněž rozsáhlou autonomii.**

Sektory vzdělávání mimo oblast správy Ministerstva školství a kultury je oblast vojenská, policie a pohraniční stráž, stejně jako oblast záchranná (požární ochrana). Výcvik zaměstnání je řízen Ministerstvem práce a hospodářství.

Existuje několik expertních orgánů podporujících práci ministerstva, jako je Rada pro celoživotní vzdělávání, národní výbory pro vzdělávání a odbornou přípravu (26 odvětvových výborů), Národní sportovní rada a Poradní rada pro záležitosti mládeže. Národní hodnocení je organizováno ve finském centru pro hodnocení vzdělávání. K uvedeným orgánům patří i **Národní rada vzdělávání** (www. Eurydice, 2016).

Národní rada pro vzdělávání

Statut: ústřední správní a expertní orgán přímo podřízený ministerstvu (funguje jako národní rozvojová agentura)

Odpovědnost: za rozvoj cílů vzdělávání, jeho obsahu a metod na úrovni všeobecné školy, vyšší sekundární školy, odborné přípravy a vzdělávání dospělých.

Úloha rady:

- připravuje a schvaluje národní pokyny pro tvorbu kurikula a odpovídá za hodnocení finského systému vzdělávání,
- pomáhá ministrovi školství při přípravě rozhodnutí týkajících se vzdělávací politiky,
- řídí představenstvo, jehož členy jsou pedagogičtí experti, zástupci společenských

partnerů, obecní hodnostáři a učitelé,

- Rada se dělí na několik oddělení – všeobecného vzdělávání, odborného vzdělávání, vzdělávání dospělých, vzdělávání ve švédštině, plánovací skupinu a administrativně obslužnou činnost (ÚIV, 1997, s 63),
- sleduje vývoj vzdělávacích cílů, obsahu a metod v souladu s dohodou o výkonu s ministerstvem školství a kultury. Tato dohoda je sepsána na dobu tří let, ale přezkoumává se každý rok. Zahrnuje přezkum úkolů Finské národní rady pro vzdělávání, které jí byly přiděleny ministerstvem,
- sestavuje a schvaluje národní vzdělávací programy a požadavky na kvalifikaci,
- ministerstvu školství a kultury pomáhá v přípravě politických rozhodnutí – např. v uznávání titulů a mezinárodní výměně informací týkajících se vysokoškolského vzdělání,
- **Finská národní rada pro vzdělávání je řízena radou**, jejíž členové představují politické rozhodování, místní orgány, učitelé a sociální partneři (www. Eurydice, 2016).

Ve Finsku (a v ostatních skandinávských zemích také) funguje ve správě vzdělávacího systému poněkud jiný princip, než jsme zvyklí v České republice. **Národní rada pro vzdělávání ve Finsku** představuje výkonné centrum řídicího aparátu. Zatímco ministerstvo se věnuje vzdělávací politice a legislativě, ředitelství, potažmo rada přenáší legislativní změny do systému, určují obsah vzdělávání, navrhují a připravují podporu pro zřizovatele, školy a učitele a slouží jim jako opora v okamžiku, kdy si nejsou jisti, co dělat, od závěrečných zkoušek na středních školách po řešení příchodu cizinců, kteří nemluví finsky. Toto oddělení politické a výkonné složky ve správě vzdělávacího systému umožňuje udržet větší kontinuitu a nenechat otrásat vzdělávací systém změnami v politickém vedení tak prudce, jako se tomu často děje v našem českém systému, kde je školská exekutiva těsně svázána s aktuálním politickým vedením, **jehož trvanlivost je v polistopadové historii cca 1,5 rok** (Beduin, 5. 10. 2015).

3.4 IRSKO

Organizace vzdělávacího systému zůstává na vysoce **centralizované** úrovni. Generální ředitel Severního Irska nese celkovou odpovědnost za vzdělávací systém v Severním Irsku.

V rámci výkonné moci mají dvě oddělení zodpovědnost za různé fáze vzdělávání: **ministerstvo školství (DE)** pro předškolní, primární a sekundární (post-primární) vzdělávání a služby pro mládež a ministerstvo hospodářství (**DfE**) pro **další vzdělávání**, zaměstnanosti a dovedností a vysokoškolské vzdělávání. Kromě toho je školní systém charakterizován organizací podle denominačních linií, přičemž většina římsko-katolických dětí se zapsala do katolických udržovaných škol a většina protestantských žáků se zapsala do kontrolovaných škol. **Ministerstvo školství (DE)** odpovídá za centrální správu všech aspektů vzdělávání a s ním souvisejících služeb, s výjimkou sektorů vyššího a dalšího vzdělávání, za které jsou odpovědná oddělení pro zaměstnanost a učení (DEL). **Neexistuje žádná komplexní regionální struktura školské správy.**

Místní orgány, které se zabývají vzděláváním se **skládají z pěti vzdělávacích a knihovnických rad (ELB)**, z nichž každá **zahrnuje jednu nebo více z 26 okresních zastupitelstev**. Každá ELB má 35 členů jmenovaných ministrem školství za příspěvek, který mohou na základě svých zájmů, znalostí a zkušeností. Čtyřicet procent členů každé ELB se skládá z okresních radní, kteří byli nominováni na jmenování příslušnými okresními radami; 23 procent představuje zájmy protestantských a katolických církví; a zbývajících 37 procent je jmenováno ministrem na základě jejich zájmu o služby, za které odpovídají ELB. Například jsou zastoupeni učitelé, zájem o knihovny a mládež, odboráři a obchodní zájmy DE). ELBs jsou znovu jmenováni každé čtyři roky po volbách okresních rad. Vzdělávací a knihovní sbory (ELBs) jsou zodpovědné za předškolní, základní a střední vzdělávání, za služby mládeže a za knihovnické a informační služby v místních komunitách.

Veřejně financované školy v Severním Irsku jsou známé jako školy podporované dotací. Existují různé právní kategorie podporované školy, z nichž každý má odlišné uspořádání řízení školy (viz níže). Všichni mají vysokou míru autonomie a většina funkcí správy a řízení školy je delegována na rady guvernérů, včetně odpovědnosti za předání učebních osnov a finanční řízení. Vnitřní organizaci, řízení a řízení školy odpovídá ředitel školy, známý jako ředitel (www. Eurydice, 2017).

Zpráva o Úmluvě Národního vzdělávání z roku 1994 vydláždila cestu pro vládní Bílou knihu, která byla schválena v roce 1995. Výsledkem byly zákony - o irské univerzitě z roku 1997 a školský zákon z roku 1998, které způsobily celou řadu změn např. v kurikulární reformě. Většina těchto změn byla výsledkem činnosti Národní rady pro kurikulum a hodnocení (NCCA) (www. Eurydice, 2016).

Národní rada pro kurikulum a hodnocení (*National Council for Curriculum and Assessment – NCCA*).

Status: poradní orgán, stanoveného na zákonném podkladu z roku 2001. Předtím to bylo non-statutární organizace po více než 20 let.

Předseda: předseda a dva místopředsedové jmenovaní ministrem

Složení rady: 22 členů zastupujících (jeden zástupce za sdružení):

- Ministerstvo školství (2),
- Národní rada rodičů (2),
- všeobecné učitelské odbory a sdružení (*TUI, ICTU*),
- učitele primárních škol (*INTO*),
- učitele sekundárních škol (*ASTI*),
- univerzitní učitele (*IFUT*),
- konfederací zaměstnavatelů (*IBEC*),
- různé sekundární školy: *Vocational Schools (IVEA), Community a Comprehensive Schools (ACS)*,
- správní rady katolických a jiných církevních škol (*JBM*),
- katolických primárních škol (*CPSMA*),
- protestantských škol.

Úloha: lze shrnout do čtyř hlavních skupin:

- radit ministrovi ve věcech kurikula na primárních a sekundárních školách;
- radit ministrovi v otázkách týkajících se vhodných způsobů a postupů hodnocení;
- koordinovat výzkum a vývoj;
- sledovat úroveň výsledků žáků při skládání veřejných zkoušek (ÚIV, 1997, s. 41).

3.5 ITÁLIE

. Školní vzdělávání je organizované na **decentralizované** úrovni The MIUR prostřednictvím **úřadů Regionální institut** (*Uffici Scolastici Regionali, USR*), které působí na úrovni provincií a při lokálních úřadech (*Ambiti territoriali*). Neexistují žádné decentralizované úřady MIUR na komunální úrovni, ani neexistují žádné decentralizované úřady MIUR pro oblast vysokých škol. **Stát** má výlučnou legislativní pravomoc ohledně obecných otázek týkajících se vzdělávání, o minimálních standardech, které mají být zaručeny po celé zemi a na základních principech, které **oblasti** by měly splňovat v rámci svých kompetencí. **Regiony sdílejí** své legislativní **kompetence se státem**, na všechny otázky školství kromě odborného vzdělávání a přípravy, na nichž mají výlučnou zákonodárnou pravomoc. **Školy** jsou autonomní i po stránce didaktické, organizaci výzkumných a vývojových aktivit. Za celkovou **správu na národní úrovni** je zodpovědné **Ministerstvo školství, univerzity a výzkumu (MIUR)**, které má několik orgánů a agentur působících na národní úrovni, které mu v tomto úkolu pomáhají. Jedním z nich je Vyšší rada pro vzdělávání.

- **Vyšší rada pro vzdělávání**

Status: poradní orgán

Členové: 36

- učitelé (18)
- manažeři škol a administrativní personál škol (18)

Úloha:

- radí ministrowi v otázkách vzdělávací politiky
- předkládá návrhy (www. Eurydice, 2016)

Národní rada pro vzdělávání (*Consiglio Nazionale della Pubblica Istruzione*) byla založena v roce 1974 a pomáhá ministrowi školství při přípravě vzdělávací politiky a při dohledu nad její realizací.

Statut: poradní orgán ministra školství

Předseda: ministr školství

Složení rady: 74 členů, kteří zastupují:

- vyučující všech úrovní škol kromě univerzit (47),

- vyučující oficiálně uznaných srovnatelných soukromých škol (3),
- zástupci Národní rady pro univerzity (2),
- technickou inspekci (3),
- *Presidi* (3)
- ředitele pro výuku (2),
- ředitele soukromých škol (1),
- administrativního, technického a pomocného personálu (3),
- sféru obchodu a práce (5),
- zaměstnance ústřední a místní školní správy (2),
- vyučující, ředitele a instruktory škol vyučujících v němčině a slovinštině a škol z Valle d'Aosta (3).

Úloha: je odpovědná:

- volí dozorčí výbory pro pracovníky odborné inspekce, administrativní pracovníky státních škol a pro stálé i dočasné pedagogické pracovníky státních vyšších sekundárních a uměleckých škol,
- za přípravu výroční analýzy školních aktivit a za návrhy na rozvoj výzkumu a inovací,
- *Consiglio* – ze své vlastní iniciativy předkládá názory na návrhy či projekty zákonů a zaujímá stanoviska k různým problémům vzdělávacího systému, ke konkurzům, k hodnocení kvalifikací, k přidělování učitelských míst a k jakýmkoliv otázkám předloženým ministrem školství.

Hlavním poradenským orgánem v oblasti univerzitního školství je **Národní rada pro univerzity** (*Consiglio Universitario Nazionale*) (ÚIV, 1997, s. 45).

3.6 LUCEMBURSKO

Na **centrální úrovni** mají hlavní odpovědnost **vláda** a **ministerstva**. Jde o **Ministerstvo školství, dětí a mládeže** (MENJE - *Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse*), které je zodpovědné za plánování a řízení školní docházky; strukturu poskytujících neformální mimoškolní vzdělávání a péči pro velkou část nabídky, jakož i podpůrné programy pro vzdělávání dospělých. **Ministerstvo vysokého školství a**

výzkumu (MESR - *Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche*) je zodpovědné za vysoké školství. V některých oblastech vzdělávání je řízení zajištěno jinými orgány např. **Ministerstvem pro rodinu a integraci** (MFI - *Ministère de la Famille et de l'Intégration*), které má na starosti nabídky pro seniory a výchovná opatření v souvislosti s integrací dospělých občanů cizí národnosti. Opatření a vzdělávací programy určené nezaměstnaným jsou realizovány společně **ministerstvem práce a zaměstnanosti** (MTE - *ministère du travail et de l'Emploi*) prostřednictvím Agentury pro rozvoj zaměstnanosti (ADEM - [Agence pour le développement de l'emploi](#)) a Ministerstvem školství, dětí a mládeže.

Obce hrají důležitou roli v základním vzdělávání. Od reformy základního vzdělávání v roce 2009 jsou učitelé jmenováni státem, zatímco obce jsou kompetentní pro **organizaci základních škol**, pro schvalování plánů úspěšných škol, pro hodnocení škol a v poslední době i pro vypracování plánů pro mimoškolní vzdělávání (PEP - *Plan d'encadrement périscolaire*). Města musí navíc poskytovat infrastrukturu a vzdělávací zařízení pro základní školy.

Střední školy působí pod vedením **ministerstva školství, dětí a mládeže** (MENJE - *ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Jeunesse*). **Místní orgány nejsou zapojeny do organizace středního vzdělání**. Na koordinaci mezi středními školami a mezi školami a externími partnery jsou zodpovědné různé orgány - **komise National Osnova** (*provize nationales des programy*), **Vysoké školy entit** (*Collège des directeurs*) a **Vyšší rada národního vzdělání** (*Conseil supérieur de l'Éducation nationale*).

V otázkách řízení a plánování celého systému vzdělávání si ministr vzdělávání a profesní přípravy může vyžádat názor **Vyšší rady národního vzdělávání** (*Conseil supérieur de l'Éducation nationale*).

Statut: poradní orgán na ministerské úrovni

Předseda: jmenován ministrem školství

Složení rady: 42 členů jmenovaných ministrem na období dvou let. Po ukončení tohoto období může být člen jmenován znovu.

Členové zastupují:

- ministerstva (vzdělávání, sport, zdravotnictví, rodinné záležitosti, interiér),
- kolegia ředitelů (Kolegium ředitelů sekundárního školství a Kolegium ředitelů sekundárního technického školství),

- inspektorát,
- odbory, sdružení rodičů, kulturní a sportovní školské asociace,
- sféru podnikání.,
- soukromé církevní školy
- duchovenstvo

Ke své práci rada využívá výkonný orgán, který má 10 členů, rovněž jmenovaných ministrem vzdělávání a profesní přípravy (www. Eurydice, 2017).

Úloha:

- na žádost ministra se zabývá obecnými problémy vztahujícími se k výchově a vzdělávání a jinými otázkami předloženými ministrem školství a odborného vzdělávání,
- z vlastní iniciativy předkládá informace a doporučení na řešení problémů pro zpracování reforem a inovací v oblasti školního a mimoškolního vzdělávání (www. Eurydice, 2016) (ÚIV, 1997).

3.7 MAĎARSKO

Hlavním rysem vzdělávacího systému byla decentralizace. Po roce 2010 se řízení a správa vzdělávání a odborné přípravy stala **více centralizovanou**. V roce 2011 Parlament přijal nové vzdělávací zákony - zákon o školství (zákon CXC z roku 2011), zákon o vysokých školách (zákon č. CCIV z roku 2011) a zákon o odborném vzdělávání (zákon CLXXXVII z roku 2011). Tyto zákony významně přeměňují organizaci, údržbu, financování a řízení vzdělávání. Nový zákon o veřejných školách zrušil tendence silné decentralizace školní údržby a učebních předpisů pro maďarské školní vzdělávání. Aby vláda mohla provozovat státní školy, založila národní školní středisko pro údržbu (Klebensberg Institution Maintenance Centre) s 198 školními obvody, které působí od ledna 2013. Od 30. listopadu 2015 bylo restrukturalizováno národní středisko pro údržbu institucí. Namísto bývalých středních školních středisek údržby se vytvořilo **58 regionálních středisek školské údržby**. Od roku 2017 převzalo Klebensberg Institution Maintenance Center provozování veřejných škol, které zatím provozovaly obce.

V rámci **regionu má** řízení veřejné správy na úrovni sektoru a správy veřejného vzdělávání (všeobecné vzdělávání) ve své gesci Ministerstvo lidských zdrojů (Státní

sekretariát pro vzdělávání). Správa a řízení odborné přípravy na úrovni sektoru a vzdělávání dospělých spočívá na Ministerstvu národního hospodářství (Státní sekretariát pro politiku zaměstnanosti). Obě ministerstva mají společnou odpovědnost za odbornou přípravu v rámci školního systému. **Jednotky školské údržby** udržují státem udržované základní a vyšší sekundární vzdělávací instituce. Podle nových ustanovení **vedoucí školy ztratil své kompetence v oblasti finančního řízení** (převzala ho školská střediska údržby), nemá žádná práva zaměstnavatele, okresní úřad určuje počet učitelů a také zajišťuje nahrazení učitelů. Ponechána je mu pouze pravomoc organizovat pracovní dobu učitelů (www. Eurydice, 2017).

Práci ministra školství a kultury pomáhají dva celostátní orgány zaměřené na poradenství a rozhodování – Národní rada pro veřejné školství a Rada pro politiku veřejného školství (ÚIV, 1997, s.68).

- **Národní rada pro veřejné školství**

Statut: odborný orgán

Složení: 21 řádných členů a 7 náhradníků

Pod patronací rady pracují stálé a dočasné odborné výbory. Stálé výbory jsou:

- *Národní akreditační výbor pro přípravu učitelů,*
- *Národní výbor pro vysokoškolské absolutorium.*

Úloha rady:

- provádí hodnocení politických, výzkumných a vývojových problémů veřejného školství,
- doporučuje učebnice k registraci,
- připravuje výroční zprávu o aktuální situaci ve veřejném školství.

- **Rada pro politiku veřejného školství**

Členové:

- profesní učitelské organizace,
- učitelské odbory,
- organizace rodičů,
- organizace studentů,

- místních samospráv,
- zástupci ministerstev se vztahem ke školství
- představitelé nevládních institucí.

Úloha:

- připravuje podklady pro rozhodování ve školské politice.

Ministři školství pomáhají také jiné profesní výbory, jako *Národní výbor menšin a Národní výbor pro práva studentů*. Práci ministra pomáhá rovněž tripartitní organizace *Národní rada pro profesní přípravu* (ÚIV, 1997, s. 68).

3.8 PORTUGALSKO

Komplexní zákon o systému vzdělávání ze 14. října 1986 (46/86) vytvořil základní rámec pro reorganizaci portugalského systému vzdělávání. **Stát odpovídá za demokratizaci vzdělávání.**

Ústřední úřady zajišťují praktickou realizaci zákonů a rozhodnutí přijatých vládou a parlamentem a připravují doplňková rozhodnutí, pokyny a upozornění. **Systém správy na všech úrovních systému vzdělávání prochází** v uvedené době **reformou** a oblastní orgány ministerstva procházejí v roce 1993 restrukturalizací s cílem decentralizace. Dochází k navýšení rozhodovacích pravomocí místních (a oblastních) úřadů a samotné vzdělávací instituce jsou v rostoucí míře samosprávné.

Za národní politiku pro vzdělávání a sport odpovídá Ministerstvo školství (*Ministério da Educação – ME*). Jeho povinností je podporovat rozvoj a modernizaci systému vzdělávání, posilovat vazby mezi vzděláváním a výzkumem, vědou, technikou a kulturou, zachovávat a rozšiřovat portugalský jazyk a podporovat rozvoj integrované sportovní politiky.

Regionální oddělení představují 5 regionálních direktorátů pro vzdělávání (*direcções regionais de educação*). Tato oddělení plní úkoly ministerstva na regionální úrovni, zejména v oblasti řízení, koordinace a podpory nevysokoškolských vzdělávacích zařízení, řízení lidských, finančních a materiálních zdrojů, poskytování společenské podpory škole a malým dětem. Tato oddělení rovněž ve spolupráci s oddělením pro vysokoškolské vzdělávání koordinují a realizují opatření v oblasti přijímání k vysokoškolskému studiu.

V samosprávných oblastech **Azorské ostrovy** a **Madeira** odpovídá za správu systému vzdělávání regionální vláda prostřednictvím příslušného regionálního tajemníka pro vzdělávání. Tyto vlády schvalují národní školskou politiku platnou pro příslušnou oblast a rovněž se zabývají řízením lidských, materiálních a finančních zdrojů (ÚIV, 1997, s. 90) (www. Eurydice, 2016).

Národní rada pro vzdělávání (*Conselho Nacional de Educação*) byla založena v roce 1982.

Statut: nezávislý orgán s poradními funkcemi, spolupracující s Ministerstvem školství a vědy (MEC) se správní autonomií.

Předseda: je volen Sněmovnou republiky absolutní většinou poslanců

Složení rady: 55 členů zastupujících:

- vládu,
- Národní radu pro mládež
- politické skupiny,
- zákonodárné shromáždění autonomních regionů,
- instituce vysokého a ostatního školství,
- asociace soukromého a družstevního školství,
- organizace rodičů, studentů a studujících při zaměstnání,
- odborové svazy,
- organizace zaměstnavatelů,
- církevní, vědecké, pedagogické a kulturní organizace
- sedm významných pedagogických a vědeckých osobností vybraných radou

Úloha:

- je pověřena, aby ze své vlastní iniciativy nebo na požádání vyjadřovala názory, postoje a doporučení ke všem otázkám školství, zejména k těm, které odpovídají realizaci a rozvoji opatření zákona z roku 1986 (ÚIV, 1997, s.59).

3.9 NIZOZEMSKO

Charakteristickým rysem vzdělávacího systému je to, že **kombinuje centralizovanou vzdělávací politiku s decentralizovanou správou a řízení škol**. Celkovou odpovědnost za vzdělávací systém spočívá na státu, konkrétně na **Ministerstvu školství, kultury a vědy** a státního tajemníka (junior ministra) pro školství, kultury a vědy.

Centrální vláda řídí systém vzdělávání prostřednictvím zákonů a vyhlášek, v souladu s ustanoveními ústavy. **Ministerstvo školství, kultury a vědy odpovídá především za strukturu systému školství a jeho financování, řízení veřejných vzdělávacích institucí, postupy inspekce a zkoušek a finanční pomoc studentům**. V čele Ministerstva školství, kultury a vědy stojí ministr.

V oblasti řízení systému vzdělávání a určování jeho náplně hrají provincie pouze omezenou úlohu. Jejich úlohou je vykonávat kontrolu a správu systému vzdělávání a dbát na řádné a dostatečné poskytování prostředků pro primární a sekundární vzdělávání soukromých i veřejných škol a mají organizovat odbornou přípravu a vzdělávání dospělých. **Obecní úřady** jsou místní správou pro všechny školy v dané oblasti, ať již veřejných nebo soukromých. Všechny **školy** mají legálně uznaný kompetentní orgán, označovaný jako **školní rada**.

Na národní úrovni je několik správních orgánů pověřeno, aby se vyjadřovaly ke vzdělávací politice ministra školství, kultury a vědy. Vedle nich existuje několik poradních orgánů pro různé stupně vzdělávání (www. Eurydice, 2016).

Rada pro primární a sekundární školství (*Onderwijsoverleg Primair en Voortgezet Onderwijs – POVO*).

Statut: národní poradní orgán

Předseda: ministr nebo státní tajemník pro výchovu, kulturu a vědu

Složení rady: zástupci (min. 17- 23):

- učitelských organizací (4),
- organizací školních rad (5),
- organizací vedoucích představitelů škol (2-4),
- rodičovských organizací (4),
- žakovských organizací (1-2),

- jiných organizací – zaměstnavatelů, menšin, odborů (1-4).

Úloha: Výbor má několik podvýborů podle projednávaných záležitostí. To umožňuje konzultace mezi ministerstvem školství, kultury a vědy a mezi orgány/organizacemi, které mají správní odpovědnost nebo které jsou předmětem vzdělávací politiky. Výbor podává návrhy vztahující se k vzdělávací politice primárního a sekundárního vzdělávání.

Rada pro odborné vzdělávání a vzdělávání dospělých (*Educatie Beroepsonderwijs Kamer - EB-KAMER*)

Statut: národní poradní orgán

Předseda: ministr školství, kultury a vědy

Složení rady: 16 členů zastupujících:

- partnerské instituce (*BVE*) – (10),
- orgány národního odborného školství (2),
- Svaz nizozemských měst (1),
- Ministra školství, kultury a vědy (předseda) a ministra zemědělství, ochrany přírody a rybnářství (2),
- soukromé uznané instituce vzdělávání dospělých a jeden pozorovatel školního inspektorátu (1).

Úloha: Konzultace mezi ministrem školství, kultury a vědy a organizacemi/orgány, které mají správní odpovědnost za sektor odborného školství a za vzdělávání dospělých.

• **Rada pro vysoké školství** (*HOGER ONDERWIJS KAMER – HO-KAMER*)

Statut: národní poradní orgán

Předseda: ministr nebo státní tajemník pro školství, kulturu a vědu

Složení rady: zástupci správních orgánů:

- univerzit a vysokého odborného školství,
- vzdělávacích institutů,
- Královské akademie umění a věd,

- Královské knihovny,
- Sdružení univerzitních nemocnic,
- Nizozemská organizace pro vědecký výzkum.

Úloha: Konzultace mezi ministerstvem školství, kultury a vědy a orgány, které mají správní odpovědnost za vysokoškolský sektor. Výbor předkládá návrhy týkající se vysokoškolské politiky (ÚIV, 1997, s. 52 – 53).

3.10 ŘECKO

Řecký vzdělávací systém je stále poměrně centralizovaný systém, neboť základní kompetence pro vzdělávací politiku a správa školství jsou centralizovány v rámci odpovědnosti **ministerstva školství, vědy a náboženských věcí**.

V rámci celkové reformy vzdělávání je implementována národní strategie pro nový model řízení a správy v oblasti vzdělávání, založené na zásadách decentralizace, demokratickou účast, transparentnost, sociální odpovědnost a účinnost.

Na regionální úrovni působí **Regionální ředitelství pro vzdělávání**, které je odpovědné za správu a vědecké a pedagogické vedení školství v regionu; dohlíží na provádění národní politiky vzdělávání, a přizpůsobuje je tak, aby odpovídaly specifickým požadavkům regionu a spojuje regionální vzdělávací služby s ústředními orgány vzdělávání. Na **místní úrovni** je vzdělávací politika realizována a určena **ředitelstvím primárního a středního vzdělávání**, které spadají do kompetence příslušného ředitelství pro vzdělávání. Správní orgány na úrovni **školy** jsou ředitel školy, vedoucí náměstek a školní komise. Ty jsou podporovány školním výborem a orgány pro demokratické plánování, jako je Městský výbor pro vzdělávání, sdružení rodičů apod. Na **místní úrovni** nedávné reformy redefinují úlohu vzdělávacích institucí a poskytují větší autonomii školní jednotce spolu se schopností plánovat, organizovat a hodnotit jeho práci. **Vysokoškolské instituce (HEI)** jsou **samosprávné** právnické osoby veřejného práva. Ministerstvo školství, vědy a náboženských věcí vykonává v těchto institucích pouze právní úkony (www.Eurydice, 2016).

Národní rada pro vzdělávání (*Ethniko Symvoulío Pedias - E.SY.P*) byla založena na základě prezidentského dekretu 127/2003 a z pohledu vzdělávací politiky a plánování

vzdělávání má zásadní význam. V jejím rámci fungují další orgány:

- Rada vyššího vysokoškolského vzdělání (SAPE),
- Rada vyššího technologického vzdělávání (SATE),
- Rada primárního a sekundárního vzdělávání (SPDE)

Tyto orgány jsou odpovědné za zabezpečení kvality, jsou důležitou složkou správy na centrální úrovni. Tyto orgány jsou odpovědné za stanovení norem kvality, provádění hodnocení, vytváření a provádění politik a norem pro zlepšení kvality vzdělávání. Jsou to nezávislé správní úřady pod dohledem ministra školství. Každý rok předkládají výroční zprávy o činnosti na ministerstvo školství.

3.11 ŠVÉDSKO

Vzdělávání ve Švédsku je řízeno na centrální úrovni. Vláda má celkovou odpovědnost za vzdělávání a stanoví rámec pro vzdělávání na všech úrovních. **Ministerstvo školství a výzkumu** má odpovědnost za centrální správu švédského vzdělávacího systému. Stanoví rámec pro vzdělávací systém a agentury mají za úkol zavést zákony a nařízení. Řízení vzdělávání na národní úrovni zahrnuje – samotné školy, školy pro žáky s poruchou sluchu, vysoké školy. Ostatní úrovně vzdělávání jsou organizovány na místní úrovni. **Ve všech oblastech státní činnosti (tedy i ve školství) existují úřední státní orgány**, kterým jsou přidělovány na činnost finanční prostředky ze státního rozpočtu na základě rozhodnutí parlamentu. Jejich povinností je každoročně předložit zprávu o své činnosti odpovědnému ministerstvu. **Tyto agentury a organizace**, mimo jiné, spadají pod Ministerstvo školství a výzkumu. **Největším ústředním orgánem ve školním prostředí je Švédská Národní agentura pro vzdělávání (Skolverket)**. Švédský vzdělávací systém je **decentralizován na obecní úrovni, neexistuje tam žádný stupeň řízení na regionální úrovni v oblasti vzdělávání**, i když krajské rady mohou být zodpovědné za vyšší střední školy a vzdělávání dospělých. **Obce** mají velkou autonomii ke správě vzdělávacího systému v rámci legislativního rámce vytvořeného vládou. Obecní rada je nejvyšší rozhodovací orgán v obci. Obce jsou hlavními organizátory vzdělávání a péče v raném dětství, povinné školní docházky, vzdělávání pro žáky s těžkým intelektuálním postižením a vysokých středních škol. **Vysokoškolské instituce** jsou zodpovědné za terciární vzdělávání.

Švédská Národní agentura pro vzdělávání je největším ústředním orgánem ve školním prostředí. Orgán je odpovědný:

- za předškolní aktivity, aktivity školního věku dětí, povinné školní docházky, vyšší střední školy a obecní vzdělávání dospělých;
- předkládá návrhy a monitoruje vzdělávání;
- jedním z hlavních úkolů je prověřování kvality a výsledků vzdělávání v obcích a dotovaných soukromých škol a kontrola jejich činnosti;
- vyvíjí řídicí dokumenty, např. učební plány a kritéria pro klasifikaci;
- je odpovědná za otázky týkající se vyšetření subvencované soukromé školy;
- přiděluje finanční prostředky na univerzitách a vysokých školách pro výzkum do školního systému, pro vzdělávací programy ředitelů škol, pro rozvoj schopností učitelů a pracovníků ve škole o tématech – reformy (www. Eurydice, 2016).

3.12 SLOVINSKO

Vzdělávací systém je organizován hlavně jako **veřejná služba** poskytovaná veřejnými, soukromými institucemi, které poskytují oficiálně uznané nebo akreditované programy. Zákonem je stanoveno, že státní školy jsou sekulární a školní prostředí je autonomní; politické a církevní aktivity jsou ve veřejných školách zakázány.

V období od roku 2004 do roku 2012 byly rozdělené hlavní úkoly mezi Ministerstvo školství a sportu a Ministerstvo vysokého školství, vědy a techniky. V roce 2012 byly tyto dvě ministerstva sloučeny do **Ministerstva školství, vědy a sportu**. Toto ministerstvo je přímo odpovědné za přípravu, hodnocení, analýzu a provádění předpisů pro všechny úrovně vzdělávání. Dále ministerstvo provádí vzdělávací politiky a připravuje národní předpisy a programy ve spolupráci s poradními orgány. **Inspekce pro vzdělávání a sport** sleduje provádění předpisů na všech úrovních vzdělávání až po vysokoškolské, včetně poskytovaných vzdělávacích aktivit, organizačních záležitostí a vynakládání veřejných prostředků. Slovinsko není regionálně organizováno. Nicméně **regionální rozvojové agentury** byly zřízeny ve všech statisticky definovaných regionů k podpoře regionálního rozvoje. Spolu s obcemi a

podnikatelskými subjekty hrají důležitou roli při vytváření jednotlivých regionálních stipendijních programů. **Obce** jsou odpovědné ze např. založení veřejných mateřských škol, základních škol, poskytování koncesí jednotlivcům za účelem poskytování veřejné služby a zakládání a financování organizací pro vzdělávání dospělých. Obce poskytují finanční prostředky na předškolní vzdělávání poskytované v mateřských školách, na prostory, údržbu a vybavení základních škol nebo např. dopravu žáků. **Ředitel školy** má dvojí roli, jako pedagogický vedoucí stejně jako manažer – přímo odpovědný za provádění předpisů.

Celkovou zodpovědnost za oblast vzdělávání nese **Ministerstvo školství, vědy a sportu**, které realizuje vzdělávací politiku a připravuje národní programy ve spolupráci s těmito vládní poradními orgány:

- **Národní rada Expert** pro všeobecné vzdělávání

Status: odborný orgán, schválený vládou v roce 1996

Předseda: jmenovaný vládou, délka volebního období 6 let

Kompetence:

- Poskytuje vzdělávací a školící programy v oblasti všeobecného vzdělávání a dává stanovisko k programu v oblasti odborného vzdělávání a přípravy pro příslušníky italských a maďarských národních komunit.
- Poskytuje učební plány a sylaby předmětů či oblastí pro základní a hudební školy.
- Poskytuje metodiky k implementaci přizpůsobených vzdělávacích programů.
- Schvaluje učebnice ke vzdělávacím programům v oblasti všeobecného vzdělávání.
- Připomínkuje rovnocennou úroveň vzdělávání vzdělávacích programů soukromých škol v primárním a všeobecném sekundárním vzdělávání.
- Dává stanovisko k vhodnosti programu pro děti předškolního věku a navrhuje ministrově:
  - ✓ programy základního vzdělávání a základní hudební výchovy,
  - ✓ program doplňkového vzdělání pro děti přistěhovalců a migrujících pracovníků,

- ✓ program dodatečného vzdelávání romských dětí,
- ✓ speciální vzdelávací programy pro děti a mládež se speciálními potřebami,
- ✓ vzdelávací program gymnázia a sportovního gymnázia a plní další úkoly v souladu se zákonem.

Členové: 26 členů jmenovaných vládou

- ¼ (nejméně) z nich musí být profesionální pracovníci školky, školy a instituce pro vzdelávání dětí a mládeže se speciálními potřebami (jsou jmenováni na návrh profesních sdružení a sdružení odborníků v oblasti humanitních, společenských, přírodních věd, inženýrství, umění a v oblasti medicíny),
- 1 zástupce italských a maďarských národních komunit (jsou navrženi italskou a maďarskou národní komunitou).

Expertní komise rady:

- *Komise expert rada*
- *Komise pro mateřské školky*
- *komise pro základní vzdeláváním*
- *Komise pro všeobecné vzdelávání středních škol*
- *Komise pro děti se speciálními potřebami*
- *Komise pro hudební výchovy*
- *Výbor pro menšinové školství*
- *Komise pro soukromé školství*
- **Národní rada Expert pro odborné vzdelávání**
- **Národní rada Expert pro vzdelávání dospělých**
- **Rada RS pro krátký cyklus vysokoškolského vzdelávání** (který zahrnuje také do jisté míry otázku vyššího vzdelávání) (www. Eurydice, 2016).

3.13 LITVA (LITHUANIA)

Litevský vzdělávací systém je decentralizovaný. Instituce státu a obcí se podílejí na vzdělávacím procesu, školy a další vzdělávací instituce mají možnost rozhodovat o svém managementu, vzdělávacím obsahu a prostředcích.

Za vzdělávání na národní úrovni zodpovídá **Ministerstvo školství a vědy**, které formuluje a realizuje celostátní politiku v oblasti vzdělávání a výzkumu a vysokoškolského studia. Správa ministerstva se skládá z oddělení, divizí a dalších konstrukčních celků. Administrativa má ve svém čele kancléře. **Regionální odbory** se podílí na rozvoji národní vzdělávací politiky a strategie pro její provádění. Ve spojení s **obecními správními orgány** zajišťují rovný přístup ke vzdělávání, informují pomoci poskytovatelů vzdělávání a jejich vlastníků (akcionářů) agentury, které realizují práva majitele (akcionáře) a jejich oprávněných osob ve zvyšování kvality vzdělávacích služeb; koordinují práci týkající se dalšího profesního rozvoje a certifikace / prokazování učitelů a odborníků na podporu vzdělávání, jakož i certifikaci / osvědčení o vedoucích institucí, které spadají do jurisdikce ministerstva a obecních odborů vzdělávání; koordinují činnost konstrukčních celků útvaru.

Účast veřejnosti jako celku při formulaci vzdělávací politiky a rozhodování v jejich věcech je podporováno následujícími veřejnými vzdělávacími samosprávnými institucemi:

- **Litevská rada pro vzdělávání**

Úkoly:

- vykonává odborné hodnocení a konzultuje strategické otázky rozvoje vzdělávání v Litvě.
- provádí odborné hodnocení a konzultuje strategické otázky rozvoje vzdělávání v Litvě.

- **Rada pro všeobecné vzdělávání**

Úkoly:

- iniciuje a schvaluje rozvoj projektů týkajících se změn vzdělávacích programů v předškolním, základním, středním a speciálním vzděláváním,
- iniciuje a schvaluje další profesní rozvoj učitelů,

– iniciuje a schvaluje zásobování škol.

• **Litevská Rada odborného vzdělávání**

Status: poradní orgán při rozhodování o strategických otázkách v oblasti odborného vzdělávání a přípravy na národní úrovni.

Členové: stejný počet členů proporcionalně zastupujících - státní a místní instituce, zaměstnavatele, obchodní samosprávné instituce a členy zaměstnanecké organizace.

Úkoly:

– poskytuje pomoc při rozhodování o strategických otázkách v oblasti odborného vzdělávání a přípravy na národní úrovni.

• **Rada vysokých škol**

Status: odborný orgán ministerstva školství a vědy ke strategickým otázkám rozvoje vysokého školství.

• **Litevská Rada neformálního vzdělávání dospělých**

Úkoly:

– zjišťuje možnosti a způsoby pro rozvoj neformálního vzdělávání,

– provádí analýzu projektů souvisejících s rozvojem neformálního vzdělávání dospělých (www. Eurydice, 2016).

Shrnutí

Vzdělávací systémy v zemích Evropské unie, potažmo v zemích OECD jsou různorodé a v mnohých aspektech odlišné, protože jsou formovány zaběhnutými tradicemi, místními podmínkami, kontexty a také proto, že se vyvíjejí v historickém kontextu jednotlivých národních států. Tyto skutečnosti mají vliv na jakoukoli komparativní analýzu vzdělávacích systémů. Specifičnost jednotlivých systémů, globalizace i evropská integrace mají velký vliv na společné stanovování priorit a jejich řešení v oblastí školství. Společné trendy zemí EU jsou dány především tím, že jde o právní státy s tržním hospodářstvím a

sdílením hodnot a principů unie - subsidiarita, otevřenost, participace a transparentnost, které se projevují také v **řízení školských systémů**. Silný je trend preference **decentralizace řízení v podobě vymezení kompetencí na jednotlivých úrovních řízení**, což je často spojeno s vertikálními změnami ve smyslu dekoncentrace pravomocí. **V horizontálním směru se projevuje tendence rozšiřovat účast partnerů ze školské i mimo školské sféry.**

Ve většině států jsou tyto kompetence svěřeny centrálnímu exekutivnímu orgánu, kterým je **ministerstvu školství (jeho názvy i kompetence jsou však dosti odlišné)**. Způsob řízení se tedy zásadně mění. Stát si ponechává úlohu vytvářet koncepci, navrhovat dlouhodobá koncepční řízení, ponechává si roli garanta kvality a efektivity a přizpůsobování systému měnícím se potřebám společnosti. Mezi další úlohy patří vytváření legislativního rámce a péče o odpovídající zaměření výzkumu, monitorování a evaluace systému (včetně mezinárodních projektů). Zároveň odpovídá za fungování povinného vzdělávání, výuky, kurikula, privátních škol, strukturálního nastavení systému, školní inspekci a za celý systém vyššího středního vzdělávání a středního a vyššího technického a odborného vzdělávání.

Řízení na **centrální úrovni** zůstává v zemích jako je Irsko, Lucembursko, Řecko. V některých zemích jako je Francie řízení vzdělávání kombinuje centrální řízení do kterého spadá organizace a financování řízené Parlamentem a decentralizované řízení na místní úrovni, kde velkou roli hrají místní úřady, které zajišťují materiální stránku systému a zajišťují vzdělávací materiály. **Nicméně orgány na místní úrovni mají od roku 1980 významnější postavení ve většině zemí EU a OECD** a zajišťují především výstavbu a údržbu školních budov, školní dopravu a zásobování výukových materiálů. Obdobně je na tom Nizozemsko, jehož charakteristickým rysem vzdělávacího systému je také **kombinace centralizované vzdělávací politiky s decentralizovanou správou a řízením škol**. Podíváme-li se do Itálie, tak tam je Ministerstvo školství, univerzity a výzkumu organizováno do tří oddělení - "Oddělení systému vzdělávání a odborné přípravy" odpovídá za všeobecnou organizaci školského systému, "Oddělení pro plánování a řízení lidských, finančních a kapitálových zdrojů" odpovídá za finanční politiku, zadávání veřejných zakázek, administrativní lidské zdroje ve školách a správu informačních systémů. "Odbor pro vyšší vzdělávání a výzkum" odpovídá za vysokoškolské vzdělání. V Nizozemsku centrální vláda podporuje též inovace ve vzdělávání. Ve Švédsku je správa vzdělávacího systému **decentralizovaná** na obecní úroveň a **neexistuje žádná oblastní správní úroveň** pro vzdělávání, přestože krajské rady mohou být

zodpovědné za střední školy a vzdělávání dospělých. Ve Slovinsku byly do roku 2012 rozdělené hlavní úkoly rozděleny mezi Ministerstvo školství a sportu a Ministerstvo vysokého školství.

Na **regionální úrovni** řízení dochází k posunu pravomocí shora na tuto úroveň. V některých zemích měly regiony již silnou míru samosprávy i dříve, nicméně k posunu pravomocí došlo i v tradičně centralizovaných zemích jako je Francie či Španělsko. Tento trend je významný zejména v oblasti odborného vzdělávání převážně kvůli potřebě vazby na potřeby trhu práce a podmínky jednotlivých regionů. Některé státy, jako je třeba Lucembursko řízení na regionální úrovni nemají a povinnosti a kompetence v oblasti vzdělávání se dělí pouze stát a obce. I zde bychom našli celou určitou rozdíly mezi jednotlivými státy např. Finsko má mnoho pravomocí delegovaných především na jednotlivé regiony, respektive spolkové země. Obdobný trend byl delegováním mnoha pravomocí v oblasti školství a státní správy a samosprávy na kraje nastoupen také v České republice.

Na lokální úrovni se projevuje tendence zvyšovat autonomii škol a zvyšovat odpovědnost ředitele. Je kladen větší důraz na důležitost profesní přípravy ředitelů škol. Dochází k přesunu kompetencí, rozšíření rozhodovacích pravomocí rady školy, posilování finančních zdrojů, kterými může škola disponovat. Škola má pravomoc formulovat strategii vlastního rozvoje a realizovat vlastní pedagogický projekt. Vedle externí evaluace fungování školy, která je realizována školní inspekcí je realizována také autoevaluace školy a dochází k přesunu od sledování činnosti učitele na sledování činnosti školy jako celku. Na významu nabývá spolupráce škol. Pravomoci ředitele školy jsou vyvažovány participativním řízením (rada), delegováním pravomocí, širším zapojením učitelů do řízení škol. Roste úloha rodičů a představitelů obcí a dalších sociálních partnerů při vymezování cílů a kontrole a dochází k posilování kompetencí rady školy. Takovým příkladem je např. Švédsko, kde obce mají velkou autonomii ke správě vzdělávacího systému v rámci legislativního rámce vytvořeného vládou.

Specifickým příkladem je řízení vysokých škol, které mají ve většině zemí značnou autonomii (byť i zde existují velké rozdíly), a tvorba kurikula spadá do jejich samosprávné kompetence. V některých zemích jsou vysoké školy centrálně řízeny ministerstvy jako např. ve Slovinsku.

Úrovně řízení vzdělávacího systému			
Stát	Centrální	Regionální	Místní
Španělsko	Ministerstvo školství, kultury a sportu	Regionální ministerstva nebo ministerstva školství autonomních obcí	Odbory vzdělávání (místní úroveň)
Francie	Ministerstvo pro národní vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání a výzkum	Akademie a rectorat.	Departmenty a obce
Finsko	Ministerstvo školství a kultury	Krajské administrativní agentury (AVI) – 6 15 středisek pro ekonomický rozvoj, dopravu a životní prostředí (ELY)	Obce – obecní úřady- obecní rady
Irsko	Ministerstvo školství a dovedností (DES)	Regionálními/místními strukturami jsou výbory pro vzdělávání a odbornou přípravu	
Itálie	Ministerstvo školství, univerzity a výzkumu (MIUR)	Krajský školský úřad (<i>Ufficio Scolastico Regionale</i> , <i>USR</i>) je pobočkou Ministerstva školství, univerzity a výzkumu	Provincie a obce vykonávají své specifické vzdělávací funkce prostřednictvím specializovaných vzdělávacích kanceláří (<i>Assessorati</i>).
Lucembursko	Ministerstvo školství, dětí a mládeže a Ministerstvo vysokého školství a výzkumu	Městská rada (<i>Conseil communal</i>)	
Maďarsko	Ministerstvo lidských kapacit Klebensberg Institution Maintenance Center pro údržbu těchto institucí.	Obce – pouze MŠ.	

Nizozemsko	Ministerstvo školství, kultury a vědy		Obecní úřady jsou místní správou pro všechny školy v dané oblasti, ať již veřejné nebo soukromé.
Řecko	Ministerstva školství, výzkumu a náboženských záležitostí.	Regionální ředitelství pro vzdělávání	
Švédsko		Obce jsou zodpovědné za vytvoření a provozování škol na primární a sekundární úrovni, a dospělé vzdělání na základních a středních školách a švédskou výuku pro přistěhovalce.	
Slovensko	Ministerstva školství, vědy a sportu.	Regionální odbory se podílí na rozvoji národní vzdělávací politiky a strategie pro její provádění.	Obecní správní orgány zajišťují rovný přístup ke vzdělávání.
Litva	Ministerstvo školství a vědy. Správa ministerstva se skládá z oddělení, divizí a dalších konstrukčních celků	Regionální odbory se podílí na rozvoji národní vzdělávací politiky a strategie pro její provádění.	Obecní správní orgány
Portugalsko	Ministerstvo školství.	Místní (a oblastní) úřady a samotné vzdělávací instituce jsou v rostoucí míře samosprávné.	

Tabulka č. (vlastní) „Úrovně řízení vzdělávacího systému“

4. POZNATKY O DISKUSI K REALIZACI NÁRODNÍ RADY VZDĚLÁVÁNÍ ČR

4.1 Historické dokumenty

4.1.1 Zpráva OECD

Uvedená zpráva obsahuje 11 doporučení examinačnického týmu, která by měla vést ke zlepšení podmínek transformace českého školství.

Pátým doporučením examinačnického týmu je ustavit Národní kurikulární radu, jež by představovala širokou platformu, která by byla otevřena všem zainteresovaným subjektům jak zevnitř, tak i zvenjšku vzdělávacího systému. Této radě by byl svěřen úkol hodnotit a akreditovat vzdělávací standardy a programy, radit ministerstvu i jednotlivým školám ve věcech týkajících se obecních trendů v obsahu vzdělávání, vyhodnocovat nejlepší návrhy a podporovat kurikulární výzkum a vývoj. Navrhovaná rada by úzce spolupracovala s Ústavem pro výzkum a vzdělávání. Byla by považována za střešový orgán s právem udělovat formální statut návrhů na vzdělávací programy, ať již by byly vypracovány tímto ústavem, nebo jinými institucemi zabývajícími se kurikulární problematikou (OECD, 1996, s. 186).

4.1.2 Národní program rozvoje vzdělávání /Bílá kniha

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě *usnesení vlády České republiky č. 277* ze dne 7. dubna 1999, která v něm - v návaznosti na programové prohlášení z července 1998 – schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Přijaté cíle se staly východiskem „*Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice*“ zveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. května 1999. Ministerstvo školství se touto koncepcí přihlásilo k zásadě, že rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, podílejících se na utváření národní vzdělanosti, se má v budoucnu vyvozovat z obecně přijatého rámce vzdělávací politiky a jasně vymezených střednědobých a dlouhodobých záměrů, které mají být veřejně vyhlášeny v podobě závazného vládního dokumentu (MŠMT, 2001, s.)

Zmíněný strategický dokument se zabývá i otázkou řízení vzdělávací soustavy na centrální úrovni v podmínkách nových celospolečenských změn a formuluje jeho nové klíčové funkce, cituji:

*„Úlohou centra tedy bude především stanovit strategické a hlavní principy, definovat pravidla hry, vytvářet odpovídající podmínky, založit hlavní mechanismy nepřímého řízení, monitorovat procesy, vybudovat komplexní systém evaluace na všech úrovních tak, aby byla zajištěna odpovídající úroveň vzdělávání. Důležitým pomocníkem a korektivem záměrů MŠMT bude ústřední orgán, jmenovaný vládou – **Národní rada pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů**. Tento mezirezortní poradní sbor reprezentující českou občanskou společnost bude spolupracovat s MŠMT, MPSV a dalšími rezorty a bude do značné míry nezávislý. Institucionální základna, pravomoci a pravidla fungování budou dány statutem tohoto orgánu a přispějí k prohloubení koordinace činnosti a spolupráce MŠMT s jinými rezorty“.* (Bílá kniha, 2001, s. 20-21)

4.1.3 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020

Strategie vychází z předpokladu, že se rozvoj vzdělávací soustavy opírá o obecný strategický rámec, jemuž jsou podřízeny všechny dílčí koncepce, iniciativy a konkrétní opatření. V souladu s tím je Strategie koncipována jako obecný základ pro tvorbu vzdělávací politiky v České republice v následujících letech, který má být sdílen jejími klíčovými aktéry. Spíše než souborem konkrétních opatření je dokumentem, který vymezuje priority dalšího rozvoje vzdělávací soustavy.

Schválením Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 vládou definitivně pozbývá platnost Národní program rozvoje vzdělávací soustavy (Bílá kniha) z roku 2001.

Jednou z priorit Strategie je **odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém** ve které si jako jedno z opatření stanovuje: **„ustavit Národní radu pro vzdělávání jako odborný poradní orgán ministra školství, mládeže a tělovýchovy podporující kontinuitu vzdělávací politiky“**

Strategie vzdělávání 2020 je zároveň klíčovým dokumentem a podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie (Strategie, s. 29).

4.2 Návrhy a vyjádření pracovníků MŠMT

4.2.1 Ministr Ivan Pilip (2. 5. 1994 – 2. 6. 1997)

V souladu se stanoviskem a doporučením examinátorů OECD projevil svoji iniciativu a vyjádřil se ke stávajícímu problému i **ministr školství Ivan Pilip**, který doslova řekl, cituji: „*Chceme vytvořit diskusní platformu reprezentantů jednotlivých druhů a typů škol. Měla by se zabývat především obsahovými záležitostmi a napomoci vytvoření takového mechanismu, aby školství méně podléhalo různým politickým změnám. Politická změna může znamenat třeba jinou správu školství, třeba i opuštění odvětvového systému, mohou vznikat nové typy škol apod. Změna ministra by však neměla mít vliv na zásadní změny v obsahu výuky. To by měla právě zaručit tato jakási kurikulární rada, kdy by vedle odborníků – pedagogů byli i lidé z jiných sfér společnosti*“.

Toto prohlášení rozvířilo formální i neformální diskuse. Jedním z úkolů bylo jmenovat návrh statutu Národní kurikulární rady Unie zaměstnavatelských svazů, který byl 22. 11. 1996 zaslán ministru Pilipovi a předsedovi VVVKMT PSP ČR Prokopovi. Následovaly veřejné diskuse, ve kterých se vyjasňovalo **poslání, složení a postup při zakládání tohoto konzultativního orgánu** (UL, č.10/1997, s.2).

4.2. 2 Ministr Jiří Gruša (3.6.1997 – 2.1.1998)

Národní rada pro (obsah) vzdělávání

Ministr Gruša nesouhlasí se slovem „obsah“, protože by šlo o vzdělávání, kde obsah je dlouhodobě znám. Národní rada vzdělávání by měla být klíčovou institucí a jako taková by měla dodržet tři prvky:

- *musí být vitální, ne další byrokratické těleso,*
- *musí být otevřená všem chytrým hlavám*
- *a nezávislá.*

MŠMT si musí její mínění vyžadovat. Měla by mít trvalou vazbu na podobné instituce v Evropě.

Zatím existují jenom modely. Osvědčil se model, kdy by ministr na návrh širší obce vybral členy Národní rady vzdělávání z určitého počtu. Jmenování by mělo být na 3-5 let.

Je třeba zvážit účel rady – aby se nestala soubojem různých zájmů a interpretací. Všechny výstupy rady se publikují, a když ministr rozhodne, veřejnost ví, jak rozhodl (UL, č. 2/97-98, s. 2). Teprve pak padne rozhodnutí. Jistě, že posléze může dojít k veřejné kritice, ministr nechť potom veřejnosti zodpoví, proč rozhodl právě tak, jak rozhodl. To je podstata věci (UN, 1997, s.9).

4.2.3 Návrh ustavení Národní rady vzdělávání - MŠMT č.1

MŠMT obdržela pro informaci materiál „Národní rady pro vzdělávání v Evropě“ a v únoru 1997 proběhla k této záležitosti na MŠMT pracovní schůzka. Na půdě Parlamentu došlo ke sladění stanovisek s představiteli sociálních partnerů. Následující návrh je výsledkem všech předchozích jednání, diskusí a konzultací.

Poslání NRV

Národní rada pro vzdělávání jakožto partnerský orgán sociálního dialogu se od poradních orgánů MŠMT liší především **nezávislostí na konkrétní osobě ministra**. Má jiný mechanismus výběru, a proto má větší šanci vnést stabilitu do vzdělávací politiky. NRV je tak nejspíše obdobou tripartity, nástrojem dialogu a hledání konsensu v oblasti vzdělávání. Co se kompetencí týče je zřejmé, že NRV nemůže nic rozhodovat. Její autorita musí být jednoznačně pouze neformální, odvislá od osob, které se na její činnosti budou podílet, a na výsledcích jejich práce. Nepůjde pouze o orgán oponentní k materiálům vzniklým na MŠMT, ale též koncepční, přicházející s vlastními návrhy. Těžištěm činnosti Národní rady vzdělávání budou především otázky kurikulární, tzn. obsahové. **Alternativně uvažovaný název „Národní kurikulární rada“ se zdá být nevhodný.**

Složení a postup při zakládání NRV

Ustavení nebude snadnou, jednorázovou záležitostí. Lze spíše očekávat dlouhý proces zrání a učení, kterým si musely projít i jiné země. Je prospěšné začít co nejdříve a postupovat po menších krocích. První etapa by měla být charakterizována ustavením malého přípravného výboru, který bude již mít reprezentativní složení a bude se připravovat na své rozšíření.

Jedna možnost toho, „aby školství méně podléhalo politickým změnám“, je princip delegování, kdy výběr členů Národní rady vzdělávání není závislý na jedné osobě, ale je prováděn delegováním z různých jasně definovaných zdrojů. K účasti v Přípravném výboru Národní rady vzdělávání a delegování jednoho svého zástupce byly přizváni – sociální partneři, odborná veřejnost a stát. Přípravný výbor Národní rady vzdělávání tak bude mít reprezentativní složení, bude devítičlenný, čímž bude dosaženo horní meze ještě efektivního chodu iniciační skupiny. Základním principem jednání Národní rady vzdělávání bude princip přijetí stanoviska Národní rady vzdělávání konsensem či velmi výraznou (více než 2/3) většinou.

Realizace

V době, kdy se partneři začínají již samostatně koordinovat a teze o ustavení NRV začínají pronikat do programu opozice, se zdá, že MŠMT stojí pouze před volbou, zda se postaví do čela procesu, kterému beztak asi nebude moci zabránit. Způsob nejvhodnější prezentace rozhodnutí ministerstva je věcí samotného MŠMT, lze jen doporučit provést to co nejdříve (UL, č. 10/97, s.2).

4.2.4 Návrh ustavení Národní rady vzdělávání - MŠMT č. 2

Návrh na ustavení **Národní rady pro obsah vzdělávání** předložilo MŠMT se záměrem

vytvořit určitý předstupeň pro zamýšlené ustavení Národní rady ze zákona (součást připravovaného nového školského zákona) s tím, že konkrétní zkušenost s ustavením a činností rady v tomto prvním období umožní důkladněji zvážit způsob ustavení a odvození mandátu rady.

Tento návrh ustavení NROV předložilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, zveřejněn byl v Učitelských novinách, k veřejné diskusi a vyzvalo veřejnost k zasílání připomínek. Na základě připomínek, které bylo možné posílat do 20. září 1997 na adresu ministerstva školství, měla být vypracována konečná podoba koncepčního návrhu.

Předložený **materiál obsahoval základní informace** týkající se:

Složení NROV

Národní rada pro obsah vzdělávání bude ustavena jmenováním jednotlivých členů ministrem školství, mládeže a tělovýchovy. Navrhována byla doba jmenování na dva roky.

Členství mělo vzniknout jednou ze dvou forem:

a) individuální nominací ministrem

b) delegací příslušného kolektivního subjektu (reprezentace sociálních partnerů)

Složení:

Ad a) nominace ministrem

1. veřejně známé osobnosti, významní publicisté, tvůrci veřejného mínění (6)
2. experti ze školské oblasti (2)

Ad b) delegace:

- 1) představitelé velkých zaměstnavatelů a zaměstnavatelských svazů (5)
- 2) delegovaní představitelé Svazu měst a obcí (2)
- 3) reprezentanti vysokých škol (6)

UK Praha, MU Brno, UP Olomouc, představitelé technických vysokých škol, lékařského vysokého školství, ekonomického vysokého školství

- 4) delegovaní představitelé školských asociací (6)

Asociace ředitelů základních škol, Asociace pedagogů základních škol, Asociace ředitelů gymnázií, Asociace SOŠ, Asociace učňovského školství, Sdružení soukromých škol

- 5) delegovaní představitelé rodičovských sdružení (2)

NROV v tomto navrhovaném složení bude mít 29 členů.

Ze svého středu si volí předsedu, který řídí jednání a odpovídá za formulaci výstupů. Předseda je volen na období jednoho roku. Členství v NROV je čestné (UL, č.1/97, s.5).

Činnost NROV

Národní rada pro obsah vzdělávání se bude zabývat obsahem vzdělávání na všech typech a stupních škol, vymezených zákonem č. 29/1984 Sb., ve znění pozdějších předpisů (mateřské školy, základní školy, střední školy) s výjimkou vyšších odborných škol. Hlavním předmětem činnosti Národní rady pro obsah vzdělávání je projednávání a vyjádření stanoviska k výroční zprávě o obsahu vzdělávání, předkládané resortními ústavy MŠMT zabývajícími se obsahem vzdělávání (dále jen RÚ) za uplynulý školní rok do konce září. Tato zpráva bude povinně obsahovat:

- a) přehled o inovacích, uskutečňovaných v uplynulém roce
- b) charakteristiku výstupů činnosti MŠMT a výzkumných ústavů v oblasti obsahu vzdělávání
- c) charakteristiku významných evaluačních akcí a jejich výstupů
- d) informace o významných zahraničních či mezinárodních změnách či vývojových trendech v kurikulu škol
- e) návrh strategie MŠMT a RÚ v rozvoji kurikula pro budoucí období
- f) charakteristiku plánovaných aktivit resortních ústavů v rozvoji obsahu vzdělávání do budoucího roku.

Stanovisko NROV obsahuje i zhodnocení činnosti ústavu v rozvoji obsahu vzdělávání za minulé období. Případné připomínky NROV ke zprávě, na nichž se rada usnese (zejména k bodům e) a f)), může překladatel zprávy zapracovat do zprávy před konečným předložením ministerstvu ke schválení. Bez ohledu na to, zdali připomínky NROV byly při konečném schvalování ministerstvem akceptovány či nikoli, se ministerstvo zavazuje ke zveřejnění plného textu stanoviska NROV.

Ministerstvo se dále zavazuje předložit NROV k projednání všechny zásadní koncepční dokumenty, zabývající se státní politikou v oblasti obsahu vzdělávání.

Činnost NROV dále může obsahovat shromažďování podnětů od občanů, občanských sdružení a institucí k otázkám obsahu vzdělávání, jejich vyhodnocování a zpracování do podoby ucelených doporučení:

- vyjádření týkající se konkrétních dokumentů, stanovících obsah vzdělávání, ale i učebnic, metodických postupů užívaných při výuce i otázek přípravy učitelů
- iniciování výzkumů veřejného mínění k otázkám obsahu vzdělávání
- iniciace pedagogického výzkumu
- na základě těchto podnětů zpracování doporučení pro příslušný orgán (MŠMT), obsahující návrhy konkrétních opatření.

Národní rada pro obsah vzdělávání a jednotliví její členové mají právo vyžádat si potřebné informace z MŠMT, ČŠI i z jednotlivých vzdělávacích institucí, pokud tato žádost není v rozporu se zákonem o ochraně osobních dat. Ministerstvo se zavazuje poskytnout členům NROV dostatečné informace o různých aspektech vzdělávací politiky státu (např. formou

školení).

Činnost Národní rady pro obsah vzdělávání je určena především MŠMT, ale může se svými doporučeními obracet i na Českou školní inspekci, vysoké školy, pedagogické fakulty, tvůrce vzdělávacích programů, tvůrce učebnic apod. Doporučení NROV jsou veřejně publikována (např. Věstník MŠMT). MŠMT se zavazuje, že na doporučení NROV veřejně odpoví a vysvětlí svůj postoj k tomuto doporučení.

Schůzi Národní rady pro obsah vzdělávání svolává alespoň dvakrát ročně, nejvýše však čtyřikrát ročně předseda NROV. První jednání Národní rady pro vzdělávání svolává ministr školství, mládeže a tělovýchovy.

Národní rada pro obsah vzdělávání je usnášeníschopná, pokud jsou přítomny alespoň dvě třetiny všech členů. O výsledném doporučení rozhoduje hlasováním na principu dvoutřetinové většiny přítomných. Ředitel resortního ústavu (po dobu existence dvou ústavů oba ředitelé) má právo účasti na jednání Národní rada pro obsah vzdělávání bez možnosti hlasování.

Bližší podrobnosti své činnosti stanoví Národní rada pro obsah vzdělávání svým jednacím řádem.

K zajištění činnosti Národní rada pro obsah vzdělávání bude ze strany resortních ústavů poskytnuto administrativní zázemí – sekretářka/tajemník. Hlavním úkolem tohoto pracovníka je podle pokynů předsedy Národní rady pro obsah vzdělávání připravovat podklady pro jednání Národní rady pro obsah vzdělávání a vést zápisy z jednání.

Postup při ustavení

Činnost Národní rady pro obsah vzdělávání připraví sedmičlenný přípravný výbor (s účastí zástupce MŠMT), jehož úkolem bude:

- vypracování návrhu jmenovitého seznamu členů rady nominovaných ministrem, předložení ministrovi ke schválení
- zpracování návrh jednacího řádu rady
- příprava prvního jednání rady (UL, č.1/97, s.5).

4.2.5 Ministr Jan Sokol (3.1.1998 – 17.7.1998)

Úřednická vláda J. Tošovského složená částečně z nestraníků, byla jmenována do úřadu na začátku roku 1998. **Novým ministrem školství**, nominovaný KDU-ČSL, se stal bývalý

poradce Ivana Pilipa a vysokoškolský pedagog **Jan Sokol**. V programovém prohlášení vláda konstatovala, že dochází k přeceňování ekonomických hodnot na úkor vzdělávání. Problematice vzdělávání se věnovala kapitola „Školství, kultura, národnostní a ekologická politika“. **Vláda si za cíl deklarovala, že zváží vznik Národní rady vzdělávání.**

4.2.6 Eduard Zeman (22. 7. 1998 – 12. 7. 2002)

Na 36. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, která se konala dne 22. 5. 2001 předložil poslancům tehdejší ministr školství Eduard Zeman „návrh nového školského zákona“ ve kterém v bodě 28 uvedl: „novým prvkem vzdělávacího systému, který zákon zavádí je **rada pro vzdělávání**“ (www. psp. cz).

4.2.7 Petr Fiala (2. 5. 2012 – 10. 7. 2013)

Petr Fiala nastoupil na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dne 2. května 2012. Za jeho působení na MŠMT se **připravoval strategický dokument „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020**. Materiál podle slov ministra připravovala půl roku skupina odborníků, teprve poté byl představen odborné veřejnosti, ale i rodiče, žáci a samozřejmě i naši volení zástupci budou mít možnost o materiálu diskutovat, zasílat své podněty i návrhy na změny. „Připravovaná Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 by měla být především základním a závazným vodítkem pro stát, kraje a obce v tom, jak řídit vzdělávací systém, nikoli co a jakým způsobem vyučovat“.

Jednou z priorit Strategie je **odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém** ve které si jako jedno z opatření stanovuje: **ustavit „Národní radu pro vzdělávání“**. (Strategie, s. 29).

4.2.8 Ministr Marcel Chládek

Dne 19. května 2014 – se vyjádřil ministr Marcel Chládek „K plánu rozvoje vzdělávací soustavy“ nazvanému **Strategie vzdělávání 2020** a oznámil její dokončení, navázal tak na práci svých předchůdců, hlavně ministra Petra Fialy. "Je to materiál, který synchronizuje systém strategického řízení českého školství, a to vzhledem k tomu, že celý systém je značně decentralizovaný," prohlásil M. Chládek.

Strategie obsahuje tři klíčové priority. Tou třetí prioritou je **odpovědně a efektivní řízení vzdělávacího systému**. Zde je důležitým úkolem **ustavení Národní rady pro**

vzdělávání. "Tato rada bude orgánem apolitickým, bude složená z odborníků a bude dodržovat kontinuitu školské strategie bez rozdílu toho, kdo je momentálně ministrem školství, nebo v čele vlády, tak aby celý systém šel jedním směrem a klíčové priority, které někdo nastaví, mohl jiný dokončit," **Strategie vzdělávání 2020, kterou by měla příští měsíc schválit vláda, představuje zároveň klíčový dokument a podmínku pro čerpání prostředků z Evropské unie.**

Ministr splnil svůj slib a **ustavil Národní radu pro vzdělávání.** Způsob, který ministr zvolil vyvolal řadu negativních emocí veřejnosti a byl hodně kritizován, především za své rozhodnutí – do křesla předsedy NRV jmenovat Václava Klause st. Svoji volbu zdůvodnil konstatováním, že Václav Klaus je nepochybně významnou osobností české společnosti takže i díky jeho angažmá bude mít rada potřebnou prestiž. K činnosti Národní rady vzdělávání uvedl, že by měla formulovat pohled na vzdělávání od mateřských přes základní a střední až po vysoké školy, takže různorodost stanovisek je přímo žádaná. Po začátku má fungovat jako poradní orgán ministra, později by měla být zakomponována do zákona tak, aby představovala kontinuitu vzdělávací politiky. V návaznosti na uvedené priority má hrát klíčovou roli při udržení vzdělávací strategie. Zásadní postavení může mít Národní rada vzdělávání pouze tehdy, pokud bude existovat shoda v tom, čeho chceme ve vzdělání dosáhnout, čím odstartujeme a kde chceme být za pět, patnáct a dvacet let. Neustále nekoncepční změny jsou největším škůdcem našeho školství (www.ceskaskola.cz).

4.2.9 Schůze přípravného výboru NRV - ve středu 19. listopadu 2014 se na MŠMT uskutečnilo první zasedání přípravného výboru Národní rady pro vzdělávání. Jeho členové diskutovali o rozvoji vzdělávání a dalších koncepčních otázkách týkajících se oblasti vzdělávání.

Členy přípravného výboru byli: František DOBŠÍK (předseda Českomoravského odborového svazu pracovníků školství), Jiří DRAHOŠ (předseda Akademie věd ČR), Ivanka HÁJKOVÁ (držitelka ocenění Zlatý Ámos 2014), Václav KRÁSA (předseda Národní rady osob se zdravotním postižením České republiky), Jiří KUHN (předseda Asociace ředitelů gymnázií), Jan MÜHLFEIT (poradce investičního fondu Atlantik Bridge pro oblast začínajících firem), Josef NOVOTNÝ (hejtman Karlovarského kraje, předseda školské

komise Asociace krajů), Zdeněk SOMR (viceprezident Hospodářské komory ČR), Jaroslav VETEŠKA (VŠ učitel, předseda České andragogické společnosti), Radka WILDOVÁ (děkanka PF Univerzity Karlovy v Praze) a Jiří ZAJÍČEK (předseda Unie školských asociací ČR – CZESHA) (www.ceskaskola.cz).

Samotný seznam ukazuje, jak obtížné bylo přizvat všechny subjekty. Těžké bylo vyvážit složení už jen přípravného výboru, není zřetelné kdo vlastně zastupuje jakou část veřejnosti. Už vůbec není viditelný systém, kdo nominoval koho. Ve školství a světě vzdělávání bylo mnoho typů asociací, mnoho vědeckých ústavů, mnoho typů škol, mnoho druhů profesí a hlavně mnoho lidí, kteří se vzdělávají. Jedinou cestou k dobré radě byla otevřená komunikace již při vzniku rady.

Podle Petra Mlsny řešil výbor na svém prvním jednání konečnou podobu rady. Došel k závěru, že **půjde o poradní orgán**, který bude **stmelovat zájmy různých oblastí** (reprezentovaných ministerstva školství, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu). Výbor se dále dohodl na tom, podle jakého klíče bude rada sestavena. Z poloviny by ji měli tvořit členové virilní (vázáno ne na osoby, ale na organizace a instituce, jako třeba Svaz průmyslu atp.) a z poloviny členové jmenovaní přímo vládou. Rada by měla své návrhy předkládat vládě a ta je bude projednávat a schvalovat. Legislativní odbor MŠMT nyní dostal za úkol připravit právní znění, které bude možné implementovat do novely školského zákona (www.eduin.cz).

4.3. Připomínky k návrhu MŠMT na zřízení NROV

4.3.1 Karel Rýdl, FF UK Praha

Jedním z těch, který vyjádřil svůj názor k návrhu MŠMT na zřízení Národní rady pro obsah vzdělávání byl i Karel Rýdl.

Ve svých připomínkách se **vyjádřil k samotnému názvu**, který by podle něj měl respektovat a naznačovat funkci i cíle orgánu. Zmiňoval, že pokud by Národní rada pro obsah vzdělávání měla fungovat jako poradní orgán MŠMT se značnou závislostí na plnění ministerstvem velmi úzce vymezených úkolů, pak je slovo „Národní“ v jejím názvu poněkud přehnané. Národní radě pro obsah vzdělávání by přiznal širší pravomoci NROV a větší nezávislost na MŠMT až do úrovně partnerské.

Název Národní kurikulární rada objevující se v návrzích Unie zaměstnavatelských svazů, se mu nezdál být v našich podmínkách šťastný, protože by akcentoval jen otázku kurikula, které je i řadou odborníků vnímáno jen jako obsahová a nikoliv procesuální, technologická a formativní záležitost.

Název Národní rada pro vzdělávání, který je použit v březnovém návrhu MŠMT (Krátký – Kalous) by byl velmi dobrý, kdyby takový orgán měl řadu širších kompetencí, jdoucích nad rámec nyní navrhované Národní rady pro vzdělávání tzn. že by taková NRV mohla vytvořit vlastní koncepční a oponentské odborné orgány (třeba Národní kurikulární radu), nebo spolupracovat s Pedagogickou komorou, která má tendenci být ustavena (a která za 1. republiky plnila funkci i pro zajišťování obsahu a forem vzdělávání v rámci cílů stanovených MŠANO).

Cíle a úkoly, dle jeho názoru, závisí na tom, jak bude dále pracovat MŠMT ČR. Zda se bude věnovat více koncepčním a legislativně formálním rámcovým otázkám (koncepte vzdělávací a v ní zejména školské politiky) a omezí řešení operativních otázek, které ho dnes zbytečně zatěžují. S ohledem na výše uvedenou podmínku působí návrh na Národní rady pro vzdělávání tak, že by posiloval rozhodovací kompetence MŠMT a stala by se spíše ozdůbkou demokratické povahy, ovšem ve velmi těsném kabátku. (Je to logický výsledek dosavadního stavu a snah MŠMT ČR? Před takovýmto vývojem varuje, protože pak by se jednalo vzhledem k doporučením OECD o sestupnou linii.

Dosavadní vývoj ukazoval, že v ČR se prolínají a přitom navzájem blokují dvě linie návrhů:

1)Aktivity veřejnosti (zejména UZS ČR, Unie rodičů ČR, ŠČS EFFE, AŘZŠ a dalších iniciativ se široce cílově a kompetenčně založeným orgánem a

2) aktivity MŠMT jako reakce na návrhy a iniciativy pod bodem 1, která vymezuje nový orgán stále podřízenější MŠMT a dělá z něho téměř poslušnou loutku na úrovni rezortních „výzkumných“ ústavů.

Profesor K. Rýdl, uvádí, že mu v návrhu zcela chybí kompetence NROV, které by vedly k:

a) hodnocení koncepční činnosti MŠMT (legislativní návrhy, efektivnost vzdělávacího systému a navrhování opatření)

b) hodnocení a schvalování nových obsahů (standardy a z nich vycházející vzdělávací

programy) a kritérií a nástrojů pro jejich evaluaci (kterou by prováděla ČŠI)

c) podílu na dialogu s MŠMT o cílech vzdělávací politiky ČR

d) možnosti více zohledňovat potřeby uživatelů vzdělávání.

Proč je NROV omezována jen na nižší vzdělávání? Nebo jen do úrovně povinné délky vzdělávání? Jinak to bude vytvářet problémy v přechodu na vyšší vzdělávací úroveň.

K problému „složení členů NROV“ uvádí, že nominace ministrem je vzhledem k návrhu logická, ale bude působit kontraproduktivně (kde je zajištěna objektivita jmenovaných „ministrových“ lidí?). Pokud má být NROV odborným orgánem, pak tam nemůže být tolik „známých osobností-laiků“. Delegování z VŠ je v návrhu nedůstojně selektivní (proč tři školy vlastní delegáty a ostatní žádného?). Navrhuji z VŠ 2-3 delegáty navržené Radou VŠ.

Zcela chybí delegáti ze ZvŠ, ZUŠ, speciálních škol a církevních škol. Více bych posílil experty na úkor „osobností“.

Další návrhy a připomínky by vycházely již z toho, zda bude přijata podoba tato (interní poradní orgán MŠMT), nebo zda se bude jednat o odbornou veřejnoprávní organizaci s širokými kompetencemi i rozhodovacími (s nimiž musí MŠMT být v konsensu). Jde o otázku perspektiv založení vzdělávací politiky progresivně nebo regresivně (UL, č. 2/97-98, s. 13)

4.3.2 Petr Ježek, místopředseda Unie rodičů ČR

K předloženému návrhu se v pěti bodech vyjádřil i místopředseda Unie rodičů ČR Petr Ježek, který poukázal na další nedostatky a související rizika:

1) Ministerstvo školství navrhuje: „Hlavním předmětem činnosti rady by mělo být projednávání a vyjádření stanoviska k výroční zprávě o obsahu vzdělávání předkládané Výzkumným ústavem pedagogickým (VÚP) a Ústavem odborného školství (ÚOŠ).“

Navrhuje, aby se rada v podstatě orientovala na činnost dvou ústavů, místo aby zejména:

- **analyzovala a hodnotila činnost státní správy v oblasti vzdělávání** – zejména ministerstev školství, zemědělství, vnitra, obrany a spravedlnost,
- **shromáždila všechny významné alternativy cíli soudobého vzdělávání v ČR** formulované jednotlivými odbornými a zájmovými skupinami,
- ve veřejnosti **diskutované cíle porovnávala s cíli soudobého vzdělávání v**

jednotlivých státech OECD a EU (a případně i s jejich připravovanými změnami),

– **podporovala mechanismy směřující ke společenskému konsensu** při formulaci cílů soudobého vzdělávání ČR.

2) Ministerstvo navrhuje omezit činnost rady pouze na část vzdělávací soustavy.

Existující problémy ve vzdělávání by potom ale rada nehodnotila ve svém celku a systémových souvislostech. Vyloučení vyšších odborných škol a vysokých škol by pravděpodobně dále konzervovalo orientaci výuky na znalosti faktografických informací, což bylo v rozporu se světovým vývojem. (Např. nezmění-li se obsah a forma přijímacích zkoušek na vysoké školy, nelze měnit ani úroveň maturit, ani orientaci výuky na středních školách a v důsledku toho se nezmění ani orientace výuky na základních školách). Pokud by předložený návrh byl přijat a uskutečněn, rada by neanalyzovala efektivitu vzdělávací soustavy jako celku a neorientovala by se na její komplexní činnost.

3) V předloženém návrhu chybí zejména orientace rady na:

- **cíle vzdělávání,**
- **nezávislé analýzy** efektivit vzdělávání.

Místo toho ministerstvo navrhuje radu pověřit pouze „vypracováním stanoviska k předkládané výroční zprávě o obsahu vzdělávání předkládané VÚP a ÚOŠ“ a „zhodnocením činnosti těchto ústavů v rozvoji obsahu vzdělávání za minulé období“.

4) Poukazuje na skutečnost, že v rozvinutých státech jsou rady zřizovány proto, aby jejich systém vzdělávání co nejlépe zohledňoval nejen potřeby uživatelů výchovně vzdělávacích služeb poskytovaných školami (tj. studentů, žáků a jejich rodičů), **ale i zaměstnavatelů a celé společnosti.** Návrh českého ministerstva nic takového nepředpokládá. Návrh radě např.

Neukládá, aby analyzovala a hodnotila:

- **zda a jak efektivně vzdělávací systém** (jako celek i ve struktuře a činnosti jednotlivých stupňů) společnosti dohodnutých cílů dosahuje, či zda k nim vůbec směřuje,
- **jak dynamiku vývoje změn ovlivňuje:**
- **koncepční činnost státní správy** (např. jaká je efektivita činnosti ministerstva školství – tj. jakých kvalit dosahují monitorování efektivit vzdělávacího systému, analýzy probíhajících změn a vyplývající návrhy změn legislativy),
- **řídící a operativní činnost státní správy** (např. jaká je efektivita kontrolní a evaluační činnosti České školní inspekce, školských úřadů apod.),

– **zda a jak systém vzdělávání naplňuje** současné a budoucí potřeby jednotlivých uživatelů výchovně vzdělávacích potřeb a potřeby zdravotně i sociálně postižených (ohrožených) občanů.

5) Upozorňuje na **věcné pochybení** ke kterému by došlo, kdyby rada měla hodnotit důsledky činnosti ministra a ministerstva školství (což je ve vyspělém státě obvyklé), a **ministr by měl zároveň pravomoc k nominaci čtvrtiny členů rady**. Taková pravomoc by byla v rozporu s demokratickými postupy, protože v ustanovované orgánu by vytvořila příliš velký prostor pro obhajobu zájmů ministra a jeho úřadu. (Kolik osobností, které jmenuje sám ministr, by v radě dokázalo skutečně objektivně hodnotit věcné přístupy a nedostatky v činnosti tohoto ministra?) (UN, 1997, č. 30, s.19).

4.4 Stanoviska členů Vlády ČR a Parlamentu ČR

4.4.1 VVVKMT PSP ČR - 18. schůze školského výboru

Na své 18. schůzi, která se konala 17. září 1997, projednával školský výbor ustavení **Národní rady pro vzdělávání**. Novým prvkem bylo souběžné posuzování dvou různých návrhů. Diskutovalo se jednak nad ministerským návrhem (UL, č. 1/97-8, str. 5 - návrh vznikl ještě před garancí dr. Krátkého a ing. Pilipa), přičemž zástupci ministerstva dr. Kozel a Mgr. Šumský vystupovali v roli účastníků diskuse. Téměř stejný prostor byl dán zástupcům i návrhu Unie zaměstnavatelských svazů a Unie rodičů (viz. UL, č. 6/96-7, str. 13), který vidí radu jako platformu pro dialog sociálních partnerů bezprostředně zapojených do procesu vzdělávání.

Rozprava se vedla v podstatě nad **šesti základními otázkami**:

- 1) **účel NRV** – zda poradní, konzultační nebo i rozhodovací pravomoci?
- 2) zda by to měl být **orgán posuzovací**, nebo **iniciační**?
- 3) zda **rozsah činnosti** by měl zahrnovat pouze obsah vzdělávání (kurikulum), nebo všechny otázky vzdělávání?
- 4) zda má být NRV **orgán politický**, nebo **odborný**?
- 5) zda má být **ve vazbě** na **MŠMT**, na **Parlament**, nebo zcela **nezávislým orgánem**?
- 6) zda se jeho **agenda** má týkat otázek dílčích, či obecných?

Diskutující poslanci bez ohledu na své stranické zařazení shodně doporučovali, aby Národní rada pro vzdělávání byla orgánem nezávislým na MŠMT, který by byl nepolitický. Jako nejschůdnější se v té chvíli jevílo, aby byla odpovědná Parlamentu. Posuzovala by vzdělávání jako celek a byla by orgánem poradním a iniciačním.

Poslanec Koucký zdůraznil význam Národní rady vzdělávání jako **součást vytváření klasické západoevropské demokracie.** Měl by to být nezávislý orgán, který bude pojítkem mezi státní správou a sociálními partnery, nikoli nový úřad. Doporučil, aby Národní rada vzdělávání byla co nejdříve ustavena i když by nebyla ještě ve finální podobě a neměla zatím oporu v zákoně.

Poslanec Prokop navrhl model „tripartity“: MŠMT – rodiče – zaměstnavatelé, aby byly uplatněny i jiné úhly pohledu na vzdělávání, než jen pedagogické. **Poslanec Klanica** podpořil ideu Národní rady vzdělávání v podobě odborné oponentury, nikoli stínového ministerstva. **Poslanec Kučera** vidí Národní radu vzdělávání jako poradní orgán v otázkách představ a vizí, složený z odborníků. **Poslanec Uhde** upozornil, že vzdělávání je naléhavý problém, který je nadpolitický. Varoval před mechanickým principem zastoupení v radě.

Poslanci doporučili ustavit přípravný výbor a uvážlivě prodiskutovat zvláště mechanismus delegování či nominování do rady.

Zástupce Unie rodičů dr. Ježek vyslovil také námět, zda by neměla být této radě podřízena ČŠI, kde po odchodu Mgr. Roupce silně poklesla úroveň. Zprvu kvalitní inspekční zprávy, které konstatovaly nedostatky v práci MŠMT, vyvolaly omezení činnosti ČŠI. Tento návrh nebyl diskutujícími akceptován, i když potřeba nezávislosti inspekce byla vícekrát zdůrazňována (UL, č. 2/97-98, s. 13).

4.4.2 VVVKMT PSP ČR - 19. schůze školského výboru

Schůze č. 19 školského výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu se konala 18. září 1997 a mimo jiné přinesla Usnesení k informaci o ustavení Národní rady pro vzdělávání.

USNESENÍ č. 133

Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu a tělovýchovu pro informaci náměstka ministra školství, mládeže a tělovýchovy F. Kozla a po rozpravě

I. podporuje ustavení Národní rady pro vzdělávání (dále jen NRV) a její výhledové zakotvení v příslušné zákonné normě.

II. **doporučuje** Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, aby NRV byla cílově vymezena na základě následujících zásad:

- smyslem ustavení NRV je vznik orgánu, který bude projednávat otázky vzdělávání a výsledky svých jednání zveřejňovat, velký význam přitom má posilování veřejné diskuse o vzdělávání i samotný proces dosahování veřejně přijatelného konsensu;
- náplní práce NRV jsou zvláště obecné otázky týkající se celého systému vzdělávání a vzdělávací politiky, nejen jeho obsahu (tomu odpovídá i návrh na úpravu jejího názvu – Národní rada pro vzdělávání);
- funkce NRV je poradní a iniciační (projednává, konzultuje, vyjadřuje se, posuzuje);
- způsob ustavení a jmenování členů NRV vychází z požadavku na její nezávislost;
- složení NRV vyváženě odráží různé pohledy a zájmy ve vzdělávání.

III. **doporučuje** Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ustavení NRV před jejím legislativním zakotvením (pokud možno na počátku roku 1998), což předpokládá přechodná ustanovení, v rámci nichž všechny uvedené zásady nemohou být ještě naplněny. Zkušenosti s činností NRV budou zohledněny v budoucí zákonné normě.

IV. **žádá** Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, aby do 30. 11. 1997 předložilo k dalšímu projednání novou verzi návrhu na ustavení NRV(www.psp.cz).

4.4.3 VVVKMT PSP ČR - 32. schůze školského výboru (22. 4. 1998)

Bod 3) Národní rada vzdělávání

Poslanec Pleva – návrh usnesení (včetně návrhu poslance Prokopa):

- I. **podporuje** ustavení Národní rady pro vzdělávání (dále jen NRV) a její výhledové zakotvení v příslušné zákonné normě.
- II. **konstatuje** s nevolí, že se pověření zástupci výboru nezúčastnili jednání přípravného výboru NRV
- III. **žádá** Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, aby do 27. dubna 1998 předložilo jmenný seznam členů přípravného výboru NRV.
- IV. **žádá** přípravný výbor NRV aby do 30. dubna 1998 předložil průběžnou zprávu o dosavadní činnosti, návrhy statutu, jednacího řádu a podrobný návrh složení NRV.

K ustavení Rady pro vzdělávání stále nedošlo. Problematické bylo hlavně její personální

složení, na kterém se přípravný výbor nemohl shodnout. Rada měla být dvacetičlenná. Jejími členy měli být po jednom zástupci z ministerstva, PS, Senátu, obce nebo kraje a po pěti zástupcích pedagogických iniciativ, zaměstnavatelů, zástupců vzdělávaných a jedna osobnost vybraná prezidentem republiky. V březnu 1999 poslanci návrh na vznik Rady zamítli (www.psp.cz).

4.4.4 Návrh M. Šojdrové - 13. schůze PČR, PS (14. května 1999)

Dlouhodobé jednání o ustavení Národní rady pro vzdělávání vedlo poslance KDU-ČSL k **návrhu zřízení tohoto orgánu jako nové parlamentní komise v poněkud pozměněné podobě**, která by reflektovala složení PS. Návrh Michaely Šojdrové (KDU-ČSL) na zřízení Rady pro vzdělávání v ČR jako dočasné parlamentní komise, než dojde k jejímu zakotvení v novém školském zákoně, se dostal na jednání 13. schůze PS PČR dne 14. května 1999.

„Návrh na zřízení dočasné komise Poslanecké sněmovny - Rady pro vzdělávání v České republice“

Diskuse: poslankyně Michaela Šojdrová

Návrh na usnesení:

„Poslanecká sněmovna

1. zřizuje podle § 47 zákona č. 90/95 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, dočasnou komisi Poslanecké sněmovny – Radu pro vzdělávání v ČR;
2. určuje počet členů dočasné komise Poslanecké sněmovny – Rady pro vzdělávání v ČR na 21;
3. stanoví, že uvedená komise bude ustavena na základě návrhů poslaneckých klubů;
4. stanoví, že podrobné zásady jednání uvedené komise stanoví její statut;
5. stanoví, že činnost uvedené komise zaniká zřízením Rady pro vzdělávání ze zákona.“

Zdůvodnění tohoto návrhu:

„Na základě doporučení examinátorů OECD v roce 1996 se rozvinula diskuse o potřebě Rady pro vzdělávání v České republice, která trvá již tři roky. Výsledkem je zájem odborné veřejnosti na vzniku této rady a vůle politické reprezentace vznik rady umožnit.

Jediné, a to je podstatné, zůstává nezodpovězeno, a to je, jak má rada vzniknout.

V různých zemích se vyvinul tento orgán různými cestami do různých podob, mají však většinou stejnou strukturu. Členy bývají zástupci různých skupin lidí zainteresovaných na vzdělávacím systému. Členem může být ministr nebo jeho zástupce, méně často zástupci jiných ministerstev, zástupci učitelů, studentů, zástupci různých oblastí hospodářství a politiky. Existují v podstatě čtyři varianty vzniku – jako poradní orgán ministra, poradní orgán vlády, nezávislý orgán podporovaný a volený všemi zainteresovanými institucemi, anebo usnesením parlamentu. Tento způsob, tedy usnesením parlamentu, není ničím nezvyklým, např. V Rakousku je komise pro reformu školství zřízena usnesením dolní komory parlamentu.

Po zvážení situace a po rekapitulaci vývoje a možnosti vám předkládám návrh na zřízení této rady formou usnesení parlamentu. Uvědomuji se, že tento způsob vzniku má své negativní stránky. Za negativní považuji riziko politizace plynoucí z přítomnosti poslanců a také z volby Poslaneckou sněmovnou. Navázáním na Poslaneckou sněmovnu se tak ohrozí předpokládaná nezávislost a apolitičnost tohoto orgánu. Uvědomíme-li si však tato rizika, je možné tomu čelit s cílem obhájit opodstatněnost této rady a kultivovat tak naše politické prostředí.

Na druhé straně uvedu nesporné přednosti, které převažují a vedou mě k prosazování tohoto návrhu. Za výhodné považuji to, že se rada stane mj. odborným a poradním orgánem Poslanecké sněmovny.

Je to výhodné právě pro toto období reformy našeho vzdělávacího systému, při hledání cest ze slepých uliček, v nichž se např. Nachází financování soukromého školství, evaluace vzdělávání nebo Česká školní inspekce. V této situaci může sehrát tento orgán klíčovou pozitivní roli jako platforma veřejné diskuse.

Nezanedbatelnou výhodou této formy je finanční úspornost. Náklady spojené se vznikem komise Poslanecké sněmovny budou vždy nesporně menší než při budování nové instituce. Členství v radě bude podle navrženého statutu funkcí veřejnou a čestnou..... Za výrazný kladný rys považuji možnost kontroly spojené s hodnocením činnosti. Statut

předpokládá, že rada bude nejméně jedenkrát za rok předkládat Poslanecké sněmovně zprávu o své činnosti. Za pozitivní považují možnost ověřit model fungování tohoto poradního orgánu. Ten by měl perspektivně vzniknout ze zákona. Věcný záměr zákona předložený k veřejné diskusi již s radou počítá. Konečně i faktor času. Mnohými diskusemi nad statutem v přípravném výboru jsme ztratili mnoho času. Pokud dnes vznik rady schválíme, pak červencová schůze může schválit statut a zvolit členy rady. Od července by tedy Rada pro vzdělávání v ČR mohla pracovat.....Při všem řečeném, je jasné, že funkčnost rady bude dána jejím složením. Předložený statut uvažuje o pěti poslancích, tedy po jednom poslanci z každého klubu, a o 16 zástupcích z řad odborné veřejnosti. Toto složení musí vyplynout z návrhu odborné veřejnosti a neobejde se bez dohody poslaneckých klubů. Naše rozhodování bude mít smysl, pokud se shodneme, že chceme zřídit Radu pro vzdělávání, která bude mít autoritu u veřejnosti a bude plnit cíle uvedené v jejím statutu.

Doporučuji, abyste usnesení, kterým se zřizuje komise Poslanecké sněmovny – Rada pro vzdělávání v České republice, podpořili.“

V rozpravě proti této formě zřízení NRV vystupovali především poslanci ODS, kteří se obávali její politizace, podřízení PS a dublování činnosti školského výboru.

Hlasování – z přítomných 146 poslankyň a poslanců **pro** bylo **34**, **proti 93**, **návrh přijat nebyl** (www.psp.cz).

4.4.5 Názory členů školského výboru sněmovny

- Doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc., KSČM

Podle mého názoru by rada neměla být zřizována ministerstvem školství. Přes všechny moje výhrady k parlamentarismu by v parlamentu nějakým způsobem zakotvena být měla. Představuji si ji jako poradní, ale také iniciační orgán s širším okruhem působnosti, než je pouze obsah vzdělávání. Má-li být podle původního návrhu MŠMT legislativně zasazena v novém školském zákoně, pak se nabízí příležitost ji do té doby „vyzkoušet“, abychom včas získali zkušenosti, jak může rada v našich podmínkách fungovat.

- Pavel Dostál, ČSSD

Domnívám se, že by rada měla být poradním orgánem. Nelíbí se mi snaha některých občanských iniciativ vytvořit z ní Úřad, který by vytvářel na ministerstvo nátlak, ale sám by nenesl žádnou odpovědnost. Hlavně bych varoval – a to bych rád zdůraznil – před tím, aby do tohoto orgánu delegovali své zástupce politické strany. Občanská sdružení, spolky, možná církve, to ano, jen ne politické strany. Rada musí být nadstranická.

- Ing. Michaela Šojdrová, KDU-ČSL

Na rozdíl od ministerského návrhu, který předpokládá, že se rada soustředí na obsah vzdělávání, se domnívám, že její záběr by měl být širší, něco jako průřez celým výchovně vzdělávacím systémem. Měla by se zabývat například koncepcí vzdělávací soustavy, částečně i financováním, mohla by být jistou kontrolou fungování naší školské soustavy. V návrhu MŠMT postrádám nadresortní zaměření, školství se přece týká všech resortů. Akceptovala bych zejména zájem zástupců ministerstva práce a sociálních věcí.

- Mgr. Miroslav Kučera, ČSSD

Rozhodně by neměl vzniknout nový úřad, jakési stínové ministerstvo. Obávám se také toho, aby v radě nezačaly prosazovat své úzké zájmy jednotlivé kategorie veřejnosti – ať už odborné, nebo rodičovské – které by preferovaly například pouze mateřské školy, nebo jen základní, nebo jen vysoké...V tomto směru je moje zkušenost záporná. Přál bych si, aby rada byla skutečně operativním orgánem bez politických podtextů. Orgánem složeným z lidí, kteří mají vize a ještě je umějí realizovat. Zatím máme velice často lidi s vizemi, ovšem bez schopnosti je realizovat, nebo odborníky, jimž chybí schopnost kreativní a koncepční práce.

- Doc. PhDr. Milan Uhde, ODS

Jsem přesvědčen, že nás čeká zásadní krok směrem od výuky souboru vědomostí a znalostí ke skutečnému vzdělávání. Jako vzdělávání přitom chápu to, co v každém absolventovi zůstane, když zapomene, čemu se naučil nazpaměť. Jenže ve školách se, bohužel, ještě stále učí převážně nazpaměť. Paměťový výkon je hlavním měřítkem i při přijímání na vysoké školy. Očekávám, že Rada pro vzdělávání (doufám, že se tak bude jmenovat) se zasadí o to, aby tento krok byl učiněn. Není to pouze věc ministerstva, naléhat musí zaměstnavatelé, rodiče,

všichni sociální partneři (UN, č.34/1997, s.9).

4.4.6 Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů

V roce 2003 usnesení vlády vznikla **Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů**, to byl svým zaměřením trochu jiný orgán než původně zamýšlená Národní rada vzdělávání. Navíc tato Rada zanikla již v roce 2006. Spolu s tím na poměrně dlouhý čas utichl i záměr na zřízení Rady pro vzdělávání (ŘŠ, 2015, č.1, s.6).

4.4.7 Programové prohlášení vlády ČR

Dne 12. února 2014 schválila vláda Bohuslava Sobotky na svém jednání Programové prohlášení vlády České republiky.

Vláda České republiky, vytvořená vůlí České strany sociálně demokratické, hnutí ANO 2011 a Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové, předstupuje před českou veřejnost a Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky přesvědčena, že se o důvěru uchází na základě jasně sděleného programu nové vládní politiky.

Resortní priority vlády

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Vzdělávání je základním pilířem vládní politiky. Vláda proto připraví dlouhodobou strategii jeho rozvoje a bude usilovat o její podporu napříč politickým spektrem i odbornou veřejností. **Bude ustavena Národní rada pro vzdělávání** jako platforma pro odbornou diskusi, formulování klíčových směrů rozvoje vzdělávací soustavy a řešení aktuálních otázek ve školství. Všechny níže uvedené kroky budou doprovázeny důrazem a zvyšování kvality vzdělávání na všech stupních a zlepšením přípravy učitelů ve spolupráci s pedagogickými fakultami.

4.4.8 Vládní návrh novely zákona 561/2004 Sb., (školský zákon) - 23. září 2015

V **důvodové zprávě** je ve **zvláštní části** k bodům **51** a **52** uvedeno:

nadpis části šestnácté, nový § 172a

Zřizuje se Národní rada pro vzdělávání jako stálý poradní orgán ministra školství, mládeže a tělovýchovy v koncepčních otázkách školství a vzdělávání. Dle představ ministerstva by Národní rada měla mít celkem 15 členů, kterými by měl být zástupce – Akademie věd České republiky, zástupce České konference rektorů, zástupce Českomoravského odborového svazu pracovníků školství, zástupce Rady vysokých škol, zástupce Svazu měst a obcí České republiky, zástupce Asociace krajů České republiky, 3 zástupci Unie školských asociací CZESHA, zástupce Asociace děkanů pedagogických fakult a 5 zástupců odborné veřejnosti. S Národní radou pro vzdělávání budou konzultovány koncepční dokumenty, tj. jak návrhy právních předpisů, tak i strategie, koncepce apod. Národní rada pro vzdělávání by měla být skutečně odborným poradním orgánem, který by se měl zabývat jen těmi nejdůležitějšími dokumenty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Návrh paragrafového znění zákona

XVI. ČÁST „MINISTERSTVA, NÁRODNÍ RADA PRO VZDĚLÁVÁNÍ A ČESKÁ
ŠKOLNÍ INSPEKCE“.

§ 172a

Národní rada pro vzdělávání

- (1) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zřizuje Národní radu pro vzdělávání (dále jen „Národní rada“) jako svůj poradní orgán. Národní rada se vyjadřuje ke koncepčním materiálům v oblasti školství.
- (2) Členy Národní rady a jejího předsedu jmenuje ministr školství, mládeže a tělovýchovy.
- (3) Podrobnosti o organizaci a činnosti Národní rady stanoví statut, který schvaluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

4.4.9 VVVKMT 24. schůze ze dne 2. března 2016

USNESENÍ č. 155

Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu jako garanční výbor pro projednání návrhu zákona po druhém čtení

I. **doporučuje** Poslanecké sněmovně hlasovat ve třetím čtení o pozměňovacích návrzích podaných k vládnímu návrhu zákona, který se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk 611/4) v následujícím pořadí:

- Hlasování o L2 (Fiedler – zrušení Národní rady pro vzdělávání).

II. **zaujímá** následující stanoviska k jednotlivým pozměňovacím návrhům:

- 15. Návrh L2 - doporučuje

III. **pověřuje** zpravodajku výboru poslankyni V. Bohdalovou, aby ve spolupráci s navrhovatelem a legislativním odborem Kanceláře Poslanecké sněmovny popřípadě navrhla nezbytné úpravy podle § 95 odst, 2 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny;

IV. **pověřuje** zpravodajku výboru poslankyni V. Bohdalovou, aby ve schůzi Poslanecké sněmovny ve třetím čtení návrhu zákona navrhla proceduru hlasování a přednášela stanoviska V. výboru;

VI. **pověřuje** předsedu výboru poslance J. Zlatušku, aby předložil toto usnesení předsedovi Poslanecké sněmovny (www.psp.cz).

Poslanec K. Fiedler (Úsvit) ke zrušení bodu č. 52 – zrušení Národní rady pro vzdělávání neuvádí žádný komentář. Vyjádření k tomuto bodu není přístupné ani na webových stránkách poslance (www.psp.cz).

4.5 Vyjádření možných sociálních partnerů

4.5.1 Pavel Ernst - prezident Unie zaměstnavatelských svazů

Prezident Unie zaměstnavatelských svazů **P. Ernst** konstatoval, že po úspěšném průběhu prvních dvou jednání Přípravného výboru NRV, kdy došlo v zásadě ke shodě o poslání a hlavních úkolech (funkcích) rady, se při dalším jednání otevřel zásadní spor, a to

zejména požadavkem zástupce odborů na to, aby NRV byla pouze poradním, nikoliv nezávislým orgánem.

Za této situace se obrátili iniciátoři návrhu, doplnění již o Unii rodičů, na příslušné výbory Parlamentu. Konstatovali, že jejich iniciativní návrh našel podporu u obou těchto výborů, a to zejména v tom podstatném – v pojetí Národní rady vzdělávání jako nezávislého orgánu a v odpovídajícím způsobu jeho ustavení. Citujeme z usnesení výboru Sněmovny pro věku, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu z 19. schůze 18. září 1997:

„Způsob ustavení a jmenování vychází z požadavků na její nezávislost.“

Významným pozitivním prvkem byla i změna přístupu MŠMT. V **návrhu přijatém vedením MŠMT dne 8. 12. 1997** se již také **uvažuje o pojetí NRV jako nezávislého orgánu**. Novou situací byly vytvořeny podmínky pro poměrně rychlé splnění **úkolů přípravného výboru – vypracovat statut a jednací řád NRV** a připravit její ustavující zasedání. Tento obrat v práci za nímž stáli zástupci odborů, zapříčinil, že Přípravný výbor se musel vyrovnat se dvěma přístupy k postavení a poslání rady.

Otázka zněla: **„Je, nebo není podstatné, bude-li NRV poradním orgánem, ať již MŠMT či vlády, nebo orgánem nezávislým?“**

Bohaté zkušenosti z komunikace s orgány státní správy, a to nejen v oblasti vzdělávání, dokládaly, že jde o zásadní rozdíl. Poradní orgány byly vytvářeny proto, aby především sloužily zřizující instituci, která zároveň určuje, kdy a k jakému problému se poradní orgán sejde a jak budou výsledky jeho práce prezentovány a využity. Garantem ministerstva či vlády za činnost tohoto poradního orgánu by přirozeně byl příslušný kompetentní ministr, tedy ministr školství. Národní rada vzdělávání by byla stejně poradním orgánem MŠMT. Představa, že by byla oponentem MŠMT ve vládě se jevila jako nesystémová a nereálná.

Bylo konstatováno, že **společnost postrádá nezávislou platformu, složenou ze všech hlavních subjektů účastnících se výchovně vzdělávacího procesu**, která by se dokázala všestranně kriticky vyjadřovat ke všem hlavním problémům systému vzdělávání a iniciovat žádoucí změny. Hledal se **dialog rovnoprávných partnerů hledajících dohodu**, který odpovídá vztahům a potřebám demokratické občanské společnosti, což neznamená přechod kompetencí orgánů státní správy vzdělávání na Národní radu vzdělávání. Její úloha, i když bude zakotvena v zákonu, bude záviset především na kvalitě jejich stanovisek a podnětů a její spolupráci se sdělovacími prostředky. Jako rozhodující pak bude politická vůle orgánů státní správy vést dialog se sociálními partnery a respektovat jeho závěry. **Vždy však bude,**

obecně vzato, významnější úloha nezávislého partnerského orgánu než poradního orgánu jakékoliv instituce.

Z výše uvedených i dalších důvodů bude Unie zaměstnavatelských svazů pokračovat v úsilí o ustavení NRV jako nezávislého partnerského orgánu, který by přispěl k řešení závažných problémů systému vzdělávání, a to zejména strategie jeho dlouhodobého rozvoje (UL, 1997/98, č.10, s. 9).

4.5.2 Pavel Ernst (prezident unie) a Petr Lacina (více prezidentem pro otázky školství) Unie zaměstnavatelských svazů

Představitelé Unie zaměstnavatelských svazů P. Ernst a P. Lacina **řešili** ve svém posuzování předkládaného návrhu **složení rady**, kdy vyjádřili názor, že v ministerském návrhu chybí **zastoupení odborů**. Kladně hodnotí fakt, že reprezentace sociálních partnerů v radě by podle tohoto návrhu měla být delegována mateřskými organizacemi. Za dost vážní považují ustanovení, podle kterého by měl ministr do rady jmenovat veřejně známé osoby, významné publicisty či tvůrce veřejného mínění s odůvodněním, že školství nepotřebuje slavné tvůrce veřejného mínění, ale odborně zdatného partnera, s nímž je možné vést závazný a věcný dialog o zásadních koncepčních krocích ve školství. Stejně tak poukázali na skutečnost, že v radě **nejsou zastoupeni představitelé státní správy**, kteří by v ní měli sehrát klíčovou roli, neboť jsou to oni, kdo v rukou drží kompetence a nesou zodpovědnost za vzdělávání. S kým jiným než s tvůrci a předkladateli školských koncepcí by měli sociální partneři vést tvůrčí dialog. Nebrání se myšlence, že členství by mělo být nabídnuto i **jiným rezortům**, které mají ve školství nezanedbatelné slovo ba bez nichž nelze otázky vzdělávání posuzovat komplexně – **především ministerstvu práce a sociálních věcí, ministerstvu financí a zemědělství**. Za další by uvítali výraznější **účast školských výzkumných ústavů**, které považují za profesionální zázemím, nebo přesněji základ odborného orgánu rady – agentury pro kurikulum, standardy a certifikaci, doporučenou examinátorů OECD, nebo zřízení několika odborných sekcí, zvláště pro odborné, zvláště pro základní a všeobecné vzdělávání, ve kterých by pracovali sociální partneři.

Skutečnost, že je rada navrhovaná jako poradní orgán ministerstva, nemusí podle ní automaticky znamenat její závislost na MŠMT zejména pokud má „radit“ i samotným školám. Uvádí, že rada k poradní funkci potřebuje také vlastní kompetence jako např. hodnocení a akreditace standardů vzdělávacích programů atd.

Unie zaměstnavatelských svazů ustoupila od svého původně navrhovaného názvu „*Národní kurikulární rada*“ a místo něho navrhla název „*Národní rada pro vzdělávání*“, kde pro změnu chybí slůvko „obsah“ nadepsané v ministerské variantě. **Proč?** Za prvé se nový název zdá pro veřejnost lépe srozumitelný. Za druhé, a to je podstatnější, není důvod proč by se rada měla zabývat pouze otázkami obsahu vzdělávání, proč by sociální partneři nemohli odpovědně jednat také o otázkách skladby sítě škol, či vzdělávacích cílů, které se jich rovněž bytostně týkají a které problematika obsahu zásadně ovlivňuje. Poukazují na to, že spatřovat těžiště práce Národní rady vzdělávání pouze v hodnocení výroční zprávy, jak je to uvedeno v ministerském návrhu, kterou předloží rezortní výzkumné ústavy, je málo. Připouští možnost, že by se rada mohla také závazně zabývat zásadními koncepčními otázkami školské vzdělávací politiky, ale až v druhém plánu. My v tomto bodě naopak vidíme prioritu a nejvíce se v něm vzájemně lišíme.

Ale na druhou stranu - je dobře, že se téma rady pro vzdělávání dostalo na diskuzi stůl a že se o jednotlivých částech návrhu bude zřejmě dál jednat. Prostor pro určitý konsenzus je tím otevřen (UN, 1997, č. 31, s.5).

4.5.3 Petr Ježek – člen přípravného výboru NRV (17. 3.1998)

Petr Ježek, jako člen přípravného výboru hodnotí výsledky prvního setkání všech členů přípravného výboru a seznamuje veřejnost s prvními výsledky společných jednání např. se skutečností, **že v přípravném výboru budou mít všichni členové rovnocenné postavení.** Z uvedeného důvodu nebyl zvolen předseda přípravného výboru, ale bylo dohodnuto, že v roli přisedícího se budou střídát. Dále uvádí, že jako zástupci těch partnerů, kteří jsou buď tvůrci, nebo nositeli, nebo uživateli vzdělávání (tj. státní správa, parlament, svaz měst a obcí, učitelé, ředitelé škol, zaměstnavatelé, zaměstnanci a rodiče), mají na hledání cílů vzdělávání a na řešení jeho jednotlivých problémů rozdílné názory a že jejich snahou bude hledat kompromisní řešení, která by mohla uspokojit každého z partnerů, což je velmi náročné časově i způsobem komunikace.

Již na prvním jednání se např. shodli, že v názvu Rady by mělo být **vypuštěno slovo národní,** protože v českém kontextu původní název **zaznívá nacionalisticky** a jako důvod uvádí, že Rada se nebude omezovat na vzdělávání pouze Čechů a Moravanů a Slezanů.

Jistě se bude zabývat vzděláváním všech občanů na území tohoto státu. Vzájemnou shodu uvádí také v tom, že Rada by **neměla být poradním orgánem ministerstva školství**, ani orgánem parlamentu s pravomocemi podobnými Radě pro rozhlasové a televizní vysílání a že **výstupy z činnosti Rady by měla být stanoviska a doporučení**. Úkolem rady by mělo být usilovat o dohodu při řešení problémů systému vzdělávání a jeho postavení ve společnosti. Problém nevidí ani v dokončení první části návrhu statutu popisujícího poslání a funkci Rady.

Jejich názory **se nesjednotili v tom**, zda by měla být **poradním orgánem vlády** (v tom případě by všechny její členy jmenovala vláda), anebo **veřejným orgánem občanské společnosti** (kde by jednotlivé členy jmenovaly organizace zastupující ty sociální partnery, které budou Radu tvořit). Jako složitější vidí jednání o složení Rady a jejích orgánech. Rada by měla mít řadu odborných sekcí - pracovních skupin pro řešení jednotlivých problémů a že teprve po důkladném projednání každého z návrhů v těchto sekcích by se měly projednat v Radě. Jasně názory nepadají v názorech, kdo všechno by v samotné Radě měl být zastoupen a kolik členů by Rada měla mít.

Autor článku uvádí, že on sám se domnívá, že všechny organizace působící v oblasti vzdělávání by své zástupce nemusely mít přímo v Radě, stačilo by, aby měli své zastoupení pouze nejvýznamnější sociální partneři, všechny ostatní organizace jichž se vzdělávání dotýká, by mohly mít své odborníky v odborných sekcích Rady. Chybět by v Radě rozhodně neměli odborníci např. psychologové, sociologové, psychofyziologové. A ve statutu by mohla být podmínka, že bez předchozí dohody všech členů sekce, která bude ustanovena pro řešení určitého problému, se žádný materiál týkající se tohoto problému v Radě nebude projednávat. Potom by nebylo nutno vytvářet radu o 40 – 70 a více členech.

Seznam členů přípravného výboru rady pro vzdělávání v ČR: Ing. Pavel Ernst, CSc., MUDr. Petr Ježek, RNDr. Jindřich Kitzberger, Mgr. Daniel Kroupa, Ing. Jan Koucký, Mgr. Dušan Martínek, Mgr. Petr Roupec, Růžena Ryglová, PhDr. Jaroslav Sekot, PhDr. Marcela Štiková, PaedDr. František Vízek, Doc. ing. Ivan Wilhelm, CSc. (UL č. 10/97-98, s. 8).

4.5.4 Návrh statutu Rady pro vzdělávání v ČR dle přípravného výboru

Přípravný výbor Rady pro vzdělávání v ČR (společná instituce vzdělavatelů a sociálních partnerů doporučené examinátoři OECD, která by měla řešit strategické otázky školství) předložil k všeobecné diskusi návrh jejího statutu. Přípomínky bylo možné zasílat nejpozději do 30. září 1998.

Návrh 1. části statutu byl přijat přípravným výborem Rady dne 19. 5. 1998.

Hlava I

Poslání a funkce

Alternativa I. Rada pro vzdělávání v ČR (dále jen Rada) je nezávislý veřejný orgán občanské společnosti. Rada plní funkci konzultativního, iniciačního, oponentního a hodnotícího grémia.

Alternativa II. Rada pro vzdělávání ČR (dále jen Rada) je konzultativní, iniciační a poradní orgán vlády ČR.

v oblasti vzdělávání a výchovy (tj. celoživotního osvojování si vědomostí, dovedností, společenských postojů a duchovních hodnot, socializace a humanizace).

Rada usiluje o dohodu sociálních a dalších partnerů při řešení problémů systému vzdělávání a o takovou vzdělávací politiku státu, která bude dosažené dohody uskutečňovat. Ve svých aktivitách vychází Rada z předpokladu, že její další činnost bude uzákoněna.

V souladu s tím:

a) projednává, posuzuje a iniciuje návrhy v oblasti:

- dlouhodobých cílů vzdělávání
- legislativních změn
- koncepcí a strategií rozvoje systému vzdělávání
- funkcí jednotlivých úrovní a subsystémů vzdělávání
- působení kurikula včetně kurikula skrytého, vzdělávacích programů a standardů
- evaluace vzdělávání
- profesionálního rozvoje učitelů a změn jejich pracovních podmínek

b) každoročně se vyjadřuje k (e):

- zprávě o stavu vzdělávání v ČR předkládané MŠMT
- zprávě o stavu vzdělávání ve vazbě na zaměstnanost

- výroční zprávě České školní inspekce
  - vládnímu návrhu zákona o státním rozpočtu na následující kalendářní rok (ještě před jeho projednáním v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR)
  - koncepční vládní politiky v oblasti vzdělávání a ke způsobu jejího uskutečňování
  - grantové politice z hlediska potřeb vzdělávání
- c) podněcuje a rozvíjí veřejnou diskusi o možných alternativách řešení problémů souvisejících se vzděláváním a o výhodách, nevýhodách a rizicích jednotlivých alternativ v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu
- d) zveřejňuje stanoviska a doporučení k projednaným materiálům (UL, č.10/97-98, s. 8).

4.5.5 Koordinační rada středních a základních škol při Unii zaměstnavatelských svazů ČR

Jako jeden z možných sociálních partnerů se k návrhům vytvoření Národní rady vzdělávání ČR vyslovila i Koordinační rada středních a základních škol při Unii zaměstnavatelských svazů ČR. Návrh zmiňuje **poslání rady, složení členů, orgány rady a hlavní úkoly a organizační, ekonomické a odborné zabezpečovací činnosti rady.**

Národní kurikulární rada (výchozí návrh)

1) Poslání rady:

Národní kurikulární rada je nezávislý koordinační orgán nadresortního charakteru, který zastřešuje na centrální úrovni mechanismy umožňující průběžné řešení problematiky kurikula, vzdělávacích a evaluačních standardů a certifikátů v základním, střední i vyšším vzdělávání.

Rada představuje širokou platformu otevřenou všem zainteresovaným subjektům, jak zevnitř, tak i zvnějšku vzdělávacího systému.

Posláním rady je:

- a) hodnotit a akreditovat vzdělávací programy a standardy,
- b) plnit funkci poradního grémia pro odpovědné orgány státní správy a parlamentu v dalších otázkách vzdělávací politiky. Usnesení rady, vzniklá na bázi konsensu zainteresovaných partnerů, jsou pro ně závazná.

2) Rada:

2.1 Složení rady

- zástupci centrálních státních orgánů (MŠMT, MPSV, Ministerstvo průmyslu a

obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství),

- představitelé Unie rodičů,
- zástupci zaměstnavatelů,
- zástupci všech typů škol (včetně VŠ),
- zástupci expertních pracovišť (výzkumných ústavů, Agentury pro kurikulum, standardy a certifikaci v odborném vzdělávání).

2.2 Orgány rady jsou

- předsednictvo složené z vrcholných představitelů sociálních partnerů a státních orgánů (volí předsedu),
- plénum,
- odborné sekce,
- stálý sekretariát.

3) Hlavní úkoly:

- návrhy strategických cílů vzdělávací politiky státu a národního kurikula,
- návrhy legislativního vymezení rámce všeobecného a odborného vzdělávání a doporučení pro realizaci příslušných kroků vzdělávací politiky, zajišťující prostupný systém kontinuálního vzdělávání,
- posuzování katalogu kvalifikací a stanovení příslušných vzdělávacích standardů včetně profesních standardů v odborném vzdělávání,
- iniciování a akreditování nových vzdělávacích programů odpovídajících vzdělávacím cílům a požadovaným kvalifikacím,
- hodnocení systému vzdělávání a certifikace absolventů,
- evaluace dosaženého vzdělání z hlediska míry dosahování vzdělávacích cílů a relevance k potřebám trhu práce a dalšího vzdělávání,
- spolupráce s orgány EU, především s ETF Turín, při řešení kurikulární problematiky, profesních standardů a mezinárodně uznávaných certifikátů.

Tyto úkoly jsou řešeny pro celý systém všeobecného a odborného vzdělávání v provázanosti prvotního formálního (školního) a dalšího neformálního celoživotního vzdělání.

4) Organizační, ekonomické a odborné zabezpečovací činnosti rady:

Vzhledem k jejímu poslání je činnost Národní kurikulární rady zabezpečena v rámci školské kapitoly státního rozpočtu. Organizačně její činnost zabezpečuje stálý sekretariát.

Nezbytné odborné expertní zázemí představuje, v souladu s doporučením OECD č.6, především nezávislá Agentura pro kurikulární standardy a certifikaci v odborném vzdělávání. Jejím základem je po odpovídající transformaci Výzkumný ústav odborného školství, který již řadu předpokládaných úkolů plní. Další součástí tohoto zázemí je Výzkumný ústav pedagogický, případně další výzkumná pracoviště (UL, 1997, č. 6, s. 13).

4.6. „Kulaté stoly“ k ustavení NRV

Kulaté stoly jsou pojaty jako otevřená diskusní fóra, tzn., že kdokoli může kdykoliv během prezentací pokládat dotazy a diskutovat k tématu, které ho zajímá. K jednotlivým tématům týkajícím se oblasti vzdělávání jsou vždy přizváni odborníci z akademického světa, škol a školských zařízení, ministerstva školství, České školní inspekce i zástupců dalších organizací.

4.6.1 Rada moudrých také ve školství? (20. 12. 1996)

Po ministrově informaci, kterou uvedla Mladá fronta DNES, že rada bude pracovat již od 1. 1. 1997, uspořádal ÚRŠ urychleně ještě před vánočními svátky „kulatý stůl“, aby se odborná veřejnost dověděla, jaké jsou představy ministerstva, a mohla se k nim také vyjádřit. MŠMT zastupovali vrchní ředitelé dr. Krátký a ing. Svoboda.

Dr. Krátký uvedl důvody, proč se tímto projektem začali na ministerstvu zabývat, cituji: „Je to v návaznosti na poznání, že komunikace mezi ministerstvem a veřejností dlouhodobě a systémově není v pořádku. Je to i potřeba získat pevnější oporu při prosazování určité podoby kurikula. Tvorba kurikula se ukazuje nejvíce problémovou agendou ministerstva, nepřijemnou agendou, kde se nejvíce rozvinula pluralita názorů. V současné situaci je pozice ministerstva, pokud stojí samo proti diskutujícím a nenechá diskutovat jednotlivé zájmové skupiny mezi sebou, velmi problematická. Je tu tedy snaha přenést pravomoc i odpovědnost alespoň částečně na jiný orgán.“

Hlavní problémy, které se diskutovaly:

1) ***Jaký je účel tohoto poradního orgánu?***

Bude to orgán konzultační s neformální autoritou a právem jeho názor odmítnout? Nebo má

mít rozhodovací pravomoc a jeho autorita bude formální, vyjádřená zákonem i s možností přímých i nepřímých sankcí na toho, kdo jeho závěry nebude respektovat?

2) ***Bude to orgán oponentní, posuzovací, nebo tvůrčí, iniciační, výkonný?***

V druhém případě, pokud má tvořit komplexní návrhy, je nutné zázemí v podobě úřadu.

3) ***Rozsah činnosti?***

Kurikulum, nebo všechny otázky vzdělávání (tzn. např. i řízení ve školství, otázka platů)?

4) ***Má to být prioritně orgán politický, nebo orgán odborný?***

Politický orgán řeší záležitosti, které se týkají všech občanů, a je žádoucí, aby v něm bylo zastoupení sociálních partnerů (rodičů, učitelů, zaměstnavatelů...). Rozhodnutí se tvoří klasickými demokratickými mechanismy – delegací, hlasováním většiny nad menšinou. Odborný orgán by museli tvořit odborníci z vysokých škol hovořící nikoli jménem nějakých kolektivů, asociací, ale sami za sebe. Takový orgán málokdy rozhoduje hlasováním.

V této souvislosti často zaznívá „odmítáme politizaci školství“. Tím je myšleno politikaření. Politika ale není pejorativní – je to záležitost, která se týká zájmu všech skupin obyvatelstva, není záležitostí monopolního rozhodování určité skupiny, ať už profesní či odborné. V tomto smyslu vzdělání je politického charakteru (např. otázka: víceletá gymnázia ano, či ne?).

5) ***Vazba na strukturu veřejné moci?***

Zda na ministra, na vládu, nebo na Parlament? U nás je obecně nedůvěra k exekutivě a největší autoritu má Parlament. Proto je tlak aby autorita tohoto orgánu byla odvozována přímo od Parlamentu.

6) ***Konflikt parciální a obecné agendy?***

Bude ředitele velké banky zajímat otázka kurikula základní školy? Víme, kde leží extrémy, ale široká plocha mezi nimi je velmi nejasná a bylo by vhodné vést nějakou dělicí čáru. Přiznáváme bez mučení, že poradní sbory byly vítězstvím parciální agendy. Vznikly parciální pohledy na problémy (např. v poradním sboru pro gymnázia byli stoprocentně zastoupeni lidé z gymnázií).

Ing. Svoboda: „Když pan ministr záměr vyhlášoval, byla interpretace v tisku nepřesná. Tato rada by primárně neměla být složena z lidí, kteří jsou bezprostředně spojeni se školstvím a ve školství působí. Cílem bylo zatáhnout do řešení školské problematiky lidi, kteří stojí mimo školský systém a jsou zainteresováni na jeho výsledcích. Jestliže je takový orgán legislativně nezakotven, znamená to, že autorita rady může být odvozena jedině od autority lidí, kteří se v ní nacházejí. Původní myšlenka byla dostat do této národní kurikulární rady skutečně

osobnosti par excellence, stojící ve vysokých patrech společenského postavení (jen pro představu několik jmen – např. Baťa, Tigrid, Tošovský apod.).“

Diskuse, která se rozvinula kolem hustě obsazeného kulatého stolu, potvrdila, že představy o složení a funkci rady (národní? - kurikulární?, jedna rada, nebo několik?) jsou opravdu velmi nezralé, pojmy nejasné a nepřesné. Mnozí účastníci však považují její ustavení za naléhavé (UL, č. -6/97, s. 12).

4.6.2 Vzdělávání se netýká jen školství (5. 3. 1998)

Další diskuse nad ustavení NRV se uskutečnila v Ústavu výzkumu a rozvoje školství v Praze. Zástupce MŠMT Mgr. Petr Roupec vyjádřil velkou vůli současného vedení MŠMT řešit nakupené problémy a přispět k ustavení NRV. Vzdělávání není podle něho úzce resortní zájem, je chápáno v nejširším kontextu jako celoživotní učení. Dosud chybí strategie vzdělávání a resort školství nemá koncepci. NRV by měla pomoci tyto otázky řešit v širokém kontextu přesahujícím jedno volební období. Musí existovat kontinuita vývoje a jeho perspektivy bez ohledu na změny ve vedení ministerstva. **Ustavení NRV může být velmi významným signálem pro všechny zúčastněné** (UL, č. 8/97-98, s.7).

- Za **Národní vzdělávací fond** se k materiálu vyjádřila **Ing. Kopicová** a konstatovala, že podkladový materiál (*zřejmě je míněn názor minulého vedení MŠMT – pozn. red.*) je pouze o školství – nezahrnuje oblast celoživotního vzdělávání, kterou nikdo nezastřešuje ani strategicky ani, finančně. To souvisí s kvalitou a strukturou pracovní síly, která je u nás v šíleném stavu, nejsou informace o tom, jak se pře strukturalizovala celá kvalifikace pracujících.... Je důležité jaké jsou profily absolventů škol, zda nemusí hned nastat rekvalifikace, zda je školská sféra schopna reagovat na změny, které zaměstnavatelé potřebují. Druhý její zástupce **Ing. Coufalík** upozorňuje na skutečnost, že **Česká republika je jednou z posledních zemí, která nemá NRV**. Zkušeností je dost. Je to i záležitost budoucích vztahů k Evropské unii. Přípravný výbor by měl koordinovat všechny podobné aktivity – např. pracovní skupinu pro vzdělávání při Radě hospodářské a sociální dohody (tripartitě). Je třeba vymezit vztahy mezi těmito orgány. Z návrhu vyplývá velká uzavřenost resortu školství, MŠMT málo respektuje požadavky vznikající mimo tento resort. V NRV by měli být hlavní sociální partneři zastoupeni.

- **Za Institut pro manažerské vzdělávání Svazu průmyslu** se k návrhu na NRV vyjádřila **Ing. Šafaříková**, která uvedla, že **Národní rada vzdělávání by měla kontinuálně bez ohledu na změny vlád zpracovávat strategie celoživotního vzdělávání**, jejich aktualizace, navrhopvat jejich realizaci v legislativě. Měla by také zajistit zpětnou vazbu z reálného života, od klientů vzdělávacích služeb (žáků, studentů i dospělých). Manažeři firem upozorňovali na skutečnost, že školská soustava nepřipravuje pro život.
- **XY, firma se zahraniční účastí** uvedla, že mají velké problémy s tím, jak připraveni přicházejí absolventi SOU, SOŠ i VŠ do zaměstnání. Uvedli, že musí věnovat nemalé prostředky, aby je naučili tomu, co potřebují – doškolují je formou rekvalifikací a vysokoškoláky formou nástavbového studia. Odhadují, že 75% produktivního věku musí být zaměstnanec dále vzděláván.
- Za **ministerstvo zemědělství** se k návrhu vyjádřil **Ing. Liška** a konstatoval, že má-li být **NRV orgánem užitečným, musí být postavena na principu maximální možné nezávislosti a maximálně možné schopnosti prosazovat dobré myšlenky a toho bude schopna pouze jako nadresortní orgán při Senátu**, který je v našem politickém systému nejstabilnějším orgánem státu. Jako **důležitá** se jeví také **legislativní podpora** ve všech ostatních zákonech. Zmiňuje také **důležitost zákona o státní službě**, který by zamezil možnému rozbití státního aparátu po každých nových volbách. Kritizuje skutečnost, že ministři se u nás mění třeba každého půl roku, což se v žádné jiné demokracii neděje.
- **Doc. Petrovič** z **VÚOŠ** považuje za logické přenesení diskuse do sféry zaměstnavatelů, protože to jsou odběratelé školského systému. **Národní rada vzdělávání** by měla být **orgánem, kde se vede dialog mezi světem vzdělávání a světem práce**. Bez této komunikace rada nemá smysl.
- **Doc. Štech** z **Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy** zmínil, že takový orgán funguje ve Francii jako sbor špičkových odborníků (sociologů, filosofů, psychologů, didaktiků, odborníků přírodovědných a technických oborů), kteří dělají hluboké analýzy a dopředu vypracovávají střednědobé a dlouhodobé koncepce vzdělávání obecně. U nás se

souvislostmi české národní identity s koncepcemi vzdělávání a proměnami na trhu práce od roku 1989 nikdo nezabýval. Jako další problém vidí, že na Západě velmi intenzivně řeší pojetí a proměny sociální solidarity a sociálního pouta. Zmiňuje, že u nás takovou platformu nemáme, ale mohla by se jí stát Národní rada vzdělávání, pak by ale nemohla být orgánem akademickým.

- **Za Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání školství (ÚVRŠ)** se vyjádřil **Ing. Kovařovic**, který uvedl, že funkcí Národní rady vzdělávání je řada a nejsou kompatibilní. Jako příčinu vidí izolaci MŠMT od společnosti, která bohužel trvá od listopadu 1989. Dále uvádí, že nám chybí všecko – orgány pro vztah se sociálními partnery na bázi tripartity, vybavené určitými kompetencemi, ale chybí tu i „rada moudrých“. Zamýšlí se nad tím, že postupně asi vznikne víc orgánů s různými funkcemi, proto je nutné nejprve jasně vymezit tyto funkce a zajistit jejich kompatibilitu. Teprve v té chvíli se dospěje k tomu, zda půjde o jeden orgán, dva nebo více a jaký charakter budou mít. Do té doby se mu zdají všechny diskuse naprosto předčasné.

- **Za MŠMT se vyjádřil Mgr. Roupec**, který uvedl, že nynější vedení si je vědomo, že vzdělávání musí zahrnovat všechny oblasti, a proto má snahu propojovat se se všemi partnery z řad zaměstnavatelů i s nestátním segmentem vzdělávání. **Národní rada vzdělávání by měla být orgánem, ke kterému se může obracet kdokoli.** Vše musí být postupně zakomponováno do právního systému. Zdůraznil, že MŠMT preferujeme otázku času, což přináší samozřejmě rizika. Bude rozumné tato rizika snášet, protože je potřeba jednat velmi rychle.

- K návrhu se vyjádřil také **prof. Kotásek za ÚVRŠ** a zmínil, že vítá nový prvek **-vůle k vytvoření Národní rady vzdělávání z mnoha stran**, zejména ze strany sociálních partnerů. Zdůraznil, že chybí a dosud nezazněl dostatečně hlas hlavních aktérů vzdělávacího systému – učitelských asociací. Uvedl, že žádná reforma se neuskuteční bez aktivní účasti učitelů.

Konstatoval, že se hodně mluví o světě vzdělávání a světě práce. Ale společnost není jen svět práce, je tu celá oblast různých dalších zájmů, které přesahují svět práce. Přesah vzdělávání jde mnohem dál (UL, 1997/98, č.10, s.7).

4.6.3 Strategické řízení v českém školství – Mission impossible? (26.5.2011)

Úvodní příspěvek přednesl vedoucí katedry CŠM UK v Praze Václav Trojan, který **objasňoval slovo strategie s pomocí moderních technologií i akademického slovníku.** Zdůraznil neexistenci **Národního plánu vzdělávání**, a tedy chybějící vizi i strategii českého školství. „Audit zvenku“ provedl ve svém příspěvku T. Feřtek a zdůraznil čtyři oblasti potřebné k proměně vzdělávání: **strategické dokumenty, vzdělávací dokumenty, systémovou podporu pro pedagogy a nástroje pro ověřování výsledků vzdělávání.**

V konečné diskusi bylo účastníky konstatováno co je třeba udělat, aby mohlo české školství lépe fungovat:

- **Strategie jednotlivých škol jsou vytvářeny bez strategie celostátní, a tím i bez podpory – dochází tak k velkým rozdílům mezi školami, a tím vznikají problémy pro žáky (stěhování i přechod na jiný stupeň školy).**
- **Ve skutečnosti existují tři tendence strategií: školy, zřizovatele a státu.**
- **Bílá kniha byla kvalitním strategickým dokumentem a lze na ni navázat – nemusí se zásadně měnit směr.**
- **Potřeba „Národní rady pro vzdělávání“ nezávislé na střídání politických garnitur a udržující nastavenou vizi a strategii českého školství (Školství, 2011).**

4.6.4 Co máme očekávat od Národní rady pro vzdělávání (20. 11. 2014)

Listopadový Kulatý stůl SKAV a EDUin se zabýval tématem **Národní rady pro vzdělávání, která by mohla přinést pozitivní vliv na kontinuitu vzdělávacích politik, na prosazení důležitých reformních kroků, na sdílení partikulárních zájmů.** Účastníci panelové diskuse vyslovili pochybnosti, že se to současnému vedení MŠMT podaří.

Důležitá sdělení účastníků kulatého stolu ke vzniku NRV

- **První nápad zřídit Národní radu pro vzdělávání pochází z roku 1996. Představa o její podobě se postupně proměňovala. Historie proměn této myšlenky vede ke skepsi, zda jsme schopni vytvořit opravdu funkční radu (Arnošt Veselý, FSV UK).**
- **Podobné orgány v různých zemích mají velmi různou funkci a podobu. Od diskusního a poradního orgánu po státní úřad s výkonnými pravomocemi. Například finská Národní rada**

pro vzdělávání, na níž se u nás často odvoláváme, je fakticky výzkumným státním úřadem s mnoha zaměstnanci (Karel Rýdl, UP)

- V podmínkách ČR hrozí, že rada bude jen poradním orgánem ministra, který bude jejím prostřednictvím obhajovat své kroky. K tomu by nemělo dojít. Naopak potřebujeme orgán, který překoná omezenost resortních a ideologických mantinelů (Jiří Kulich, SEVER).
- Rada nemusí mít nutně zákonný status. Například Tripartita není orgán vzniklý ze zákona, přesto jeho autoritu respektuje jak vláda a ministři, tak veřejnost (Miloš Rathouský, Svaz průmyslu a dopravy).
- Rada musí mít jasné cíle, poslání a pravomoci. Jinak půjde o orgán, kde se budou přetahovat o moc zástupci vlivových skupin. Musí být nepolitická, odborná a výkonná (Karel Rýdl, UP).
- Národní rada pro vzdělávání by měla vznikat zespoda, využít rostoucího zájmu veřejnosti o vzdělávání. Veřejnost ocení, jestliže může mít přímý vliv na podobu vzdělávací politiky (Zdeněk Slejška, EDUin) (www.eduin.cz).

4.7 Shrnutí

Prvotní myšlenka na zřízení Národní kurikulární rady se objevila ve **zprávě examinatorů z OECD** v roce 1996. Uvedená zpráva obsahuje pouze doporučení, nepřináší podněty, jak by taková Rada měla vypadat. Z textu je pouze patrné, že by měla **představovala širokou platformu**, která by byla **otevřena všem zainteresovaným subjektům** jak zevnitř, tak i **zvnějšku vzdělávacího systému**. Jejím **úkolem** by mělo být **hodnotit** a **akreditovat** vzdělávací standardy a programy, **radit ministerstvu** i **jednotlivým školám** ve věcech týkajících se obecních trendů v obsahu vzdělávání, **vyhodnocovat nejlepší návrhy** a **podporovat kurikulární výzkum a vývoj** (4.1.1).

Po volbách v roce 1996 se stal ministrem školství Ivan Pilip, který v rozhovoru pro Učitelství noviny oznámil záměr Radu ustavit. Představoval si ji jako **diskuzní platformu reprezentantů jednotlivých druhů a typů škol**, která by se měla zabývat především obsahovými záležitostmi a **napomoci vytvořit takový mechanismus**, aby **školství méně podléhalo různým politickým změnám** (4.2.1). Právě časté výměny ministrů se jevily jako jedna z příčin, že se nepodařilo za dvacet let, tedy od roku 1996 až do současnosti (rok 2016), Národní kurikulární radu ustavit. Ministrův záměr zřídit Radu, rozvířil první formální i

neformální diskuse, ve kterých se vyjasňovalo **poslání, složení a postup** při zakládání tohoto **konzultativního orgánu**. Jako první přišla se svým návrhem na ustavení Národní kurikulární rady **Koordinační rada středních a základních škol při Unii zaměstnavatelských svazů**, která jej odeslala ministru Pilipovi a ve kterém zdůrazňuje nutnost koordinace v celé oblasti vzdělávání a zdůvodňuje ji faktem, že neexistuje jednoznačná pravomoc některého z orgánů státní správy za celou oblast vzdělávání. Rada **by měla mít status nezávislého, koordinačního a nadresortního orgánu**. Návrh dále uvádí, že **rozhodující je její poslání**, které podle jejich názoru je - **hodnotit a akreditovat vzdělávací programy a standardy a plnit funkci poradního grémia pro odpovědné orgány státní správy a parlamentu v dalších otázkách vzdělávací politiky** (4.5.5). Následně ještě v prosinci 1996 uspořádal Ústav výzkumu a rozvoje školství „kulatý stůl“, aby se odborná veřejnost dověděla, jaké jsou představy ministerstva, a mohla se k nim také vyjádřit. Vrchní ředitel Krátký z MŠMT uvedl důvody, proč se tímto projektem začali na ministerstvu zabývat. Především proto, že **komunikace mezi ministerstvem a veřejností dlouhodobě a systémově nebyla v pořádku**, snahou **získat podporu při prosazování určité podoby kurikula a následně přenést pravomoc i odpovědnost alespoň částečně na jiný orgán**. Diskutovalo se nad hlavními problémy – **účel rady, status rady, rozsah činnosti**, zda bude orgánem **politickým** nebo **odborným**, **vazba na strukturu veřejné moci** a zda nedojde ke konfliktu parciálnímu a agendy obecně. Vyskytly se rozpory v názorem mezi jednotlivými skupinami aktérů. Přesto mnozí **účastníci považovali ustavení rady za naléhavé** (4.6.1).

Ministr Ivan Pilip byl v červnu 1997 nahrazen ve funkci Jiřím Grušou. Přes uvedenou změnu ministra pokračovaly přípravy na ustavení Rady. **Svůj návrh k veřejné diskusi** předložilo MŠMT a vyzvalo veřejnost k zasílání připomínek do stanoveného termínu 20. září 1997, který prodloužilo do konce října. Na uvedeném návrhu je zajímavá skutečnost, že je předložen návrh na ustavení **„Národní rady pro obsah vzdělávání“**, čímž je zúžená činnost Rady pouze na oblast kurikula. Druhou zajímavostí je, že MŠMT přímo vyzvalo veřejnost k diskusi nad tímto materiálem. **Návrh nezmiňuje jaký by měla mít Rada status, zabývá se složením a činností, kterou by měla vykazovat**. Hlavním předmětem její činnosti by mělo být **projednávání a vyjádření stanoviska k výroční zprávě o obsahu vzdělávání**, předkládané resortními ústavy MŠMT zabývajícími se obsahem vzdělávání za uplynulý školní rok. **Podle návrhu činnost NROV připraví sedmičlenný přípravný výbor** (s účastí

zástupce MŠMT), jehož **úkolem** bude: **vypracování návrhu jmenovitého seznamu členů rady nominovaných ministrem**, předložení ministrově ke schválení, zpracování návrhu jednacího řádu Rady a příprava prvního jednání Rady (4.2.3).

Souběžně s vyhlášenou diskusí k návrhu MŠMT probíhaly také diskuse na půdě Poslanecké sněmovny. Otázka Národní kurikulární rady se řešila také 17. září 1997 na 18. schůzi výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu PS. Zde poprvé byly souběžně posuzované dva různé návrhy. Diskutovalo se nad návrhem MŠMT (4.2.4) a návrhem Unie zaměstnavatelských svazů a Unie rodičů (4.5.5), který vidí radu jako platformu pro dialog sociálních partnerů bezprostředně zapojených do procesu vzdělávání. Z průběhu diskuse je patrný stálý nesoulad mezi očekáváními jednotlivých aktérů ve všech otázkách týkajících se ustavení Rady. Určitý posun je možné zaznamenat v tom, o jaký orgán se má jednat. **O Radě** se začíná uvažovat jako o **orgánu odborném, nezávislém, nadpolitickém**. Diskuse pokračuje na 19. schůzi VVVKMT, které se účastní také ministr Jiří Gruša, **šlo o první skutečnou debatu ministra školství s poslanci**. Poslanci se ptali a ministr odpovídal, pokud otázky směřovaly k tématu Rady, **označil NRV jako klíčovou národní instituci**, která musí dodržet tři prvky – musí být „vitální“, **nesmí** to být další „byrokratické těleso“ a musí být „otevřena všem“. Dále uvádí nutnost „nezávislosti“ na MŠMT a „apolitičnost“, vyjadřuje obavy z toho, aby se jednání nestala soubojem zájmů různých interpretací problému (4.2.2). Na uvedené schůzi přijali poslanci usnesení č. 133, ve kterém je uvedeno: **Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu a tělovýchovu podporuje ustavení Národní rady pro vzdělávání. MŠMT doporučuje NRV ustanovit na zásadách: orgán se bude zabývat otázkami vzdělávání a vzdělávací politiky; bude mít funkce poradní a iniciační a bude orgánem nezávislý s vyváženým složením členů zabývajících se problematikou vzdělávání; její legislativní ukotvení se předpokládá na počátku roku 1998 a MŠMT má do 30. 11. 1997 předložit novou verzi návrhu na ustavení NRV (4.4.1). MŠMT po poradě vedení v prosinci 1997 schvaluje návrh na ustavení Rady prostřednictvím přípravného výboru. Radu vidí jako partnerský orgán sociálního dialogu, nezávislého na konkrétní osobě ministra, který může vnést stabilitu do vzdělávací politiky. Neměla by mít rozhodovací právo, její autorita musí být odvislá od osob, které se na její činnosti budou podílet, a na výsledcích jejich práce. Nepůjde pouze o orgán oponentní k materiálům vzniklým na MŠMT, ale též koncepční, přicházející s vlastními návrhy (4.2.4).**

Začátkem roku 1998 byla jmenována úřednická vláda J. Tošovského, která byla složená

částečně z nestraníků. Novým ministrem školství se stal Jan Sokol. V pracovní verzi programovém prohlášení Tošovského vlády se pak objevuje věta: „(Vláda) připraví ustavení Národní rady pro vzdělávání (4.2.5).

Koordinační rada středních a základních škol přijímá s velkými rozpaky na svém jednání v únoru 1998 neurčitě formulovaný a nezavazující **konečný text vládního prohlášení**, podle kterého „vláda zváží ustavení NRV“. Následně se v březnu 1998 v Ústavu výzkumu a rozvoje školství v Praze koná **kulatý stůl „Vzdělávání se netýká jen školství“**, na kterém náměstek ministra Mgr. Roupec ohlásil první zasedání přípravného výboru NRV na 17. 3. 1998. Velmi zřetelně zde zazněla kritika ze strany „světa práce“, že školská soustava nepřipravuje absolventy pro život. Na základě těchto informací byla zdůrazněna potřeba dialogu mezi „světem práce a světem vzdělávání“. Náměstek ministra **Mgr. Petr Roupec** také **vyjádřil velkou vůli současného vedení MŠMT řešit nakupené problémy a přispět k ustavení NRV**. Uvedl také, že dosud **chybí strategie vzdělávání**, resort školství **nemá koncepci** a **NRV by měla pomoci tyto otázky řešit** v širokém kontextu přesahující jedno volební období. Dále uvedl, že nynější vedení MŠMT si je vědomo, že vzdělávání musí zahrnovat všechny oblasti, a proto má snahu propojovat se se všemi partnery z řad zaměstnavatelů i s nestátním segmentem vzdělávání. V diskusi dále zaznělo, že **ČR je jednou z posledních zemí, která nemá NRV**. Kritizována byla **velká uzavřenost resortu školství**, která se projevuje tím, že **málo respektuje požadavky vznikající mimo tento resort**. **Příčinou izolace MŠMT od společnosti, která trvá od roku listopadu 1989 je skutečnost, že chybí všecko** – především orgány pro vztah se sociálními partnery na bázi tripartity, vybavené určitými kompetencemi. Uvažuje se o tom, že postupně vznikne více orgánů s různými funkcemi, proto je nutné nejprve jasně vymezit tyto funkce a zajistit jejich kompatibilitu. Objevil se i názor týkající se **statusu**, který uvádí **NRV jako orgán nezávislý a nadresortní při Senátu** (nejstabilnější politický orgán státu). Zdůrazněn byl nový důležitý prvek - **vůle k vytvoření Národní rady vzdělávání z mnoha stran**, zejména ze strany sociálních partnerů. Jako **nedostatečný byl komentován zájem ze strany hlavních aktérů vzdělávacího systému – učitelských asociací** (4.6.2). Přípravný výbor měl celkem 12 členů (4.5.3). O činnosti přípravného výboru se dozvídáme z rozhovoru s členem výboru Petrem Ježkem. Dle jeho vyjádření **výbor usiluje o kompromisní řešení**, která by mohla **uspokojit každého z partnerů**. A to je velmi náročné jak časově, tak i způsobem komunikace. Shoda názorů panuje ve vypuštění slova „Národní“ z názvu a také, že nechce být poradním orgánem

MŠMT. Jednotný názor panoval také na výstupech činnosti Rady, kterými by měla být stanoviska a doporučení, snaha o dohodu při řešení problémů systému vzdělávání a jeho postavení ve společnosti. Z rozhovoru vyplývá jak je těžké a složité, i pro tak malý výbor, ujednotit se na čemkoli konkrétním. Nicméně nakonec se **podařilo formulovat návrh statutu Rady pro vzdělávání ČR** a přijmout ho na zasedání dne 19. 5. 1998 (4.5.4). Složitější jednání se očekávala při složení Rady a jejich orgánech. Rada by měla mít řadu odborných sekcí – pracovních skupin pro řešení jednotlivých problémů a teprve po důkladném projednání každého z návrhů v těchto sekcích by se měly projednat v Radě. Odlišné názory panují v tom, kdo všechno by v samotné Radě měl být zastoupen a kolik členů by Rada měla mít. Autor předkládá domněnku, že organizace působící v oblasti vzdělávání by své zástupce nemusely mít přímo v Radě, ale měly by mít své odborníky v odborných sekcích Rady (4.5.3). Podle **konečného návrhu přípravného výboru** mělo být **obsazení Rady následující** : po jednom zástupci z ministerstva, PS, Senátu, obce nebo kraje a po pěti zástupcích pedagogických iniciativ, zaměstnavatelů, zástupců vzdělávaných (rodiče, studenti) a jedna osobnost vybraná prezidentem republiky. Celkem mělo být v Radě 20 zástupců partnerů v oblasti vzdělávání.

V červnu 1998 se konaly předčasné volby, ve kterých zvítězila ČSSD, pod vedením Miloše Zemana, která sestavila menšinovou vládu s podporou ODS garantovanou tzv. Opoziční smlouvou. Ministrem školství se stal Eduard Zeman. Jednou z hlavních agend v oblasti školství se stalo vytvoření a přijetí nového školského zákona a příprava Národního programu rozvoje vzdělávání (tzv. Bílé knihy).

Práce na Bílé knize oficiálně začaly usnesením vlády České republiky ze dne 7. dubna 1999. Vláda v tomto usnesení vzala na vědomí Koncepti vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy do roku 2002 a schválila hlavní vzdělávací cíle vzdělávací politiky vlády obsažené v koncepci. Ministerstvo školství se touto koncepcí přihlásilo k zásadě, že rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, podílejících se na utváření národní vzdělanosti, se má v budoucnu vyvozovat z obecně přijatého rámce vzdělávací politiky a jasně vymezených střednědobých a dlouhodobých záměrů, které mají být veřejně vyhlášeny v podobě závazného vládního dokumentu (4.1.2).

Konečná podoba **Bílé knihy** byla projednána a schválena usnesením vlády č. 113 ze dne 7. února 2001. Zmíněný **strategický dokument se zabývá i otázkou řízení vzdělávací**

soustavy na centrální úrovni v podmínkách nových celospolečenských změn a formuluje jeho nové klíčové funkce. Důležitým pomocníkem a korektivem záměrů MŠMT bude ústřední orgán, jmenovaný vládou – **Národní rada pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů** (4.1.2). Dochází zde k rozšíření názvu o „lidské zdroje“. Podoba Rady ani v tomto dokumentu není konkretizovaná, hovoří se zde pouze o koordinaci s jinými resorty. Paralelně s prací na Bílé knize probíhala i příprava nového školského zákona, ten vláda předložila sněmovně, která ho v roce 2001 neschválila a vrátila ho k přepracování. Součástí návrhu školského zákona bylo i ustavení Rady pro vzdělávání.

Dlouhodobé jednání o **ustavení NRV** vedlo poslance KDU-ČSL k návrhu zřízení tohoto orgánu **jako nové parlamentní komise** (4.4.4) v poněkud pozměněné podobě, která by reflektovala složení PS. Návrh Michaely Šojdové (KDU-ČSL) na zřízení Rady pro vzdělávání v ČR jako dočasné parlamentní komise, než dojde k jejímu zakotvení v novém školském zákoně, se dostal na jednání PS v květnu 1999. V rozpravě proti této formě zřízení NRV vystupovali především poslanci ODS, kteří se obávali její politizace, podřízení PS a dublování činnosti školského výboru (www.psp.cz).

Na 36. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, která se konala dne 22. 5. 2001 předložil poslancům tehdejší ministr školství Eduard Zeman „**návrh nového školského zákona**“ ve kterém v **bodě 28** uvedl: „novým prvkem vzdělávacího systému, který zákon zavádí je **rada pro vzdělávání**“ (4.2.6). Sněmovna tento zákon v roce 2001 neschválila.

V červnu 2002 se uskutečnily volby do Poslanecké sněmovny, ve kterých zvítězila opět ČSSD, tentokrát pod vedením Vladimíra Špidly, která následně sestavila vládu s KDU-ČSL a US-DEU. Ministryní školství, mládeže a tělovýchovy se stala Petra Buzková, jejímž největším úkolem byla příprava nového školského zákona.

V roce 2003 usnesením vlády vznikla **Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů**, to byl svým zaměřením trochu jiný orgán než původně zamýšlená Národní rada vzdělávání. Navíc tato Rada zanikla již v roce 2006. Spolu s tím na poměrně dlouhý čas utichl i záměr na zřízení Rady pro vzdělávání (ŘŠ, 2015, č.1, s.6).

V roce 2004 byl přijat nový školský zákon, ve kterém již Národní rada pro vzdělávání není zmiňována, byla tedy z předchozího návrhu ministra Eduarda Zemana, vyňata. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2005. Informace, proč došlo k vyjmutí Národní rady vzdělávání z nového školského zákona nelze dohledat.

Následovalo období, do kterého lze počítat i období ministryně Petry Buzkové, tedy

od roku 2002 do roku 2012, tedy zhruba deseti let, ve kterém se vystřídal celkem osm ministrů školství. V uvedeném období se prakticky žádný z aktérů vzdělávání k myšlence ustavení Národní rady vzdělávání, nevrátil.

Za výjimku lze považovat snahu některých aktérů vzdělávání, kteří v roce 2011 uspořádali v Centru školského managementu PedF UK další „kulatý stůl“ tentokrát pod názvem „Strategické řízení v českém školství – Mission Impossible“, kde přednesl vedoucí katedry CŠM UK v Praze Václav Trojan svůj příspěvek **objasňující slovo strategie s pomocí moderních technologií i akademického slovníku**. Zdůraznil neexistenci **Národního plánu vzdělávání**, a tedy **chybějící vizi i strategii českého školství**. „Audit zvenku“ provedl ve svém příspěvku T. Feřtek a zdůraznil čtyři oblasti potřebné k proměně vzdělávání: **strategické dokumenty, vzdělávací dokumenty, systémovou podporu pro pedagogy a nástroje pro ověřování výsledků vzdělávání**. V konečné diskusi bylo účastníky konstatováno **co je třeba udělat**, aby mohlo **české školství lépe fungovat**, **zmíněna** zde byla po delší době **potřeba ustanovit Národní radu pro vzdělávání**, která bude nezávislá na střídání politických garnitur (4.6.3).

Obrat nastal až s nástupem **Petra Fialy** na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v **květnu 2012**, který následně od září začal připravovat nový **strategický dokument „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020“** (4.1.3). Strategie byla připravována formou veřejné konzultace, která umožnila všem relevantním aktérům (vzdělaným, jejich rodičům, učitelům a vedení škol, zástupcům veřejného, neziskového i podnikatelského sektoru) i široké veřejnosti podílet se na jejím vzniku tím, že jejich stanoviska a návrhy byly vyslyšeny a vzaty v úvahu. Pro zajištění přímé komunikace s veřejností spustilo ministerstvo webový portál na adrese www.vzdelavani2020.cz, na kterém přijímalo podněty a zodpovídalo dotazy. **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 je především základním a závazným vodítkem pro stát, kraje a obce v tom, jak řídit vzdělávací systém, nikoli co a jakým způsobem vyučovat**. Jednou z priorit Strategie je **odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém** ve které si jako jedno z opatření stanovuje: **ustavit „Národní radu pro vzdělávání“** (4.2.7).

Koncem října 2013 proběhly předčasné volby do Poslanecké sněmovny, na základě kterých byla sestavena nová Vláda České republiky, kterou vytvořili členové České strany sociálně demokratické, hnutí ANO 2011 a Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové, kteří byli přesvědčeni, že se o důvěru uchází na základě jasně sděleného

programu nové vládní politiky. Vláda v únoru 2014 schválila na svém jednání Programové prohlášení vlády České republiky, kde mimo jiné uvádí, citují: „**Vzdělávání je základním pilířem vládní politiky.** Vláda proto připraví dlouhodobou strategii jeho rozvoje a bude usilovat o její podporu napříč politickým spektrem i odbornou veřejností. **Bude ustavena Národní rada pro vzdělávání** jako platforma pro odbornou diskusi, formulování klíčových směrů rozvoje vzdělávací soustavy a řešení aktuálních otázek ve školství. Bylo to vůbec poprvé, co se myšlenka ustavení Národní rady vzdělávání dostala do vládního prohlášení, jako jedna z priorit v oblasti vzdělávání.

Ministrem školství, mládeže a tělovýchovy byl jmenován Marcel Chládek, který představil finální verzi Strategie a oznámil její dokončení. Je určitě pozitivním faktem, že i po výměně ministrů, byla strategie dokončena a že většina původních myšlenek byla zachována. Strategie byla schválena usnesením vlády č. 538 dne 9. 7. 2014. Jak již bylo výše uvedeno „Strategie vzdělávání 2020“ v části „Posilovat prvky strategického řízení ve vzdělávací politice“ uvádí jako důležitý úkol **ustavení Národní rady pro vzdělávání**, která bude **orgánem apolitickým, složená z odborníků** a bude **dodržovat kontinuitu školské strategie** bez rozdílu toho, kdo je momentálně ministrem školství, nebo v čele vlády, tak aby celý systém šel jedním směrem a klíčové priority, které někdo nastaví, mohl jiný dokončit.

Ministr Chládek splnil svůj slib a **ustavil Národní radu pro vzdělávání**. Způsob, který ministr zvolil, vyvolal řadu negativních emocí veřejnosti a byl hodně kritizován, především za své rozhodnutí – do křesla předsedy NRV jmenovat Václava Klause st. Svoji volbu zdůvodnil konstatováním, že Václav Klaus je nepochybně významnou osobností české společnosti takže i díky jeho angažmá bude mít rada potřebnou prestiž. **K činnosti NRV uvedl**, že by měla **formulovat pohled na vzdělávání od mateřských přes základní a střední až po vysoké školy**, takže různorodost stanovisek je přímo žádaná. Po začátku má fungovat jako **poradní orgán ministra, později** by měla být **zacomponována do zákona** tak, aby představovala kontinuitu vzdělávací politiky. V návaznosti na uvedené priority, by **měla hrát klíčovou roli při udržení vzdělávací strategie**, samozřejmě, za předpokladu, že se dohodneme na tom, čeho chceme ve vzdělání dosáhnout, čím odstartujeme a kde chceme být za pět, patnáct a dvacet let. Pak může mít rada zásadní postavení. **Neustále nekoncepční změny jsou největším škůdcem našeho školství** (4.2.8).

V návaznosti na rozhodnutí ministra ustavit Národní radu pro vzdělávání, uspořádal SKAV a EDUin v listopadu 2014 další kulatý stůl pod názvem „**Co máme očekávat od**

Národní rady pro vzdělávání“. Účastníci panelové diskuse uvedli důležitá sdělení týkající se vzniku Národní rady pro vzdělávání tak např. K. Rýdl uvedl, že finská Národní rada pro vzdělávání, na níž se u nás často odvoláváme, je fakticky výzkumným státním úřadem s mnoha zaměstnanci. J. Kulich se zase domnívá, že rada bude jen poradním orgánem ministra, který bude jejím prostřednictvím obhajovat své kroky. Rada by měla vznikat zespodu, je potřeba využít rostoucího zájmu veřejnosti o vzdělávání. Veřejnost ocení, jestliže bude mít přímý vliv na podobu vzdělávací politiky, uvedl Z. Slejška (4.6.4).

V červnu 2015 byl ministr Chládek odvolán a na jeho místo nastoupila ministryně Kateřina Valachová, která v září 2015 předložila vládní návrh novely zákona 561/2004 Sb., (školského zákona). V důvodové zprávě uvedené novely je ve zvláštní části k bodům 51 a 52 uveden nový § 172a, kterým se zřizuje Národní rada pro vzdělávání jako stálý poradní orgán ministra školství, mládeže a tělovýchovy v koncepčních otázkách školství a vzdělávání. Dle představ ministerstva by Národní rada měla mít celkem 15 členů, kterými by měl být zástupce – Akademie věd České republiky, zástupce České konference rektorů, zástupce Českomoravského odborového svazu pracovníků školství, zástupce Rady vysokých škol, zástupce Svazu měst a obcí České republiky, zástupce Asociace krajů České republiky, 3 zástupci Unie školských asociací CZESHA, zástupce Asociace děkanů pedagogických fakult a 5 zástupců odborné veřejnosti. S Národní radou pro vzdělávání budou konzultovány koncepční dokumenty, tj. jak návrhy právních předpisů, tak i strategie, koncepce apod. Národní rada pro vzdělávání by měla být skutečně odborným poradním orgánem, který by se měl zabývat jen těmi nejdůležitějšími dokumenty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Následně byla novela školského zákona projednávána v Poslanecké sněmovně PČR v prvním a v prosinci 2015 ve druhém čtení. V průběhu diskuse se žádný z diskutujících poslanců k tématu ustavení Národní rady pro vzdělávání nevyjádřil.

O to více bylo překvapující, když na 24. schůzi VVVKMT dne 2. března 2016 bylo přijato usnesení č. 155 ve kterém Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu jako garanční výbor pro projednání návrhu zákona po druhém čtení doporučuje Poslanecké sněmovně hlasovat ve třetím čtení o pozměňovacích návrzích podaných k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů – návrh zrušení § 172a, kterým se ustavuje Národní rada pro vzdělávání (4.4.9). Bez diskuse, bez zdůvodnění byla tato část

novely školského zákona zrušena, což znamená, že jsme opět na začátku. **Dvacet let nám nestačilo k tomu, abychom prodiskutovali otázku vzniku a ustavení Národní rady vzdělávání tak, aby vyhovovala všem aktérům podílejícím se na vzdělávací politice a vzdělávání jako celku.**

5. KOMPARACE NÁRODNÍCH RAD VZDĚLÁVÁNÍ VYBRANÝCH ZEMÍ EU A OECD

5.1 Stanovení výzkumného problému

Práce se zabývá Národními radami vzdělávání, které se podílejí na řízení školství ve většině zemí Evropské Unie a zemí OECD. V zemích, kde byly zřízeny, odpovídají za rozvoj cílů vzdělávání, jeho obsah i metody. V některých zemích fungují jako koordinátoři výzkumu a vývoje. Celkově lze říci, že se osvědčily a přispívají k rozvoji a stabilizaci vzdělávání v jednotlivých zemích.

5.2 Argumenty pro výběr tématu

O Národní radě vzdělávání se v České republice hovoří od roku 1996. O podobě vzniku, názvu, obsahu činnosti, kompetencí, výběru členů a celé řady dalších témat včetně toho, jak by měla vypadat její celková struktura, se tak vede diskuse dvacet let. Vzhledem k tomu, že jednotlivé závěry z diskusí a vydané dokumenty k dané problematice nebyly uceleně shromážděny a nemohlo být tudíž vyjádřeno konečné převažující stanovisko – jak by měla Národní rada vzdělávání České republiky vypadat a fungovat, vybrala jsem si a určila tyto skutečnosti – jako výzkumný problém své diplomové práce.

5.3 Cíle výzkumu

Cílem práce je shromáždít informace o Národních radách vzdělávání v jednotlivých zemích EU a zemích OECD. Provést analýzu a komparaci těchto rad na základě určených charakteristik (kategorií). Z výsledků analýz identifikovat základní charakteristiky, které by se

staly spolu se závěry (výsledků) diskuse probíhající v České republice základem pro zpracování koncepčního návrhu možné budoucí Národní rady vzdělávání České republiky.

Dílčí cíle

Cíl č. 1 Identifikovat název a status NRV.

Cíl č. 2 Konkretizovat obsah činnosti NRV.

Cíl č. 3 Konkretizovat kompetence a odpovědnost NRV.

Cíl č. 4 Určit složení členů (aktérů) nově vzniklého orgánu.

Cíl č. 5 Identifikovat potřebnost vzniku Národní rady vzdělávání.

5.4 Výzkumné metody

Výzkumnou metodou bude komparativní analýza monografické literatury, novinových článků a článků z internetových médií. Výsledkem bude třídění získaných informací vztahujících se k uvedeným otázkám a zpracování tabulek předmětných výsledků a provedení komparace k jednotlivým cílům.

5.5 Formulace výzkumných otázek

Ač by se mohlo zdát, že Národní rady vzdělávání, jako orgány, které vznikly za určitým účelem a posláním, budou svými charakteristikami (kategoriemi) stejné, není tomu tak. Důvodem jsou jiné podmínky ať již politické, ekonomické apod., anebo také přístup ke vzdělávání jako takovému – především z hlediska významu, který vzdělávání má pro tu, kterou společnost. U některých kategorií jsou rozdíly nepatrné (například název, status), jindy jsou o něco větší např. nemusejí nutně vykonávat stejné funkce, mohou mít odlišné úkoly i kompetence. Z výše uvedených důvodů byly formulovány níže uvedené otázky.

Otázka č. 1 Jaký název mají NRV?

Otázka č. 2 Jaký statut byl NRV přiznán?

Otázka č. 3 Které úkoly a kompetence byly NRV svěřeny?

Otázka č. 4 Které organizace a jací odborníci jsou členy NRV?

Otázka č. 5 Jakým způsobem jsou členové NRV voleni a předseda jmenován?

5. 6 Interpretace získaných výsledků

5.6.1 Interpretace výsledků analýzy rad zemí EU a OECD

Otázka č. 1 Jaký název mají NRV?

- Národní rada vzdělávání (6)
- Rada pro vzdělávání (2)
- Národní rada pro veřejné školství
- Národní rada pro vzdělávání (2)
- Národní agentura pro vzdělávání
- Státní rada pro vzdělávání
- Národní rada pro kurikulum a hodnocení
- Vyšší rada národního vzdělávání
- Švédská národní agentura pro vzdělávání
- Národní rada Expert
- Litevská rada vzdělávání

Otázka č. 2 Jaký statut byl NRV přiznán?

- národní, poradní orgán, ukotven v zákoně (3);
- participující orgán, daný zákonem;
- ústřední správní a expertní orgán přímo podřízený ministerstvu (1);
- poradní orgán ministra školství (2);
- expertní orgán (1);
- vyšší poradní orgán ministerstva (je správně nezávislý, finančně autonomní); (1);

- nezávislý orgán s poradními funkcemi, se správní autonomií;
- státní úřad s výkonnými pravomocemi.

Otázka č. 3 Které úkoly a kompetence byly NRV svěřeny?

- zapojovat sociální partnery do plánování rozvoje vzdělávací soustavy, případných změn zákonů a opatření ve vzdělávání;
- jsou s ní konzultována všechna opatření týkající se výchovy a vzdělávání (cíle, činnosti a pravidla vzdělávacího systému);
- připravuje a schvaluje národní pokyny pro tvorbu kurikula a odpovídá za hodnocení finského systému vzdělávání, pomáhá ministrovi školství při přípravě rozhodnutí týkajících se vzdělávací politiky, řídí představenstvo;
- radit ministrovi ve věcech kurikula na primárních a sekundárních školách, v otázkách týkajících se hodnocení, koordinovat výzkum a vývoj, sledovat úroveň výsledků žáků;
- volí dozorčí výbory, připravuje výroční analýzy školních aktivit a návrhy na rozvoj výzkumu a inovací, předkládá názory či projekty zákonů, zaujímá stanoviska k různým problémům vzdělávacího systému, ke konkurzům, k hodnocení kvalifikací, k přidělování učitelských míst a k jakýmkoliv otázkám předloženým ministrem školství;
- provádí hodnocení politických, výzkumných a vývojových problémů veřejného školství, doporučuje učebnice k registraci, připravuje výroční zprávu o aktuální situaci ve veřejném školství;
- vyjadřuje názory, postoje a doporučení ke všem otázkám školství – zejména k těm, které odpovídají realizaci a rozvoji opatření zákona z roku 1986;
- nese odpovědnost za předškolní aktivity; předkládá návrhy a monitoruje vzdělávání; prověřuje kvalitu a výsledky vzdělávání v obcích a dotované soukromé školy; vyvíjí řídicí dokumenty; přiděluje finanční prostředky na univerzitách a vysokých školách pro výzkum do školního systému;
- poradenská činnost v různých aspektech vzdělávacího systému
- každý rok schvaluje Zprávu o stavu vzdělávacího systému, ve kterém jsou zahrnuty návrhy na zlepšení vzdělávání;
- spolupracuje s ministrem a podává návrhy týkající se všeobecného obsahu vyučování,

hlavních cílů, na které má být zaměřena pozornost, a kurikula pro různé stupně vzdělávání;

- koordinovat výzkum a vývoj;
- sledovat úroveň žáků při skládání veřejných zkoušek;
- z vlastní iniciativy předkládá informace a doporučení na řešení problémů pro zpracování reformy a inovací v oblasti školního a mimoškolního vzdělávání;
- předkládá návrhy a monitoruje vzdělávání;
- prověřuje kvalitu a výsledky vzdělávání v obcích a dotovaných soukromých škol a kontroluje jejich činnost;
- vyvíjí řídicí dokumenty, např. učební plány a kritéria pro klasifikaci;
- přiděluje finanční prostředky na univerzitách a vysokých školách pro výzkum do školního systému, pro vzdělávací programy ředitelů školy, pro rozvoj schopností učitelů a pracovníků ve škole;

Otázka č. 4 Které organizace a jací odborníci jsou členy NRV?

- učitelé veřejného i soukromého sektoru, rodiče, žáci, představitelé podpůrných systémů, soukromá vzdělávací centra, veřejné soukromé organizace, školská administrativa, reprezentanti univerzit, osoby s vysokou prestiží ve školství, náboženské a nenáboženské organizace, instituce a organizace věnující se vzdělávání;
- pedagogičtí experti, zástupci společenských partnerů, obecní hodnostáři a učitelé;
- Ministerstvo školství, Národní rada rodičů, všeobecné učitelské odbory a sdružení, učitelé primárních a sekundárních škol, univerzitní učitelé, zástupci konfederací zaměstnavatelů, zástupci sekundárních škol, správní rady katolických a jiných církevních škol, katolických primárních škol, protestantských škol;
- učitelé všech úrovní veřejných škol kromě univerzit, učitelé soukromých škol, zástupci Národní rady pro univerzity, zástupci pro technickou inspekci, ředitelé soukromých škol, ředitelé pro výuku, zástupci administrativního, technického a pomocného personálu, zástupci obchodu a práce, zaměstnanci ústřední a místní správy;
- ministerstva (školství a odborného vzdělávání, tělovýchovy a sportu, zdravotnictví, rodiny a vnitra), ředitelé kolegia, inspekce, učitelé, rodiče, zástupci kulturních a sportovních sdružení, zástupci sféry podnikání;
- profesní učitelské organizace, učitelské odbory, organizace rodičů, organizace studentů,

zástupci místních samospráv, zástupci ministerstev se vztahem ke školství, představitelé nevládních institucí;

- členové vlády; Národní rada mládeže; politické skupiny; zákonodárné shromáždění autonomních regionů; instituce vysokého a ostatního školství; asociace soukromého a družstevního školství; organizace rodičů, studentů a studujících při zaměstnání; odborové svazy; organizace zaměstnavatelů; církevní, vědecké, pedagogické a kulturní organizace; sedm významných pedagogických a vědeckých osobností vybraných radou;
- učitelé, zaměstnavatelé, rodiče, žáci a rodičovská sdružení, místní úřady, kulturní, výchovná, vzdělávací a společenská sdružení;

Otázka č. 5 Jakým způsobem jsou členové NRV voleni a předseda jmenován?

- předseda: na návrh ministra školství;
- ostatní členové: organizace či asociace zastoupené v radě;
- předseda: na návrh ministra školství;
  - předseda: ministr školství (2);
  - je člen Sněmovny republiky, volen poslanci

5.6.2 Interpretace výsledků diskuse o NRV v České republice

Otázka č. 1 Jaký název mají NRV?

Odborníci (MŠMT)	Členové Vlády ČR a PČR	Sociální partneři
Národní rada pro obsah vzdělávání	Národní rada pro vzdělávání	Národní kurikulární rada
Národní rada pro vzdělávání	Rada pro vzdělávání České republiky	Národní rada pro vzdělávání
Rada pro vzdělávání		
Národní rada vzdělávání		

Otázka č. 2 Jaký statut byl NRV přiznán?

Odborníci (MŠMT)	Členové Vlády ČR a PČR	Sociální partneři
Interní poradní orgán MŠMT.	Orgán nezávislý na MŠMT, poradní a iniciační,	Platforma pro dialog sociálních partnerů

	nepolitický, odpovědný PČR.	bezprostředně zapojených do procesu vzdělávání.
Diskusní platforma reprezentantů jednotlivých druhů a typů škol.	Model „triparty“: „MŠMT – rodiče – zaměstnavatel“.	Orgán by neměl být pouze poradní, měl by mít své vlastní kompetence.
Odborná veřejnoprávní organizace s širokými kompetencemi včetně rozhodovacích.	Poradní orgán v otázkách vizí. Operativní orgán bez politických podtextů.	Představa, že by NRV byla oponentním orgánem MŠMT ve vládě je nesystémová a nereálná.
Ne, poradním orgánem MŠMT, ani orgánem PČR.	Nezávislý veřejný orgán občanské společnosti, plnící funkci konzultativního, iniciačního, oponentního a hodnotícího grémia.	Nezávislý partnerský orgán.
Poradním orgánem Vlády ČR, anebo veřejným orgánem občanské společnosti	Konzultativní, iniciační a poradní orgán Vlády ČR.	Nezávislý orgán nadresortního charakteru.
Sbor špičkových odborníků – sociologů, filosofů, psychologů, didaktiků, odborníků přírodovědných i technických oborů.	Nadresortní orgán, školství se přece týká všech resortů.	Orgánem maximální možné nezávislosti a maximálně možné schopnosti prosazovat dobré myšleny. Orgánem nadresortním např. při Senátu.
Rada musí být nepolitická, odborná a výkonná.	Ne, nový úřad, jakési stínové ministerstvo. Operativní orgán bez politických podtextů.	Orgánem, který vede dialog mezi světem vzdělávání a světem práce.
	Národní, nezávislou institucí s internacionalistickou vazbou	Orgán pouze poradní, nikoliv však nezávislý.
	Poradní a iniciační orgán, který projednává, konzultuje, vyjadřuje se, posuzuje.	Nadresortní orgán při Senátu.
	Poradním orgánem vlády. Plní funkci konzultativní, iniciační a poradní.	

	Nezávislý veřejný orgán občanské společnosti. Rada plní funkci konzultativního, iniciačního, oponentního a hodnotícího grémia.	
	Plnit funkci poradního grémia orgánům státní správy a parlamentu.	

Otázka č. 3 Které úkoly a kompetence byly NRV svěřeny?

Odborníci (MŠMT)

- Národní rada pro obsah vzdělávání se bude zabývat obsahem vzdělávání na všech typech a stupních škol s výjimkou vyšších odborných škol.
- Hlavním předmětem činnosti je projednávání a vyjádření stanoviska k výroční zprávě o obsahu vzdělávání, předkládané resortními ústavy MŠMT zabývajícími se obsahem vzdělávání.
- Ministerstvo bude radě předkládat k projednání všechny zásadní koncepční dokumenty, zabývající se státní politikou v oblasti obsahu vzdělávání.
- Shromažďování podnětů od občanů, občanských sdružení a institucí k otázkách obsahu vzdělávání, jejich vyhodnocování a zpracování do podoby ucelených doporučení.
- Jejím úkolem by bylo zabývat se obsahovými záležitostmi a napomáhat vytvoření takového mechanismu, aby školství méně podléhalo politickým změnám.
- U návrhu NROV chybí kompetence: hodnocení koncepční činnosti MŠMT (legislativní návrhy, efektivnost vzdělávajícího systému a navrhovaná opatření); hodnocení a schvalování nových obsahů (standarty a z nich vyplývající vzdělávací programy) a kritérii a nástrojů pro jejich evaluaci (kterou by prováděla ČŠI); podíl na dialogu s MŠMT o cílech vzdělávací politiky ČR; možnosti více zohledňovat potřeby uživatelů vzdělávání.
- Měla by usilovat o dohodu při řešení problémů systému vzdělávání a jeho postavení ve společnosti.
- Ve veřejnosti diskutované cíle porovnávala s cíli soudobého vzdělávání v jednotlivých

státech OECD a EU.

- Podporovala mechanismy směřující ke společenskému konsensu při formulaci cílů soudobého vzdělávání ČR.
- Hodnotit zda vůbec a jak systém vzdělávání naplňuje současné a budoucí potřeby jednotlivých uživatelů výchovně vzdělávacích potřeb a potřeby zdravotně i sociálně postižených (ohrožených) občanů.
- Každoročně se vyjadřuje ke Zprávě o stavu vzdělávání v ČR předkládané MŠMT. Ke zprávě o stavu vzdělávání ve vazbě na zaměstnanost. K Výroční zprávě České školní inspekce. K vládnímu návrhu zákona o státním rozpočtu na následující kalendářní rok.
- Vyjadřuje se ke koncepční vládní politice v oblasti vzdělávání a ke způsobu jejího uskutečňování.
- Vyjadřuje se ke grantové politice z hlediska potřeb vzdělávání.
- Podněcuje a rozvíjí veřejnou diskusi o možných alternativách řešení problémů souvisejících se vzděláváním a o výhodách, nevýhodách a rizicích jednotlivých alternativ v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu.
- Zveřejňuje stanoviska a doporučení k projednávaným materiálům.

Členové Vlády ČR a PČR

- Národní rada pro obsah vzdělávání se bude zabývat obsahem vzdělávání na všech typech a stupních škol s výjimkou vyšších odborných škol.
- Hlavním předmětem činnosti je projednávání a vyjádření stanoviska k výroční zprávě o obsahu vzdělávání, předkládané resortními ústavy MŠMT zabývajícími se obsahem vzdělávání.
- Ministerstvo bude radě předkládat k projednání všechny zásadní koncepční dokumenty, zabývající se státní politikou v oblasti obsahu vzdělávání.
- Shromažďování podnětů od občanů, občanských sdružení a institucí k otázkách obsahu vzdělávání, jejich vyhodnocování a zpracování do podoby ucelených doporučení.
- Jejím úkolem by bylo zabývat se obsahovými záležitostmi a napomáhat vytvoření

takovému mechanismu, aby školství méně podléhalo politickým změnám.

- U návrhu NROV chybí kompetence: hodnocení koncepční činnosti MŠMT (legislativní návrhy, efektivnost vzdělávajícího systému a navrhovaná opatření); hodnocení a schvalování nových obsahů (standarty a z nich vyplývající vzdělávací programy) a kritérii a nástrojů pro jejich evaluaci (kterou by prováděla ČŠI); podíl na dialogu s MŠMT o cílech vzdělávací politiky ČR; možnosti více zohledňovat potřeby uživatelů vzdělávání.
- Měla by usilovat o dohodu při řešení problémů systému vzdělávání a jeho postavení ve společnosti.
- Rada by měla projednávat obecné otázky týkající se celého systému vzdělávání a vzdělávací politiky a výsledky svých jednání zveřejňovat.
- Rada by se mohla zabývat koncepcí vzdělávací soustavy, částečně i financováním, mohla by být jistou kontrolou fungování naší školské soustavy.
- Úkolem Rady bude konzultace koncepčních dokumentů, návrhů právních předpisů i strategie. Měla by se zabývat pouze těmi nejdůležitějšími dokumenty MŠMT.

Sociální partneři

- Analyzovat a hodnotit činnost státní správy v oblasti vzdělávání (MŠMT, Ministerstva zemědělství, Ministerstva vnitra, Ministerstva obrany a Ministerstva spravedlnosti).
- Shromažďovat všechny významné alternativy cílů soudobého vzdělávání.
- Ve veřejnosti diskutované cíle porovnávala s cíli soudobého vzdělávání v jednotlivých státech OECD a EU.
- Podporovala mechanismy směřující ke společenskému konsensu při formulaci cílů vzdělávání.
- Měla by provádět nezávislé analýzy efektivity vzdělávání.
- Návrhy strategických cílů vzdělávací politiky státu a národního kurikula.
- Návrhy legislativního vymezení rámce všeobecného a odborného vzdělávání a doporučení pro realizaci příslušných kroků vzdělávací politiky, zajišťující přístupný systém kontinuálního vzdělávání.
- Posuzování katalogu kvalifikací a stanovení příslušných vzdělávacích standardů

včetně profesních standardů v odborném vzdělávání.

- Iniciování a akreditování nových vzdělávacích programů odpovídajících vzdělávacím cílům a požadovaným kvalifikacím.
- Hodnocení systému vzdělávání a certifikace absolventů.
- Evaluace dosaženého vzdělávání z hlediska míry dosahování vzdělávacích cílů a relevance k potřebám trhu práce a dalšího vzdělávání.
- Spolupráce s orgány EU, především ETF Turín, při řešení kurikulární problematiky, profesních standardů a mezinárodně uznávaných certifikátů.
- Hodnotit a akreditovat vzdělávací programy a standardy.

Otázka č. 4 Které organizace a jací odborníci jsou členy NRV

Odborníci	Členové Vlády ČR a PČR	Sociální partneři
<ul style="list-style-type: none"> • představitelé zaměstnavatelů, • představitelé zaměstnavatelských svazů, • členové Svazu měst a obcí, • reprezentanti VŠ, • představitelé školských asociací, • představitelé rodičovských sdružení, • psychologové, • sociologové • Své zástupce v radě by nutně nemusely mít všechny organizace působící v oblasti vzdělávání. • osobnosti stojící ve vysokých patrech společenského postavení, 	<ul style="list-style-type: none"> • ministři školství • představitelé vlády, parlamentu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaměstnavatelé, včetně školských, • rodiče, • zaměstnanci, • odbory, • představitelé státní správy a samosprávy, • představitelé obcí a regionů, • představitelé MPSV, MF a MZ, • školské výzkumné ústavy, • MŠMT, • Ministerstvo průmyslu a obchodu, • Ministerstvo pro místní rozvoj, • představitelé Unie rodičů, • zástupci zaměstnavatelů, • zástupci všech typů škol včetně VŠ, • zástupci externích

		pracovišť, • zástupci iniciativ, sdružení a profesních organizací • zástupci představitelů duchovní, akademické a kulturní obce.
--	--	---

Otázka č. 5 Jakým způsobem jsou členové NRV voleni a předseda jmenován?

<p>Odborníci (MŠMT)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Členství by mělo vzniknout: <ol style="list-style-type: none"> a) individuální nominací ministra, b) delegací příslušného kolektivního subjektu (reprezentace sociálních partnerů);   • předseda: volen členy rady • Nominace ministrem bude působit kontraproduktivně. • Členy by nominovala vláda. • Členy by nominovaly organizace zastupující sociální partnery, které budou Radu tvořit.
<p>Členové Vlády ČR a PČR</p> <ul style="list-style-type: none"> • členy NRV a jejího předsedu jmenuje MŠMT.
<p>Sociální partneři</p> <ul style="list-style-type: none"> • jmenováním členů delegovaných jednotlivými partnery • jmenování vládou • jmenování prezidentem republiky

5.7 Interpretace výsledků dle jednotlivých cílů

Cíl č. 1: Identifikovat název a status Národní rady vzdělávání.

Na podkladě získaných poznatků analýzy Národních rad vzdělávání zemí EU a OECD jsou výsledky následující:

1/ Název:

- většina zemí (12), které jsou zmiňovány v diplomové práci, uvádí ve svém názvu slovo „národní“, odlišují se v druhé části názvu, neboť může jít: národní rady vzdělávání, národní rady pro veřejné školství, národní rady pro vzdělávání, národní rady pro kurikulum, národní rada Expert a hodnocení;
- některé země (2) neuvádí slovo „národní“, ale přímo název své země např.: Litevská rada vzdělávání, nebo Švédská národní agentura pro vzdělávání;
- další země (4) uvádí pouze: rada pro vzdělávání, nebo státní rada pro vzdělávání, vyšší rada pro vzdělávání.

2/ Status:

- ve většině zemí se jedná o poradní orgán zřízený MŠMT,
- v některých zemích funguje jako nezávislý orgán s poradními funkcemi, se správní autonomií,
- NRV může mít také status státního úřadu s výkonnými pravomocemi,
- fungovat může jako expertní orgán,
- ve všech jde o orgány participující, některé jsou ukotveny v zákoně.

Cíl č. 2: Konkretizovat obsah činnosti Národní rady vzdělávání.

Konkretizovat jednotlivé oblasti činnosti Národní rady vzdělávání není jednoduché, protože často jde o použití jiných slov, nebo spojení pro tutéž činnost. Níže uvedené činnosti jsou nejčastěji uváděnými činnostmi jednotlivých Národních rad vzdělávání.

- připravuje a schvaluje národní pokyny pro tvorbu kurikula,
- zapojuje sociální partnery do plánování rozvoje vzdělávací soustavy, případných změn

zákonů a opatření ve vzdělávání,

- vyjadřuje názory, postoje a doporučení ke všem otázkám školství,
- vyvíjí strategické a koncepční dokumenty,
- poskytuje poradenskou činnost v různých aspektech vzdělávacího systému,
- předkládá informace doporučující řešení problémů, pro zpracování reforem a inovací v oblasti školního a mimoškolního vzdělávání,
- shromažďování podnětů od občanů, občanských sdružení a institucí k otázkám obsahu vzdělávání, jejich vyhodnocení a zpracování do podoby ucelených doporučení,
- zabývá se obsahovými záležitostmi a napomáhá vytvoření mechanismu, aby školství méně podléhalo politickým změnám,
- ve veřejnosti diskutované cíle porovnává s cíli soudobého vzdělávání v jednotlivých státech EU a OECD,
- hodnotí, zda vůbec systém vzdělávání naplňuje současné a budoucí potřeby jednotlivých uživatelů výchovně vzdělávacích potřeb a potřeby zdravotně i sociálně postižených občanů,
- podněcuje a rozvíjí veřejnou diskusi o možných alternativách řešení problémů souvisejících se vzděláváním,
- zveřejňuje stanoviska a doporučení k projednávaným materiálům,
- podporovat mechanismy směřující ke společenskému konsensu při formulaci cílů vzdělávání.

Cíl č. 3: Konkretizovat kompetence a odpovědnost Národní rady vzdělávání.

Při konkretizaci kompetencí a odpovědnosti jednotlivých Rad záleží určitě na tom, jaký status Rada má a je-li ukotvená v zákoně. Ve většině případů byly radám prisuzovány tyto kompetence:

- odpovídá za hodnocení systému vzdělávání,
- pomáhá ministrovi školství při přípravě rozhodnutí týkajících se vzdělávání a vzdělávací politiky,
- řídí představenstvo,
- koordinuje výzkum a vývoj,

- nese odpovědnost za předškolní aktivity,
- předkládá návrhy a monitoruje vzdělávání,
- prověřuje kvalitu a výsledky vzdělávání v obcích a dotované soukromé školy,
- přiděluje finanční prostředky,
- každý rok schvaluje Zprávu o stavu vzdělávacího systému, ve kterém jsou zahrnuty návrhy na zlepšení vzdělávání,
- sleduje úroveň žáků při skládání veřejných zkoušek,
- vyjadřuje se ke grantové politice z hlediska potřeb vzdělávání,
- analyzovat a hodnotit činnost státní správy v oblasti vzdělávání,
- provádět nezávislé analýzy vzdělávání,
- posuzovat katalog kvalifikací a stanovovat příslušné vzdělávací standardy včetně profesních standardů včetně profesních standardů v odborném vzdělávání,
- hodnotit a akreditovat vzdělávací programy a standardy,
- návrhy strategických cílů vzdělávací politiky státu a národního kurikula.

Cíl. č. 4: Určit složení členů (aktérů) nově vzniklého orgánu.

Analýza již existujících Národních rad vzdělávání i poznatky z diskuse o realizaci Národní rady v České republice určili za členy tyto subjekty a jednotlivce:

- učitelé a ředitelé veřejného i soukromého sektoru,
- rodiče, žáky, studenty,
- školskou administrativu,
- akademiky,
- osoby s vysokou prestiží ve společnosti,
- náboženské a nenáboženské organizace,
- instituce věnující se otázkám vzdělávání,
- představitelé státní správy a samosprávy,
- představitelé obcí a regionů,
- zástupci obchodu i práce,
- zaměstnanci ústřední a místní správy,

- pracovníci ministerstev (školství, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, vnitra, místního rozvoje),
- členové vlády, parlamentu,
- odborové svazy,
- organizace zaměstnavatelů,
- pracovníci kulturních, výchovných, vzdělávacích a společenských sdružení,
- členové Svazu měst a obcí,
- představitelé školských asociací,
- psychologové, sociologové,
- zástupci iniciativ, sdružení a profesních organizací.

Cíl. č. 5: Identifikovat potřebnost vzniku Národní rady vzdělávání

Ve většině zemí EU a OECD Národní rady vznikaly již od sedmdesátých let minulého století a jsou považovány za důležité konzultativní orgány, v některých zemích, jak tato práce uvádí, mají velké kompetence – rozhodovací, řídicí vzdělávací systémy, stmelující aktéry vzdělávání a vzdělávací politiky.

Česká republika je jedna z mála zemí, která nemá ustavenou Národní radu vzdělávání a to i přesto, že poznatky z diskuse o jejím ustavení naznačují, že pracovníci MŠMT, akademici, odborníci na vzdělávání, ti všichni v uplynulých 20ti letech zdůrazňovali její potřebnost, když ve svých prohlášeních uváděli:

- chceme vytvořit diskusní platformu reprezentantů jednotlivých druhů a typů škol (4.2.1),
- Národní rada vzdělávání je klíčová instituce (4.2.2),
- vláda si za cíl deklarovala, že zvaží vznik Národní rady vzdělávání (4.2.5),
- návrh „nového školského zákona“ uvádí „nový prvek vzdělávacího systému, kterým se zavádí rada pro vzdělávání (4.2.6),
- jednou z priorit odpovědného a efektivního řízení vzdělávacího systému je ustavení Národní rady vzdělávání (4.2.8),

- Národní rada vzdělávání je součástí vytváření klasické západoevropské demokracie (4.4.1),
- VVVKMT PSP ČR podporuje ustavení Národní rady vzdělávání (4.4.2),
- Vláda ČR „vzdělávání je základním pilířem vládní politiky“. Bude ustavena Národní rada vzdělávání (4.4.7),
- Důvodová zpráva k novele školského zákona uvádí, cituji „zřizuje se Národní rada vzdělávání“ (4.4.8),
- MŠMT vyjádřilo velkou vůli současného vedení řešit nakupené problémy a přispět k ustavení Národní rady vzdělávání (4.6.2),
- členové panelové diskuse (4.6.3) vyjádřili potřebu ustavení Národní rady vzdělávání.

6. ZÁVĚR

V moderním světě, který prochází globalizací a zásadními změnami nelze jen reagovat na důsledky probíhajících procesů, ale je nutné s předstihem reagovat i na předpokládané změny, na budoucí potřeby. To platí ve zvýšené míře pro oblast vzdělávání, a protože nelze jednoznačně popsat budoucí potřeby je odpovídající reakcí vzdělávacího systému na danou situaci vytváření strategií.

Vytváření strategií je v kompetenci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Články odborníků, členů různých nezávislých organizací, prospěšných společnosti a neziskových organizací zabývajících se vzděláváním, které vycházejí v odborných periodikách, popřípadě jsou zveřejňovány na webových stránkách uváděných organizací, jsou dokladem toho, že našemu školství chybí „strategické řízení“, cituji: *„Namísto tvorby dalších a dalších strategických dokumentů doporučujeme vybudovat systém strategického řízení ve vzdělávání. Je třeba se naučit systematicky řídit oblast vzdělávání, tedy zavést postupy, které umožní otevřít a řídit informovanou diskusi o směřování vzdělávacího systému, vytvářet navzájem koordinované programy směřující k naplňování jasně stanovených cílů a také tyto programy vyhodnocovat a upravovat na základě změn, které ve vzdělávání nastávají. Zavedení systému strategického řízení musí předcházet profesionální audit současného stavu.“* (Straková, 2009). Neždařil se ani přechod od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování. Jednou ze strategických linií Národního programu vzdělávání (Bílé knihy) bylo *prispět k rozvoji a zkvalitňování vzdělávání pomocí decentralizace, zajištění účinné participace sociálních a dalších partnerů a zlepšení kvality řízení*. K naplnění zmíněných dílčích cílů uvádí Bílá kniha konkrétní opatření – ustavení Národní rady pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů (4.1.2). Cíl naplněn nebyl.

Absence strategického řízení je zmiňována i v člancích, které uvádí diplomová práce a váží se k létům 1996 až 2004, tedy do doby, kdy se začalo hovořit o možném ustavení Národní rady vzdělávání. Všichni ministři školství od roku 1996 do roku 2004, i když měl každý jinou představu, v myšlence pro ustavení Rady se výjimečně shodovali. Možná k tomu vedly i důvody, které uvedl na jednom z jednání u kulatého stolu dr. Krátký (MŠMT), který

doslova řekl, proč se MŠMT myšlenkou ustavení Národní rady začalo zabývat. Důvody byly dva, dlouhodobě vážnoucí komunikace mezi MŠMT a veřejností a potřeba získat pevnější oporu při prosazování určité priority (např. kurikula). Snaha přesunout pravomoc i odpovědnost částečně na jiný orgán.

Chybění celostátní strategie, od které by se odvíjely strategie krajské a následně i strategie škol, byla diskutována na jednání květnového kulatého stolu v roce 2011, kdy účastníci mimo jiné podpořili i ustavení Národní rady vzdělávání (4.6.3). Ne jinak tomu bylo i na dalším jednání u kulatého stolu v roce 2014, kde byl v rámci diskuse negativně hodnocen způsob ustavení Národní rady vzdělávání ministrem M. Chládkem. Zde zazněla myšlenka, že Rada by měla vzniknout zespodu, nikoliv nařízením a iniciativou MŠMT. Ano, je to skutečně jediný způsob, jak vtáhnout veřejnost a ostatní aktéry vzdělávání do společného konání. Ujmout se toho nemůže občan jednotlivec, nýbrž některá z již existujících organizací, zabývajících se vzděláváním např. Unie CZESHA (Národní rada Unie školských asociací ČR).

V současné době je jedním z hlavních strategických dokumentů „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020“, která byla dokončena v červenci 2014. Vytvořením této strategie, pozbyl platnost Národní program vzdělávání (Bílá kniha). Jsme tedy na další cestě k plnění úkolů, které před oblast vzdělávání klade uvedený strategický dokument, vycházet by z něj měli všichni tvůrci vzdělávací politiky, zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, další ústřední orgány státní správy a územně samosprávné celky s odpovědností za oblast vzdělávání. Na rozdíl od Bílé knihy, má Strategie pro následující období pouze tři průřezové priority: snižovat nerovnosti ve vzdělávání, podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad a **odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém**. Jedním z opatření s cílem dosáhnout této priority je **ustavení Národní rady vzdělávání**.

V únoru 2014 současná vláda Bohuslava Soboty na svém jednání schválila návrh Prohlášení vlády České republiky, kde vzdělávání uvádí jako jeden ze základních pilířů vládní politiky. Konstatuje, že připraví dlouhodobou strategii jeho rozvoje a bude usilovat o její podporu napříč politickým spektrem i odbornou veřejností. Zároveň uvádí, že bude **ustavena Národní rada pro vzdělávání**.

Do návrhu novely zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a dalším vzdělávání se ustavení Národní rady vzdělávání skutečně dostalo, bylo uvedeno pod § 172 a. Prošlo dvojím čtením v poslanecké sněmovně PČR. **V březnu 2016** byly před třetím čtením podány další pozměňovací návrhy, mezi kterými bylo i **zrušení paragrafového znění, kterým je v zákoně ukotvena Národní rada vzdělávání**. Na internetových stránkách poslanecké sněmovny, kde jsou zveřejněny diskusní příspěvky jednotlivých poslanců vyjadřujících se k novele školského zákona, ani jeden z příspěvků se netýká ustavení Národní rady vzdělávání. Nabízí se otázky: „Proč, se tomuto tématu poslanci vyhýbají?“ , „Proč bez řádné diskuse o daném problému, hlasují pro zrušení paragrafového znění?“ a „Co se za takovým rozhodnutím poslanců skrývá?“

Cílem diplomové práce není nalézt odpovědi na uvedené otázky. Jedním z cílů bylo identifikovat potřebnost ustavení Národní rady vzdělávání na základě shrnutí poznatků z dosavadní diskuse o jejím vzniku. Výsledek je jasný, **všichni si uvědomují, že ustavení Národní rady vzdělávání** (s. 141), jako nezávislé, široké platformy ve které jsou zapojeni všichni aktéři vzdělávací politiky, **je žádoucí a potřebné** (výsledky z poznatků o realizaci NRV ČR) , jak poslední události ukázaly, **nebude jednoduché**. Názor většiny odborníků je takový, že by před ustavením Národní rady vzdělávání měla proběhnout rozsáhlejší veřejné diskuse o tom, jak by Rada měla vypadat, jaké by měla mít úkoly, kompetence a v neposlední řadě, kdo by měl být členem takové rady.

Diplomová práce nabízí určitá řešení, protože uvádí země EU a OECD, kde tyto rady, jejichž úlohou je především zajistit participaci různých partnerů na rozhodování ve školství, působí. Nicméně uvádí i další poradní orgány, zástupce kterých si vláda či ministerstva průběžně zvou ke konzultacím, jsou-li připravovány důležité reformy školství.

Za úvahu stojí i vyjádření prof. Kotáska, který uvedl: *„Když se objevila myšlenka vzniku takové národní rady, samozřejmě jsme hledali různé zdroje, poněvadž se domníváme, že je ministerstvo při svém rozhodování bude potřebovat. Zjišťujeme, že není tak jednoduché získat informace, které mohou být východiskem pro naše uvažování. Máme spousty námětů, ale stejně budeme muset hledat svoji cestu.“* (UL, 6/97, s.12).

6.1 KONCEPCE NÁRODNÍ RADY VZDĚLÁVÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Poslání a funkce

Národní rada vzdělávání ČR (dále jen Rada) je nezávislým, dobrovolným, veřejným a nepolitickým orgánem všech druhů asociací a svazů škol, školských zařízení a jiných právnických osob působících v oblasti vzdělávání na území České republiky. Účelem Rady je plnit funkce orgánu odborného, iniciačního, konzultativního a hodnotícího grémia v oblasti vzdělávání a výchovy (tj. . celoživotního osvojování si vědomostí, dovedností, společenských postojů a duchovních hodnot, socializace a humanizace).

Rada usiluje o dohodu sociálních a dalších partnerů při řešení problémů systému vzdělávání a o takovou vzdělávací politiku státu, která bude dosažené dohody uskutečňovat.

Ve svých aktivitách vychází Rada z předpokladu, že její další činnost bude uzákoněna. V souladu s tím především:

a) projednává, posuzuje a iniciuje návrhy v oblasti:

- dlouhodobých cílů a podmínek vzdělávání
- koncepcí a strategií rozvoje systému vzdělávání
- legislativních změn
- funkcí jednotlivých úrovní subsystémů vzdělávání
- působení kurikula – včetně kurikula skrytého, vzdělávacích programů a standardů
- posuzuje katalog kvalifikací a stanovuje příslušné vzdělávací standardy včetně profesních standardů v odborném vzdělávání
- iniciování a akreditování nových vzdělávacích programů odpovídajících vzdělávacím cílům a požadovaným kvalifikacím
- evaluace vzdělávání
- profesionálního rozvoje učitelů a změn pracovních podmínek

b) vyjadřuje se k dokumentům souvisejícím se vzděláváním, které jsou předkládány vládě, nebo parlamentu zejména k:

- zprávě o stavu vzdělávání ČR
- zprávě o stavu zaměstnanosti ve vazbě na vzdělávání
- výroční zprávě České školní inspekce
- vládnímu návrhu zákona o státním rozpočtu na následující kalendářní rok (ještě před jeho projednáním v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR)
- koncepci vládní politiky v oblasti vzdělávání a ke způsobu jejího uskutečňování
- grantové politice z hlediska potřeb vzdělávání
-

c) podněcuje a rozvíjí veřejnou diskusi o možných alternativách řešení problémů souvisejících se vzděláváním a o výhodách, nevýhodách a rizicích jednotlivých alternativ v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu

d) spolupracuje s představiteli zaměstnavatelské sféry

e) zveřejňuje stanoviska a doporučení k materiálům, které projednala

f) spolupracuje se zahraničními subjekty v oblasti získávání inovativních informací týkajících se rozvoje ostatních národních vzdělávacích systémů

Složení a orgány

1. **Národní rada vzdělávání – nejvyšší orgán**, má 90 členů. Ze svého středu volí předsedu a místopředsedu. Činnost Rady zabezpečuje stálý sekretariát Rady.

Plénum Rady je složeno z představitelů sociálních partnerů, státních orgánů, představitelů školských asociací, zástupců zaměstnavatelů, zástupců všech typů škol, zástupců expertních pracovišť (výzkumných ústavů, Agentury pro kurikulum apod.), zástupců obcí a regionů, zástupců organizací studentů, žáků, rodičů a dospělých apod.

2. **Předsednictvo – statutární orgán**, je složeno z vrcholných představitelů sociálních partnerů a státních orgánů zabývajících se otázkami vzdělávání..... Počet se odvíjí od počtu

organizací, které chtějí být součástí Národní rady vzdělávání

3. **Krajské rady** – jsou regionální orgány NRV, s působností na území jednotlivých krajů. Členy KR jsou ti členové, kteří působí na území daného kraje.

4. **Odborné sekce – pro řešení jednotlivých problémů, případně řešící problémy v jednotlivých stupních vzdělávání (MŠ, ZŠ, SŠ, SOU, SOŠ, VOŠ apod.)**

Problém se řeší nejprve v odborné sekci, po důkladném projednání každého z návrhů v sekci se problém projednává v Plénu Rady.

Jednání Národní rady vzdělávání /Pléna

1. Jednání Rady jsou veřejná. Program, místo a čas jejich konání jsou veřejnosti oznámeny nejméně 7 dní před jednáním. Jednání Rady se uskutečňují nejméně 4 x ročně.

2. Jednání Rady připravuje předseda ve spolupráci se sekretariátem Rady. Jednání se řídí jednacím řádem Rady.

3. Rada je usnášeníschopná, je-li přítomen nadpoloviční počet členů.

4. Národní radě předsedá a její zasedání vede předseda předsednictva. Ten také zajišťuje vyhotovení zápisu ze zasedání do 30 dnů od jeho ukončení.

5. Každý člen Rady může na jednání přizvat odborného spolupracovníka nebo poradce.

Jednání Předsednictva NRV

1. Jednání předsednictva Rady jsou veřejná. Program, místo a čas jejich konání jsou veřejnosti oznámeny nejméně 7 dní před jednáním. Jednání předsednictva Rady se uskutečňují nejméně 12 x ročně.

2. Jednání předsednictva Rady připravuje předseda ve spolupráci se sekretariátem.

3. Jednání se řídí jednacím řádem Rady.

4. Předsednictvo Rady je usnášeníschopné, je-li přítomen nadpoloviční počet členů.

5. Předseda předsednictva koordinuje činnost Krajských rad. Za tím účelem je oprávněn svolávat předsedy Krajských rad a takové schůze řídit.

Jednání Krajské rady

1. Jednání krajské rady jsou veřejná. Program, místo a čas jejich konání jsou veřejnosti oznámeny nejméně 7 dnů před jednáním. Jednání krajských rad se uskutečňuje podle potřeby a nutnosti.
2. Do působnosti krajské rady náleží projednávání záležitostí Národní rady vzdělávání a spolupráce s partnery, krajskými úřady a samosprávami ve všech otázkách v oblasti vzdělávání na regionální (krajské) úrovni.
3. Krajská rada volí ze svého středu předsedu a místopředsedu, a má právo je též odvolat.
4. Předseda krajské rady svolává a řídí jednání krajské rady a reprezentuje na krajské úrovni Národní radu vzdělávání, není oprávněn za ní právně jednat.
5. Rozhodnutí Národní rady vzdělávání a předsednictva jsou pro krajské rady závazná.

Jednání odborných sekcí Rady

1. Jednání odborných sekcí Rady jsou veřejná a uskutečňují se podle potřeb Rady.
2. Každý člen odborné sekce může na jednání přizvat dalšího odborníka na danou problematiku, případně spolupracovníka nebo poradce k projednávanému tématu
3. Jednání odborných sekcí se řídí jednacím řádem Rady.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ADÁMKOVÁ, P. *Reforma veřejné správy na úseku školství a problematika financování školství v obecných otázkách*. Brno: MU

ČERYCH, L. *Závěrečná zpráva ze symposia*. In *Reformy školství ve střední a východní Evropě: Průběh a výsledky*. Praha: ÚIV, 1996. ISBN 80-211-0219-5.

HALASZ, G. *Změny v řízení a financování školských systémů*. Reformy školství ve střední a východní Evropě: průběh a výsledky. Praha: ÚIV, 1996. ISBN 80-211-0219-5.

HORÁK, J.; KOLÁŘ, Z. *Vzdělávací politika a řízení škol v zemích EU*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2007. ISBN

KOPÁČ, J. *Dějiny školství a pedagogiky v Československu I. Díl*.
Brno: Universita J.E. Purkyně, 1971. 55-971-71

OECD, *Zprávy o národní politice ve vzdělávání*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání Česká republika, 1996. ISBN 80-211-0215-2.

OBST, O. *Úvod do teorie řízení výchovy a vzdělávání ve školství pro učitele*. Olomouc: PF Univerzity Palackého, 1995. ISBN: 80-7067-470-9

MŠMT, *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha*. Praha: ÚIV, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

MŠMT, *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020.*, Praha: ÚIV.

KALOUS, J. *Teorie vzdělávací politiky*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. ISBN 80-211-0247-0.

KALOUS, J.; VESELÝ, A., *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu*. Praha:

Univerzita Karlova v Praze, 2006. ISBN 80-246-1259-3.

KALDESTAD, O.H.; POL, M.; SEDLÁČEK, M. eds.: *Výbrané otázky školského managementu. Norská perspektiva*. Brno: MU, 2009, 153 s. ISBN 978-80-210-5078-5.

VÁVROVÁ, O. *Poradní orgány a jiné formy účasti veřejnosti ve školství v zemích Evropské unie*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. ISBN 80-211-0251-9.

VÁŇOVÁ, M. a kol. *Vzdělávací systémy ve vyspělých Evropských zemích*. Praha: UK, 1994. ISBN 80-7066-848-2.

ÚIV, *Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: 1997. ISBN 80-211-0253-5.

ÚIV, *České vzdělání a Evropa*. Strategie rozvoje lidských zdrojů při vstupu do Evropské unie. Praha: Tauris, 1999. ISBN 80-211-0312-4.

EURYDICE, *Poradní orgány a jiné formy účasti veřejnosti ve školství v zemích Evropské unie*. Praha: 1997. ISBN 80-211-0251-9.

MŠMT. *Ke společnosti znalostí*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002. ISBN 80-211-0463-5.

MŠMT. *Školství na křižovatce*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 1997-1998. ISBN 80-211-0305-1.

MŠMT. *Společná odpovědnost*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2001. ISBN 80-211-0441-4.

MŠMT. *Školství v pohybu*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 1995-1996.

MŠMT. *Na prahu změn*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 1999.

MŠMT. *Na prahu tisíciletí*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2000.

MALACH, A. *Transformace řízení školství ČR*. Brno: MU Brno 1995. ISBN 80-210-1247-1.

MALACH, A. *Vstup do Evropské unie a řízení školství ČR*. Brno: ESF MU, 1997.

MALACH, A. *Stav a perspektivy řízení českého školství*. Brno: ESF MU, 1997. ISBN 80-210-1684-1.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě. Základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.

POTŮČEK, M. a kol. *Strategické vládnutí a Česká republika*. Praha: Grada. 2007. ISBN 978-80-247-2126-2.

RÝZNAR, L. *Strategické cíle vzdělávací soustavy ČR*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2009. ISBN 978-80-7314-183-7.

STRAKOVÁ J. kol. *Analýza naplnění cílů Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílé knihy)*. Praha: 2009.

SOLFRONK, J. *Pedagogické řízení školy*. Praha, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1994.

SMÉKALOVÁ, L. *Vzdělávací politika EU a srovnání trendů vzdělávacího systému ČR a EU*. Olomouc, UP, 2004.

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ *Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: ÚIV, 1997. ISBN 80-211-0253-5.

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ *Zprávy o národní politice ve vzdělávání*. Praha: ÚIV, 1996. ISBN 80-211-0215-2.

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ: *Reformy školství ve střední a východní Evropě*. Průběh a výsledky. Praha: 1996. ISBN 80-211-0219-5.

VALENTA, J. *Financování a rozpočet školy*. Karviná: Paris, 2004, s.131. ISBN80-239-2218-1.

VÁŇOVÁ, M. A kol. *Vzdělávací systémy ve vyspělých evropských zemích*. Praha: UK v Praze, 1994. ISBN 80-7066-848-2.

Výroční zpráva MŠMT. *Na startu školské reformy*. Praha: ÚIV, 2008. ISBN 978-80-211-0560-7.

WALTEROVÁ, E.; ČERNÝ, K.; GREGER, D.; CHVÁL, M. *Školství – věc (ne)veřejná? Názory společnosti na školu a vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN 978-80-246-1882-1.

WALTEROVÁ, E. A kol., *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Brno: Paido, 2004, s. 74. ISBN 80-7315-083-2.

MŠMT, *Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989*, Praha: ÚIV, 2009.

MŠMT. *Na prahu změn*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy.

MŠMT. *Školství na křižovatce*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy.

ÚIV, *Školství v pohybu*. Výroční zpráva o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy v letech 1995/1996.

České školství vzdělávání a Evropa. Strategie rozvoje lidských zdrojů při vstupu do Evropské unie (Projekt Phare). Praha: ÚIV, Tauris, 1999. ISBN 80-211-0312-4.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: ÚIV, Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky. Praha: ÚIV, Tauris, 2005.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze: ÚIV, Tauris, 2006. ISBN 80-87000-00-5.

Odborná periodika

BENEDIKTOVÁ, B. *Ve Finsku všechno funguje*. Lidové noviny, 2005, roč. 18, č. 281, příloha s. 5.

HRUBÁ, J. *Lisabonský proces propojuje vzdělávací systémy EU*. In *Učitelství listy*, č. 4/2003-2004, s.3.

HRUBÁ, J. *Velká výzva pro školství. Evropa zjišťovala plnění Lisabonské strategie*. In *Učitelství listy*, 2004/2005, č. 1, s. 7 -8 .

HRUBÁ, J. *Jakou Národní radu potřebujeme?* *Učitelství listy*, 1997-1998, č. 2, s. 13.

HRUBÁ, J. *Je ministr Gruša mluvka?* *Učitelství listy*, 1997-1998, č. 2, s. 3.

HRUBÁ, J. *Rada moudrých také ve školství*. *Učitelství listy*, 1997, č. 6, s. 12.

HRUBÁ, J. *Vzdělávání se netýká jen školství*. Učitelské listy, 1997-1998, č. 8, s. 7.

HRUBÁ, J. *Uzraje nám jablko Národní rady pro vzdělávání*. Učitelské listy, 1997-1998, č. 8, s. 6.

HRUBÁ, J. *Koordinační rada jednala*. Učitelské listy, 1997, č. 9, s. 3.

HRUBÁ, J. *Rozvoj lidských zdrojů v transformaci ČR*. Učitelské listy, 1996, č. 4, s. 7-9.

HRUBÁ, J. *Řízení a správa školství*. Učitelské listy, 1996, č. 3, s. 6-8.

HUSNÍK, P. *Národní rada (jen?) pro obsah vzdělávání*. Učitelské noviny, s

ERNST, P. *K otevřeným problémům Národní rady pro vzdělávání*. Učitelské listy, 1997-1998, č. 10, s. 9.

JEŽEK, P. *Jak se peče Rada?* Učitelské listy, 1997-1998, č. 10, s. 8.

STŘEDISKO PRO VZDĚLÁVACÍ POLITIKU. *Jak se připravujeme na Evropu*. Učitelské listy, 1998-1999, č. 2, s. 4-7.

ŠEDIVÁ, O. *Jak obstálo české školství v mezinárodním srovnání?* Týdeník školství, roč. 18, č. 27 (2010), s. 3.

ŠTEFLOVÁ, J. *Kolik tváří může mít Rada?* Učitelské noviny, 1997, s. 9

KOTÁSEK, J. *Jak byla realizována doporučení Bílé knihy?* Učitelské listy, č. 14 (2), s. 2-4.

KOTÁSEK, J. *Problémy reformy vzdělávací soustavy ve světě a u nás*. Pedagogická orientace, 1991. č. 1.

JEŽEK, P. *Potřebujeme Národní radu pro obsah vzdělávání?* Učitelské noviny, s. 19.

PRŮCHA, J. *20 let České asociace pedagogického výzkumu: historie a výzvy současnosti.* Pedagogická orientace, 2012, 22(4).

RÝDL, K. *Připomínky k návrhu MŠMT na zřízení Národní rady pro obsah vzdělávání.* Učitelské listy, 1997-1998, č. 2, s. 13.

MŠMT. *Národní rada pro obsah vzdělávání.* Návrh k diskusi. Učitelské listy, 1997, č. 1, s. 5.

Unie zaměstnavatelských svazů ČR. *Návrh statutu Národní kurikulární rady.* Učitelské listy, 1997 č. 6, s. 13.

NEMES. *Kolik kroků vlastně udělalo naše školství? Transformace školství.* Učitelské listy, 1997, č. 8, s. 6-7.

VESELÝ, A. *Potřebujeme Národní radu pro vzdělávání.* Řízení školy, 2015, č. 1.

Seznam právních předpisů

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 29/1984 Sb, o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon 161/1990 Sb., kterým se doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava

Zákon 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 129/2000 Sb., zákon o krajích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze

Zákon 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

Zákon 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku státu ČR do majetku krajů

Vyhláška MŠMT č. 225/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících

Elektronické zdroje

www.eurydice.org.

www.uiv.cz

www.eis.cuni.cz

<http://www.ceskaskola.cz/2014/11/na-msmt-probehla-prvni-schuzka.html>.

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/na-msmt-probehla-prvni-schuzka>

<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/vybory/vvdkm/usneseni/uk0133.htm>.

www.radaevropy.cz, Rada Evropy

www.nfv.cz, Národní vzdělávací fond

www.ucitelske.noviny.cz

www.tydenik-skolstvi.cz

OBRÁZKY

č. 1 Organogram státní správy a samosprávy ve školství v ČR podle zákona č. 564/1990 Sb.,
s.29

č. 2 Schéma finančních toků – str. 35

č. 3 Schéma vzdělávacího systému ČSSR (platného do roku 1990) – s. 37

č. 4 Schéma vzdělávacího systému ČSSR (platné v r. 2005/2006) – s. 43

č. 5 Schéma strategických změn – s. 51

Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha), 2001, MŠMT, str. 88

č. 6 Schéma hierarchie strategických dokumentů ČR pro oblast vzdělávání (platný do r. 2016).
s 60, Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, MŠMT 2014, s. 42

TABULKY

č.1 Návaznost směrů Strategie vzdělávací politiky – s. 58

č.2 Úrovně řízení vzdělávacích systémů – s. 92, 93

č.3 Interpretace výsledků diskuse o NRV v ČR – otázka č. 1 – s. 147

č.4 Interpretace výsledků diskuse o NRV v ČR – otázka č. 2 – s.147

č.5 Interpretace výsledků diskuse o NRV v ČR – otázka č. 4 - 152

č.6 Interpretace výsledků diskuse o NRV v ČR - otázka č. 5 - 153